

Juliol de 2020

Estudi sobre la immatriculació de béns immobles a favor de l'Església catòlica a Catalunya

Resolució 491/XII del
Parlament de Catalunya,
sobre la immatriculació
dels béns immobles de
l'Església catòlica

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Justícia**

Índex

I. Presentació	5
II. Anàlisi dels béns immatriculats per l'Església catòlica a Catalunya per mitjà de certificacions de domini	11
1. Principals xifres	11
2. Tipus de béns immatriculats	12
3. Distribució territorial de les immatriculacions	15
4. Qui ha immatriculat aquests béns?	17
5. Metodologia de treball	18
III. Informe jurídic sobre les certificacions de domini com a mitjà per a immatricular finques a favor de l'Església catòlica	19
1. Introducció	19
a) Objecte i estructura de l'informe	19
b) Què és la immatriculació de finques?	20
c) Immatriculació a favor de l'Església catòlica per certificació de domini	22
2. Regulació legal a l'empara de la qual s'han acollit les immatriculacions	23
3. Anàlisi del fonament jurídic d'aquesta regulació legal: estudi dels antecedents històrics fins a l'actualitat	27
a) Origen i fonament jurídic de les certificacions de domini com a mitjà perquè una finca pugui accedir al Registre de la Propietat per primera vegada. Evolució de la normativa fins a l'actualitat	27
b) Tipus de béns que pertanyen actualment a l'Església catòlica per raó del seu tractament per part de la legislació desamortitzadora: béns inclosos a les lleis desamortitzadores; béns no inclosos; i béns adquirits amb posterioritat al Conveni-Llei de 4 d'abril de 1860	34
4. Requisits per a aplicar l'article 206 de la Llei hipotecària	53
a) Objecte	53
b) Subjecte certificant	58
c) Persona a favor de la qual es practica la inscripció: les entitats de l'Església catòlica	59
d) Requisits formals del títol	62
5. Efectes de les inscripcions practicades al Registre de la Propietat a l'empara d'aquesta regulació legal	66
6. Vies d'actuació en els supòsits de contradicció de la titularitat registral	73

a) Supòsit 1: la finca apareix inscrita a favor d'un adquirent de l'Església	73
b) Supòsit 2: la finca encara està inscrita a favor d'una persona jurídica de l'Església	74
c) Supòsit 3: doble immatriculació	75
d) Motius per a considerar incorrecta la inscripció a favor de l'Església	75
e) Referència especial als béns de domini públic i al patrimoni cultural	77
f) Subjectes legitimats per a impugnar les immatriculacions	80
g) La mediació com a via per a resoldre conflictes. Creació d'un nou servei de mediació per part del Centre de Mediació de Dret Privat de Catalunya per atendre aquests conflictes	81
7. Conclusions	84
8. Bibliografia	87
IV. Annexos	89
1. Resolució 491/XII del Parlament de Catalunya, sobre la immatriculació dels béns immobles de l'Església catòlica	90
2. Transcripció de les compareixences acumulades d'una representació d'Unió de Pagesos i d'una representació de la Plataforma de Defensa del Patrimoni Navarrès per a informar sobre els problemes sorgits per immatriculacions de béns públics i privats de l'Església (DSPC-C 82, 18.10.2018)	93
3. Proposició no de llei, de 4 d'abril de 2017, aprovada pel Congrés dels Diputats a proposta del Grup Parlamentari Socialista per a reclamar la titularitat del domini o d'altres drets reals immatriculats a favor de l'Església	117
4. Resolució 440/2019, de 16 de setembre, del Consell de Transparència i Bon Govern de l'Estat, estimatòria de la reclamació contra la denegació d'accés a l'estudi definitiu o provisional sobre els béns immatriculats a favor de l'Església catòlica des de 1998, en compliment de la Proposició no de llei del Congrés dels Diputats de 4 d'abril de 2017	120
5. Escrit tramès en data 6 de novembre de 2019 per la consellera de Justícia de la Generalitat, senyora Ester Capella, a la ministra de Justícia, senyora Dolores Delgado, en compliment de l'apartat tercer de la Resolució 491/XII del Parlament de Catalunya, sobre la immatriculació dels béns immobles de l'Església catòlica	134
6. Informació de la base de dades	136

I. Presentació

El règim econòmic de l'Església catòlica (la titularitat de béns per part de l'Església, el seu tractament fiscal o el seu sosteniment financer) ha estat objecte de polèmica al llarg dels segles, com també ho ha estat el marc general que correspon a aquest règim econòmic, que no és altre que el de les relacions entre l'Estat i l'Església, avui emmarcades en el principis de llibertat religiosa i de culte dels individus, d'aconfessionalitat de l'Estat i de cooperació entre aquest, l'Església catòlica i la resta de confessions (article 16 de la Constitució espanyola de 1978 i Acords entre l'Estat espanyol i la Santa Seu de 3 de gener de 1979).

Una qüestió especialment controvertida ha estat la relativa a la immatriculació de finques o d'altres béns immobles a favor de l'Església per mitjà d'unes certificacions de domini esteses per les mateixes autoritats eclesiàstiques, d'acord amb les previsions de la legislació registral espanyola. En essència, aquesta previsió legal –avui ja no vigent– permetia que l'Església obtingués del Registre de la Propietat la immatriculació de finques a favor seu sense un títol de domini, fet que equiparava la posició de l'Església amb la pròpia de les Administracions públiques, que també tenien –i continuen tenint– oberta aquesta via excepcional d'accés al Registre de la Propietat.

Sens perjudici d'altres antecedents que s'esmenten en el present Estudi, l'Església catòlica ha emprat aquesta via amb una gran freqüència a partir de l'any 1946 i fins a l'any 2015, en què el legislador estatal la va suprimir de l'ordenament jurídic. En qualsevol cas, per mitjà d'una reforma reglamentària operada l'any 1998 sota el Govern Aznar, es va permetre que la via indicada de les “autocertificacions” s'estengués igualment als “temples dedicats al culte catòlic”, que fins aquell moment tenien expressament prohibit l'accés al Registre de la Propietat, habilitació legal que va donar lloc a milers d'immatriculacions a instància de l'Església, entre 1998 i 2015. Com s'assenyala en aquest Estudi, d'acord amb les dades registrals obtingudes, l'Església ha aconseguit immatricular un total de 3.722 finques a Catalunya a través d'aquest procediment.

Estem, per tant, davant d'una via del tot excepcional –fins al punt que els tribunals i la doctrina científica n'han qüestionat la constitucionalitat–, el recurs a la qual per part de l'Església, tanmateix, era perfectament legal –a reserva de les circumstàncies concretes de cada immatriculació–, perquè es trobava expressament emparada per la legislació hipotecària espanyola (en particular, per l'article 206 de la Llei hipotecària i per l'article 4 del seu Reglament).

En qualsevol cas, el reiterat recurs a aquesta via legal per part de l'Església ha generat una forta contestació social, dins i fora de Catalunya. Diverses entitats o moviments han denunciat aquesta pràctica, titllant-la d'apropiació indeguda per part de l'Església de béns que només podien pertànyer a la comunitat o de béns de persones particulars, a qui els havien sostret per aquesta via. A l'Estat espanyol aquesta polèmica s'ha desfermat arran de la immatriculació per part de l'Església catòlica de béns molt rellevants del patrimoni històric, cas de la Mesquita-Catedral de Còrdova, la Catedral de Sevilla, inclosa la Giralda, la Seu de Saragossa, bona part del preromànic asturià i una gran quantitat d'altres béns històrics. Concretament, diverses fonts, no oficials, calculen que aquestes immatriculacions sense títol de domini han afectat un total de 100.000 béns immobles, dels quals, 35.000 haurien estat immatriculats entre 1998, any de la reforma del Reglament hipotecari, i l'any 2015, en què es deroga la previsió continguda a l'article 206 de la Llei hipotecària a favor de l'Església.

Arran d'aquesta polèmica i de la pressió de diversos col·lectius, algunes formacions polítiques van incorporar en llur programa electoral el compromís de recuperar els béns indegudament immatriculats per l'Església, entenent que s'havien de recuperar com a béns de domini públic, en haver estat finançats per les institucions monàrquiques o pels ciutadans, ja fos per via impositiva o mitjançant contribucions voluntàries.

En aquesta línia, el 28 de febrer de 2017, el Grup Parlamentari Socialista al Congrés dels Diputats va formular una Proposició no de llei per la qual s'instava el Govern a “elaborar, en el termini improrrogable de sis mesos, un estudi en què fossin recollits tots aquells béns que, des de 1998, han estat immatriculats a favor de l'Església catòlica, i a procedir a reclamar la titularitat del domini o d'altres drets reals immatriculats a favor d'aquesta, si aquesta immatriculació es va fer sense la necessària existència d'un títol material i previ que justifiqui la titularitat del dret real sobre el bé immoble de què es tractés, o quan aquest sigui o hagi estat un bé no susceptible de propietat privada per ésser de domini públic, fins i tot en el supòsit que no estigués catalogat formalment com a tal, si històricament va gaudir d'aquesta presumpció o tractament”. Aquesta Proposició no de llei fou aprovada al Congrés el 4 d'abril de 2017, una vegada rebutjada una esmena del Grup Parlamentari Confederal d'Unidos Podemos-En Comú Podem-En Marea, encara més contundent: “El Congreso de los Diputados insta al Gobierno a tomar las medidas legales oportunas para declarar nulas las inmatriculaciones de bienes del Estado por parte de la Iglesia Católica realizadas entre 1998 y 2015 y devolver estos bienes al Estado como legítimo propietario”.

En qualsevol cas, el Govern de l'Estat ha declinat donar a conèixer aquesta informació, tot i reconèixer que l'havia sol·licitada i rebuda dels registres de la propietat i haver xifrat en uns 35.000 els béns inscrits entre 1998 i 2015 (concretament, 34.984 finques).

El Govern de l'Estat ha mantingut aquest capteniment fins i tot després de la Resolució 440/2019, de 16 de setembre, dictada pel Consell de Transparència i Bon Govern, en virtut de la qual aquest organisme independent instava el Ministeri de Justícia a proporcionar, en el termini de deu dies hàbils, a la persona reclamant i al mateix Consell una “copia del estudio definitivo o provisional sobre los bienes inmatriculados a favor de la Iglesia Católica desde 1998 en cumplimiento de la Proposición no de Ley del Congreso de los Diputados de 4 de abril de 2017”. La resolució esmentada fou impugnada judicialment per l'òrgan obligat a donar-hi compliment.

També hi ha hagut intents d'obtenir i difondre aquestes dades per part de governs i parlaments autonòmics i per part d'ajuntaments, però aquesta informació o bé no s'ha obtingut, o bé no s'ha difós, o bé només s'ha difós de manera parcial. En el cas de Navarra, per exemple, un dels territoris on s'ha arribat més enllà en la tasca d'obtenir i difondre aquesta informació, l'entitat Plataforma de Defensa del Patrimonio Navarro ha ofert una relació encara incompleta (en mancar-hi les immatriculacions dutes a terme entre 1998-2015), integrada per les dades que el Ministeri de Justícia va trametre al Govern navarrès i aquest, al seu torn, al Parlament, amb el llistat de les immatriculacions realitzades a favor de l'Església catòlica a Navarra abans del canvi legislatiu de 1998, així com per les notes simples de 1.087 béns immatriculats entre 1998 i 2007, trameses per la Direcció General del Registre i del Notariat del Ministeri de Justícia al Parlament de Navarra, i per les notes simples obtingudes directament per diversos ajuntaments, fos quina fos la data d'immatriculació.

A Catalunya la qüestió també ha generat una forta polèmica, tal com han recollit els mitjans públics i privats de comunicació. En destaquem, a tall d'exemple, el documental *Buscant l'oremus, l'augment del patrimoni de l'Església*, emès inicialment al programa *Sense ficció* el 20 de novembre de 2018. La reivindicació també ha estat assumida per entitats i organitzacions socials, com el sindicat Unió de Pagesos o l'Associació de Micropobles de Catalunya, que han reclamat tant la publicació d'aquesta informació com l'inici dels procediments legals que permetessin recuperar aquests béns, segons ells, indegudament immatriculats. La informació tampoc no ha estat pública, fins ara, atès que únicament els bisbats de Barcelona i de Vic havien accedit a comunicar aquestes dades. El malestar d'aquestes entitats i d'altres de fora de Catalunya es va fer sentir al Parlament de Catalunya, en la compareixença celebrada amb aquesta finalitat a la Comissió de Justícia, reproduïda en l'Annex d'aquest estudi. La reivindicació té caràcter general, també en defensa de béns que es consideren de propietat privada d'altres particulars, però es planteja amb un èmfasi especial en relació amb els béns integrants del patrimoni històric i cultural i amb altres béns que es consideren de domini públic, com algunes places o altres parts dels vials. La crítica s'estén, així mateix, a l'abast de les immatriculacions, entenent que en alguns casos s'havien inclòs dins dels “conjunts parroquials”, genèricament esmentats, propietats com ara patis, edificacions privades o parcel·les rústiques.

Fruit d'aquesta compareixença, el 4 de juliol de 2019 el Parlament de Catalunya va adoptar la Resolució 491/XII, sobre la immatriculació dels béns immobles de l'Església catòlica. Mitjançant aquesta Resolució, el Parlament de Catalunya, després de constatar que el Govern de l'Estat no havia complert el que establia la proposició no de

lleï aprovada per la Comissió de Justícia del Congrés dels Diputats el 4 d'abril de 2017, instava el Govern de la Generalitat a redactar, en el termini improrrogable de sis mesos des de l'aprovació d'aquesta resolució, un estudi amb una relació de tots els béns immatriculats des del 1978 fins al 2015 a favor de l'Església catòlica, així com sobre l'impacte de les immatriculacions de l'Església catòlica en la gestió, la conservació i la difusió dels béns inclosos en el catàleg general de patrimoni històric de Catalunya. Finalment, el Parlament de Catalunya també instava el Govern de la Generalitat a reclamar al Govern de l'Estat l'elaboració urgent de l'estudi establert per la proposició no de llei ja esmentada, amb la informació subministrada pel Col·legi de Registradors, i la tramesa d'aquest estudi a la Generalitat, pel que fa als immobles situats en el territori de Catalunya, i a reclamar-li, així mateix, el compliment íntegre la dita proposició no de llei. Aquest darrer punt de la Resolució fou atès per mitjà de l'ofici que la consellera de Justícia de la Generalitat, senyora Ester Capella, va remetre, en data 8 de novembre de 2019, a l'aleshores ministra de Justícia del Govern de l'Estat, senyora Dolores Delgado, escrit que a data d'avui no ha rebut resposta i que també es pot consultar en els Annexos d'aquest Estudi.

La publicació per part del Govern de la Generalitat, per mitjà del Departament de Justícia, d'un estudi sobre la immatriculació de béns immobles a Catalunya a favor de l'Església catòlica constitueix, per tant, la primera publicació oficial i completa per a un territori i per a una categoria de béns igualment complets. La difusió d'aquestes dades, basades en la informació que consta en els registres de la propietat amb seu a Catalunya no dona únicament resposta a un mandat parlamentari, d'obligat compliment per al Govern, sinó que compleix igualment amb l'imperatiu democràtic que exigeix la transparència i l'accés dels ciutadans a la informació pública, així com amb el retiment de comptes per part dels poders públics. El coneixement d'aquesta informació, a més, ha de facilitar la realització del principi de justícia, de manera que l'Església pugui defensar la legitimitat dels seus drets, i els qui se sentin perjudicats – persones físiques o jurídiques, públiques o privades– puguin fer valer llurs drets o interessos per les vies jurídiques previstes a aquest efecte, sens perjudici que el legislador competent impulsï les modificacions legislatives necessàries per a fer possible el retorn de determinats béns al conjunt dels ciutadans, amb les compensacions que, si escau, siguin procedents.

Certament, l'accés a una informació que és pública però de difícil accés pels continguts que la integren, per la seva dispersió territorial i temporal i per la diversitat de béns que afecta pot incrementar la conflictivitat jurídica, ja important, que ha generat aquesta qüestió. Han estat freqüents, en efecte, els litigis judicials iniciats entorn de les immatriculacions de béns immobles a favor de l'Església. Una bona part d'aquestes litigis han passat successivament per diverses instàncies –perllongant-se en el temps– i han arribat en diverses ocasions al Tribunal Suprem espanyol i fins i tot al Tribunal Europeu de Drets Humans. Les resolucions dictades pels òrgans judicials han confirmat els drets de l'Església en determinades ocasions, i en d'altres s'han pronunciat a favor de persones físiques o jurídiques amb un major dret.

Davant d'aquesta conflictivitat i del seus potencials efectes negatius en la comunitat, sembla raonable cercar solucions extrajudicials que permetin una millor gestió i

resolució de cada conflicte, a partir del diàleg, la negociació i l'entesa entre les parts, tenint presents la totalitat dels interessos en presència, sota els principis de la voluntarietat i la confidencialitat, i amb el suport d'un mediador, expert, objectiu i neutral. La complexitat fàctica i jurídica que envolta aquestes immatriculacions i l'interès de tota la societat en una part rellevant d'aquests béns, així com en la tinença legítima del seu conjunt, apunta clarament cap a la necessitat d'optar pel millor mètode per a arribar a les millors solucions. La mediació permet a les parts gestionar els conflictes que les afecten amb un major protagonisme, una major responsabilitat i, per tant, amb una major satisfacció i menors costos de tota mena. Des d'aquest convenciment, la consellera de Justícia ha ordenat la posada en marxa, per part del Centre de Mediació de Dret Privat de Catalunya, d'un servei de mediació en l'àmbit de les immatriculacions registrals, servei que ja es troba a disposició de les parts, a les quals també ha interpellat per tal que s'hi adhereixin i en facilitin la màxima efectivitat.

L'estudi que ara es presenta consta de tres grans parts. S'enceta amb una anàlisi descriptiva dels béns efectivament immatriculats per l'Església catòlica a Catalunya, on consten les xifres principals, el tipus de béns immatriculats, la seva distribució territorial i una referència a les distintes autoritats eclesiàstiques que han impulsat aquestes immatriculacions. A continuació, s'ofereix un informe jurídic aprofundit sobre les certificacions de domini com a mitjà per a immatricular finques a favor de l'Església catòlica, amb el doble objecte d'oferir un marc jurídic explicatiu, objectiu i clar, que permeti fonamentar les opinions en aquesta matèria i d'oferir a aquelles persones que es considerin perjudicades per alguna inscripció una primera aproximació jurídica a les vies obertes de rectificació dels errors que s'hagin pogut produir. L'informe estudia l'origen i el fonament jurídic de les certificacions de domini com a mitjà perquè una finca pugui accedir al Registre de la Propietat, els requisits per a obtenir aquesta inscripció, els seus efectes i les vies d'actuació en atenció a la problemàtica concreta que afecti les immatriculacions impulsades per l'Església. L'apartat Annexos, que tanca l'estudi, recull i dona accés a la base de dades elaborades a partir de la informació registral, així com a la informació específica que conté, i reproduïx el text de les iniciatives parlamentàries impulsades al Congrés dels Diputats i al Parlament de Catalunya en relació amb la immatriculació de béns immobles de l'Església catòlica i altres documents que hi estan relacionats.

La difusió i l'anàlisi d'aquestes dades per part del Govern de la Generalitat constitueix una iniciativa pionera que, tanmateix, haurà de prosseguir amb l'estudi que en fan les administracions catalanes, les entitats i organitzacions interessades, les persones privades que es puguin considerar afectades per les immatriculacions i el conjunt dels ciutadans. El nombre d'immatriculacions identificades (3.722), la diversitat d'immobles sobre les quals s'han projectat i la pluralitat dels subjectes que poden disposar de legitimitat per a sol·licitar-ne la revisió obliguen a iniciar una segona fase que, a partir d'aquest marc general, pugui determinar els supòsits que puguin recomanar o exigir l'impuls d'actuacions adreçades a revertir la situació jurídica actual.

En l'àmbit de l'Administració de la Generalitat, el Departament de Justícia, a més de fer un seguiment de les reclamacions que es puguin plantejar i d'oferir a les parts en conflicte el servei de mediació abans esmentat, també assumeix la necessitat de

disposar d'un grup de treball –amb la participació dels òrgans competents en matèria de registres de la propietat, de patrimoni cultural, de patrimoni de la Generalitat, de cooperació amb l'Administració local i d'assessorament i defensa en dret de la Generalitat– per tal de dur a terme una anàlisi de detall de la informació que ara es difon amb la finalitat d'identificar els supòsits que exigeixin una actuació positiva de l'Administració orientada a la recuperació dels béns de què hagi de gaudir necessàriament el conjunt de la societat catalana.

II. Anàlisi dels béns immatriculats per l'Església catòlica a Catalunya per mitjà de certificacions de domini

1. Principals xifres

D'acord amb les dades disponibles l'octubre de 2019, a Catalunya hi ha 3.722 títols de propietat sota titularitat d'alguna autoritat de l'Església catòlica que s'han immatriculats mitjançant l'aportació d'un certificat de domini emès pel diocesà corresponent, una possibilitat prevista per l'article 206 de la [Llei hipotecària](#) i desenvolupada per l'article 304 del [Reglament hipotecari](#).

El 50 % de les immatriculacions de l'Església han estat en propietats relacionades amb llocs de culte, especialment temples (36,2 %), el 41 % han estat terrenys, on destaquen els rústics (35,4 %), i el 9 % edificis i habitatges, on principalment hi ha les rectories (5,4 %).

El procés d'immatriculació ha estat generalitzat a tot el territori català. A totes les comarques hi ha alguna immatriculació, i consten immatriculacions al 63 % dels municipis catalans. La província de Lleida ha registrat el 58 % d'immatriculacions, seguida de Barcelona (19 %), Girona (13 %) i Tarragona (10 %).

Béns immatriculats per categoria i tipus de propietat

Llocs de culte	1.855	Edificis	349	Terrenys	1.518
Temple	1.349	Rectoria	201	Rústic	1.324
Ermita	173	Immoble	107	Urbà	194
Cementiri	135	Garatge	17		
Capella	111	Instal·lacions	14		
Conjunt eclesiàstic	64	Deshabitat	6		
Santuari	18	Palau	4		
Sense determinar	5				

2. Tipus de béns immatriculats

La informació amb què ha treballat el Departament de Justícia conté alguns camps que permeten fer una aproximació a la tipologia de la propietat immatriculada, si bé quan s'analitza amb profunditat s'observa alguna informació poc precisa, contradictòria o insuficient.

La classificació del tipus d'immoble s'ha fet a partir del títol de la propietat, el tipus que ha recollit el registrador i un camp que porta a confusions, anomenat *Templo y dependencias complementarias*. Aquesta informació ha permès crear tres nivells d'agregacions que permeten analitzar de manera global la situació de les immatriculacions a Catalunya:

- Categoria de la propietat: n'hi ha 3 (lloc de culte, edifici o terreny).
- Tipus de propietat: en són 7 per al lloc de culte, 6 per a l'edifici i 2 per al terreny.
- Propietat: aquí hi ha múltiples variants i s'identifica (sempre que sigui aclaridora) la informació del tipus de propietat que s'ha registrat originàriament.

La taula següent explica les propietats que inclouen les tres categories i les tipologies creades. La classificació no ha estat arbitrària, sinó que segueix una lògica amb l'objectiu de classificar de manera inequívoca cada propietat. Quan la propietat contenia diversos tipus de propietats, la classificació s'ha dut a terme segons la lògica següent:

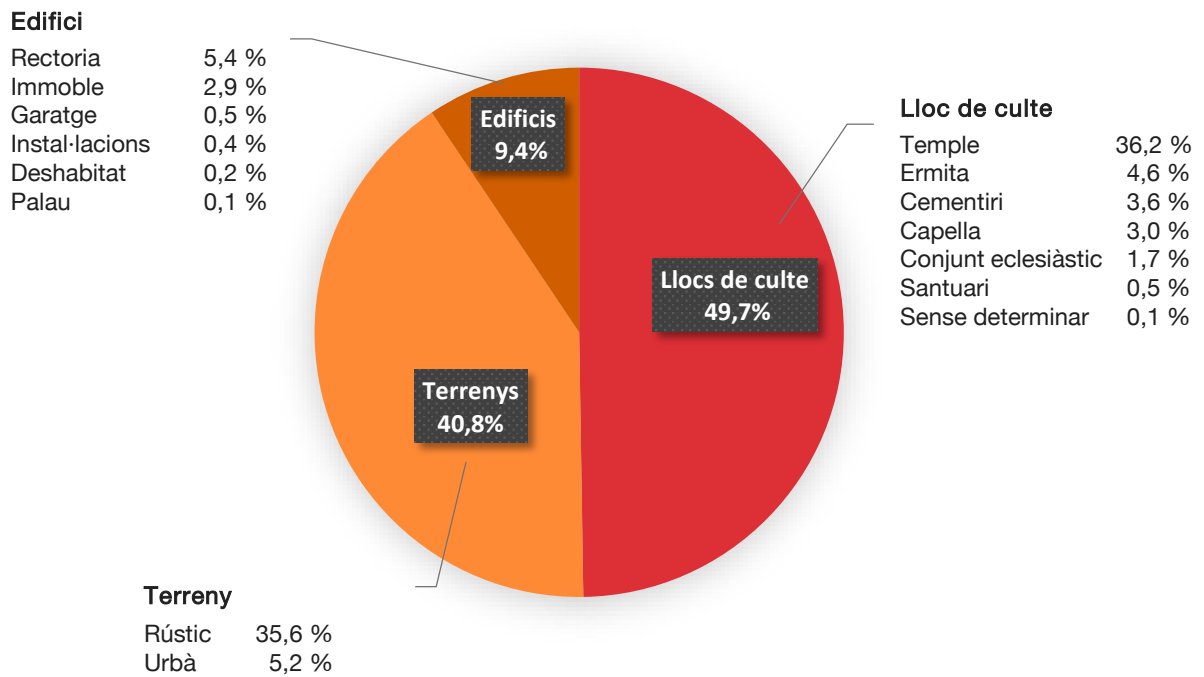
- Per a identificar la categoria, si el registre conté diversos tipus de propietats, s'ha classificat preferentment com a lloc de culte, seguit de com a edifici i, en darrera opció, com a terreny.
- En canvi, per a identificar el tipus de propietat s'han seguit les preferències que indica la taula següent.¹

¹ Exemple 1: en el cas d'una propietat que indicava que tenia una església, una rectoria i un cementiri, s'ha classificat com a temple. Exemple 2: si la propietat indicava que hi havia una casa, un garatge i una rectoria, s'ha classificat com a rectoria.

Classificació dels béns immatriculats per categoria de la propietat i tipus

Llocs de culte	Edificis	Terrenys
1. Conjunt eclesiàstic	1. Palau	1. Terreny urbà
Complex eclesiàstic	Palau arquebisbal	Horta
Conjunt parroquial	Palau bisbal	Hort
Monestir	2. Rectoria	Jardí
Altres casuístiques	Rectoria	Parcel·la
2. Santuari	Residència del rector	Camp
Santuari	Parròquia	Solar
Santuari i casa	Casa de l'abadia	Finca urbana
3. Temple	Casa vicaria	Terreny urbà
Catedral	Altres casuístiques	Altres casuístiques
Basílica	3. Immoble	2. Terreny rústic
Església	Casa	Bosc i matolls
Temple	Edificació	Erm
Parròquia	Edifici	Prat
Campanar	Finca urbana	Secà
Edifici religiós	Habitatge	Era
Altres casuístiques	Local	Finca rústica
4. Capella	Magatzem	Parcel·la rústica
Calvari	Altres casuístiques	Solar rústic
Capella	4. Instal·lacions	Altres casuístiques
Altres casuístiques	Col·legi	
5. Ermita	Seminari	
Ermita	Arxiu històric	
Altres casuístiques	Parc infantil	
6. Cementiri	Usos esportius	
Cementiri	Altres casuístiques	
Altres casuístiques	5. Garatge	
7. Sense determinar	Aparcament	
	Garatge	
	6. Deshabitat	
	Casa deshabitada	
	Casa enrunada	
	Altres casuístiques	

Distribució dels béns immatriculats per categoria de la propietat i tipus

Cal tenir en compte que hi ha 92 registres en què no s'ha informat del títol de la propietat; per tant, s'ha donat per bona la resta de la informació que contenia el registre. Tot i així, aquest fet complica notablement saber què s'ha immatriculat.

3. Distribució territorial de les immatriculacions

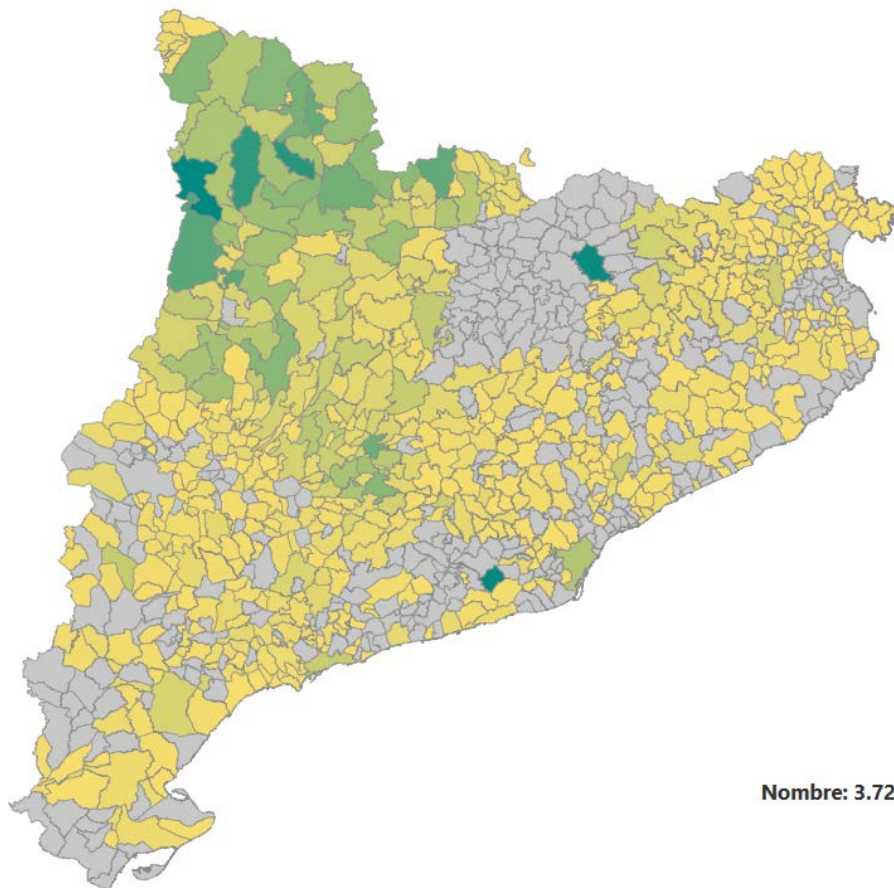
En aquest procés d'immatriculació, les autoritats eclesiàstiques s'han adreçat a 93 registres de la propietat de tot el territori i han aportat certificacions de propietats ubicades en 593 municipis diferents. Destaca la situació de les comarques de Lleida, on es concentren els municipis amb un major nombre d'immatriculacions. Entre els municipis amb més immatriculacions hi ha Olesa de Bonesvalls i el Pont de Suert (amb 82 immatriculacions cadascun), Ripoll (79), Rialp (69), la Torre de Cabdella (67) i Tremp (53).

Els municipis on no ens consta que hi hagi cap immatriculació de l'església són 354. Les comarques que tenen més municipis sense cap immatriculació són el Berguedà (amb 30), Osona (28), l'Alt Penedès (23), l'Alt Empordà (20), el Baix Empordà (18), el Ripollès (17) i el Segrià (17).

Els colors foscos indiquen un major nombre d'immatriculacions en el municipi, els grocs una menor nombre i els municipis en gris no tenen cap immatriculació.

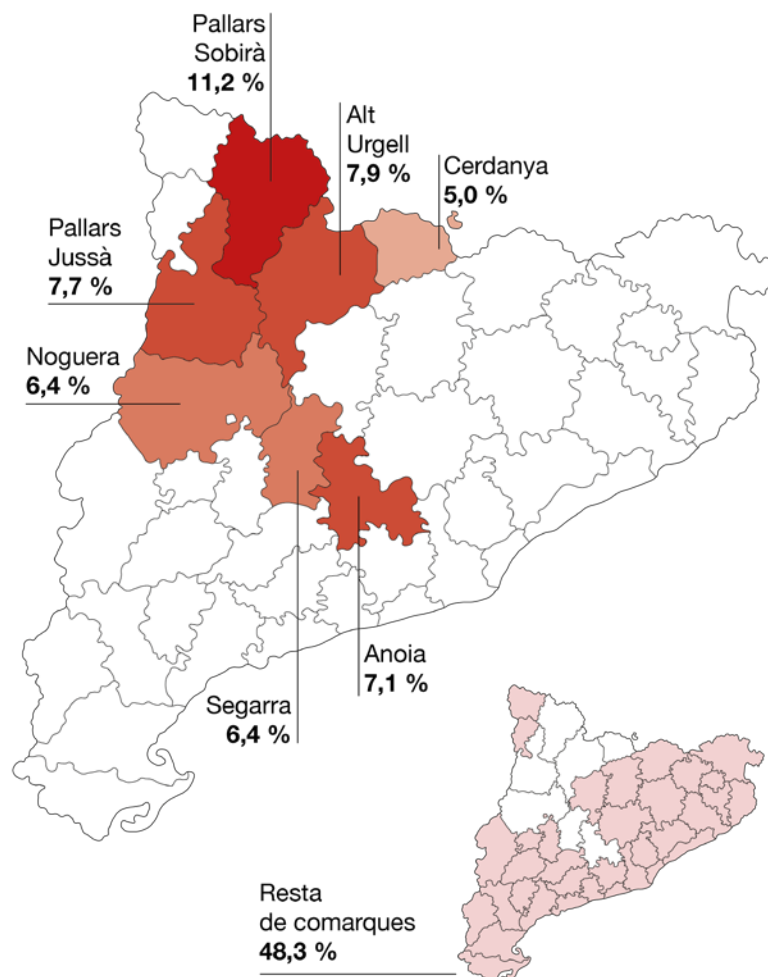
El mapa interactiu es pot consultar en aquest [enllaç](http://justicia.gencat.cat/ca/serveis/immatriculacions-esglesia/) (<http://justicia.gencat.cat/ca/serveis/immatriculacions-esglesia/>).

Béns immatriculats per municipi

Les comarques que concentren la major part de les immatriculacions, amb uns percentatges de concentració superiors al 7 %, són el Pallars Sobirà, l'Alt Urgell, el Pallars Jussà i l'Anoia.

Distribució dels béns immatriculats per comarca

4. Qui ha immatriculat aquests béns?

Tal com estableix l'article 304 del Reglament hipotecari, "tratándose de bienes de la Iglesia, las certificaciones serán expedidas por los Diocesanos respectivos". Per tant, darrere de cada immatriculació hi hauria d'haver una diòcesi o bisbat.

La informació registral original contenia noms sense homogeneïtzar que dificultaven l'anàlisi. El Departament de Justícia ha depurat aquesta informació sempre que ha estat possible (i així s'indicava a la propietat) i ha identificat el bisbat.

En aquest sentit, destaca especialment el paper molt actiu del Bisbat d'Urgell, amb prop del 43 % de les immatriculacions, el Bisbat de Girona (7,7 %), l'Arquebisbat de Tarragona (6 %) i el Bisbat de Solsona (4,5 %). Però per a obtenir una bona distribució, caldria classificar correctament el 27,9 % en què consten com a titulars parròquies de tot el territori i que no s'han pogut assignar a bisbats o arquebisbats.

Finalment, cal indicar que en algunes ocasions la informació era tan poc rigorosa que el titular o bé no s'ha indicat (0,2 %) o bé s'ha registrat com a Església catòlica (1,2 %).

Autoritat de l'Església catòlica que ha immatriculat el bé

Bisbat d'Urgell	42,8 %
Bisbat de Girona	7,7 %
Arquebisbat de Tarragona	6,0 %
Bisbat de Solsona	4,5 %
Bisbat de Sant Feliu de Llobregat	2,2 %
Bisbat de Tortosa	2,2 %
Bisbat de Vic	1,2 %
Arquebisbat de Barcelona	0,8 %
Bisbat de Terrassa	0,4 %
Bisbat de Lleida	0,1 %
Parròquies diverses	27,9%
Curats	2,7 %
Altres	0,1 %
No consta	0,2 %

---

5. Metodologia de treball

Les dades utilitzades per a elaborar aquest estudi s'han obtingut dels registres de la propietat ubicats a Catalunya. Les darreres dades foren obtingudes el 22 d'octubre de 2019.

La base de dades elaborada conté 3.725 registres, o títols de la propietat, dels quals se n'han eliminat tres:

- Un sembla un error provinent del tractament de la informació. No té informació, excepte el nom del municipi, per la qual cosa sembla una capçalera per a identificar el municipi que no havia estat esborrada.
- Un que no tenia prou informació per a analitzar-lo, només se sap que la propietat s'ha registrat al Registre de Gadesa, s'ubica a la Pobla de Massaluca i la va immatricular el Bisbat de Tortosa, però no té un títol de la propietat i no consta un tipus de propietat.
- Un altre en què el titular de la propietat és l'Ajuntament de Montblanc, i no és objecte d'estudi.

Des del Departament de Justícia s'ha fet una anàlisi de les immatriculacions certificades per les autoritats eclesiàstiques, se n'han depurat els registres i s'ha treballat per a poder presentar una classificació territorial (on s'ha registrat la immatriculació) i una classificació pel tipus de propietat (quin tipus de propietat). S'han depurat 3.552 registres i s'han modificat un total de 10.035 cel·les. En concret s'han depurat els camps:

- a) Municipi, per a obtenir-ne el nom oficial.
- b) Població, per a corregir incongruències. Hi ha registres que recullen el municipi en lloc de l'entitat municipal descentralitzada.
- c) Títol de la propietat: s'ha procurat mantenir la informació original, però s'ha corregit alguna errada ortogràfica i/o gramatical molt evident.
- d) Tipus de propietat: s'ha fet una revisió lingüística, i s'han corregit els castellanismes.
- e) Titular de la propietat: s'han homogeneïtzat els noms i s'ha identificat correctament el nom del bisbat que ha fet la immatriculació. Quan no existia aquesta informació s'ha deixat la parròquia o el curat original.

III. Informe jurídic sobre les certificacions de domini com a mitjà per immatricular finques a favor de l'Església catòlica²

1. Introducció

Per Resolució 491/XII del Parlament de Catalunya, de 4 de juliol de 2019, es va instar el Govern de la Generalitat a redactar un estudi en el qual es recullin, sintèticament, tots els béns que han estat immatriculats des de 1978 fins al 2015 a favor de l'Església catòlica, així com l'impacte de les immatriculacions de l'Església catòlica en la gestió, conservació i difusió dels béns inclosos en el catàleg general de patrimoni històric de Catalunya.

Aquest estudi s'ha fet i comprèn diversos documents. El present informe s'emet amb la finalitat d'aclarir les circumstàncies legals que han possibilitat la situació de milers d'immatriculacions de finques a favor de l'Església catòlica, i per tant, ha de ser un suport en la interpretació d'aquesta informació recollida pel Departament de Justícia del Govern de la Generalitat de Catalunya, d'acord amb les dades que consten als registres de la propietat de Catalunya.

a) Objecte i estructura de l'informe

Recentment s'han suscitat dubtes sobre la utilització del procediment immatriculador de finques a través de certificacions de domini emeses per autoritats de l'Església catòlica. Milers de finques noves han ingressat als registres de la propietat de Catalunya a través

Milers de finques noves han ingressat als registres de la propietat de Catalunya a través d'aquest procediment. En aquest informe es tracta de donar als intèrprets un marc jurídic explicatiu, objectiu i clar, i una primera aproximació jurídica a les vies obertes de rectificació dels errors.

d'aquest procediment. En aquest informe es tracta de **donar als intèrprets un marc**

² Aquest informe es basa en l'estudi jurídic elaborat per Nativitat Mota Papaseit, registradora de la Propietat i vocal de la Comissió de Codificació de Catalunya, per encàrrec de la Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques del Departament de Justícia.

jurídic explicatiu, objectiu i clar, que tracti, en primer lloc, d'orientar la interpretació de la situació actual, a fi de proporcionar una base sòlida sobre la qual es pugui basar qualsevol opinió sobre la matèria. I en segon lloc, aquest estudi també tracta d'oferir a aquelles persones o entitats que es creguin perjudicades per alguna inscripció, una primera aproximació jurídica a les **vies obertes de rectificació** dels errors.

En aquest informe s'estudiarà el **motiu o raó** per la qual es va introduir aquest procediment d'immatriculació a favor de l'Església catòlica i la seva **evolució legislativa**, des de la seva gènesi i fins al dia d'avui. Veurem també la interpretació d'aquesta legislació que n'han fet els tribunals i la Direcció General dels Registres,³ òrgan jeràrquicament superior als registradors, els quals estan vinculats a la doctrina emanada d'aquest centre directiu.

Seguidament es posaran de relleu els **efectes** que produeixen les inscripcions registrals practicades a l'empara d'aquesta regulació legal i les conseqüències jurídiques que se'n deriven, tant per a llurs titulars, com per als tercers en general.

El Registre de la Propietat reflecteix la realitat jurídica de les finques i dels drets reals immobiliaris, i ha de **tractar de concordar** amb el màxim de fiabilitat possible amb la realitat jurídica extra-registral. La legislació hipotecària tracta de regular aquesta concordança amb les màximes garanties de fiabilitat i absència de lesió per a tercers. No obstant això, algunes inscripcions registrals poden ser inexactes, per diferents tipus de motius, i per això la legislació també preveu diferents maneres de fer possible la màxima concordança dels llibres del Registre amb la realitat jurídica, d'actualitzar el contingut dels llibres del Registre, de corregir-ne les inexactituds, i de cancel·lar els drets que estiguin extingits o siguin declarats inexistents per nul·litat, rescissió o resolució.

Les inscripcions als llibres del Registre de la Propietat produeixen uns forts efectes jurídics, però si el contingut és erroni o inexacte, aquestes inscripcions no són inamovibles, sinó que la legislació arbitra diferents **mitjans per a rectificar el Registre** en la mesura que calgui. Tots aquest mitjans tenen en compte els drets dels titulars

La legislació arbitra diferents mitjans per a rectificar el Registre en la mesura que calgui.

implicats, i molt especialment, els drets dels titulars registrals. En definitiva, en aquest estudi farem també una breu referència a aquest

mitjans per contradir les titularitats inscrites a favor de l'Església catòlica, en el cas que es considerin inexactes o equivocades.

b) Què és la immatriculació de finques?

La **immatriculació** és l'operació registral que consisteix a practicar la primera inscripció d'una finca al Registre de la Propietat. En aquesta primera inscripció de la finca es fan constar tot una sèrie de circumstàncies relatives a la finca (descripció, ubicació, etc.),

³ Després anomenada Direcció General dels Registres i del Notariat, i avui substituïda per la Direcció General de Seguretat Jurídica i Fe Pública.

al seu titular, al títol d'adquisició o al mode en què va ser adquirida i, singularment, a la inscripció del dret de propietat a favor d'un (o més) determinat(s) titular(s), ja que la primera inscripció d'una finca és, per regla general, de domini –o de domini útil–.

La immatriculació és una operació registral necessària per obrir la vida jurídica de la finca al Registre de la Propietat. Quan una finca no està immatriculada, no vol dir que no existeixi, ni que no pugui ser objecte de tràfic jurídic, sinó que, simplement, no gaudeix de tots els efectes jurídics –potentíssims– que li atorga el Registre. Fora del Registre, la finca existeix i pot ésser objecte de contractació i de drets, però cap d'aquest drets es podrà inscriure mai si prèviament la finca no ha accedit al Registre de la Propietat per primera vegada. Cal la immatriculació de la finca al Registre de la Propietat per a fer constar els drets que hi recauen.

La primera inscripció de la finca al Registre no només reflecteix les circumstàncies descriptives de la finca, sinó, també, la titularitat dominical, és a dir, és necessàriament **una inscripció de domini**. Aquesta primera inscripció “obre foli”, és a dir, la primera inscripció d'una finca obre un nou número de finca registral –dins d'un terme municipal o d'una secció dins d'un terme municipal. A partir de la primera inscripció, la finca

La primera inscripció de la finca al Registre no només reflecteix les circumstàncies descriptives de la finca, sinó, també, la titularitat dominical, és a dir, és necessàriament una inscripció de domini.

estarà sempre numerada amb el mateix número, i totes les inscripcions relatives a la mateixa finca es practicaran a continuació, sota el mateix número, i de manera

successiva, siguin de domini o d'altres drets reals, o siguin altres tipus d'assentaments registrals –anotacions, cancel·lacions i notes marginals–.

Per tant, la immatriculació d'una finca és la primera operació registral que es practica relativa a la finca. Revesteix una especial importància perquè **defineix com és la finca** –quines són les seves circumstàncies físiques– i també perquè **defineix qui n'és el propietari –a tots el efectes legals–**, com veurem. En definitiva, la immatriculació és l'operació a través de la qual la realitat física existent sobre el territori es concorda per primera vegada amb la realitat jurídica existent als llibres del Registre de la Propietat.

La Llei hipotecària regula diferents procediments d'immatriculació.⁴ Tots ells són especialment curosos amb els requisits que exigeixen per a poder-les practicar. Es tracta, en definitiva, d'obtenir **la màxima seguretat jurídica** en el procés –delicat– d'introduir per primera vegada als llibres del Registre la titularitat dominical d'un bé que, per raó de ser un bé immoble, sol tenir un elevat valor econòmic.

⁴ Els articles 203 a 207 de la Llei hipotecària, en la seva redacció vigent a dia d'avui, regulen els mitjans per obtenir la immatriculació de finques: expedient de domini, immatriculació derivada d'expedients administratius, de procediments judicials declaratius, immatriculació per doble titulació, i immatriculació per certificació de domini a favor de les administracions públiques.

En els procediments d'immatriculació la Llei té en compte no només els interessos del propietari que vol introduir la seva finca al Registre de la Propietat, sinó també, dels possibles propietaris confrontants que se'n podrien veure afectats, i també, en conjunt, de tota la resta de la societat que, entesa de manera genèrica com a "tercers", es veuen afectats en conjunt pel naixement a la vida registral d'una nova finca. Els tercers també se'n veuen afectats perquè la Llei proclama que, a tots els efectes legals, es

Els tercers també se'n veuen afectats perquè la Llei proclama que, a tots els efectes legals, es presumirà que els drets inscrits al Registre de la Propietat existeixen i pertanyen al seu titular en la forma determinada per l'assentament respectiu.

presumirà que els drets inscrits al Registre de la Propietat existeixen i pertanyen al seu titular en la forma determinada per l'assentament respectiu, i també es presumeix que en

té la possessió (article 38 de la Llei hipotecària), i per tant, qualsevol haurà d'estar i passar pels pronunciaments registrals, mentre no siguin desvirtuats per sentència judicial (article 1-3 de la Llei hipotecària).

c) Immatriculació a favor de l'Església catòlica per certificació de domini

Aquest informe té per objecte les inscripcions de domini de finques a favor de l'Església catòlica que s'han practicat als Registres de la Propietat de Catalunya. No es tracten totes les inscripcions de domini a favor de l'Església catòlica: només aquelles que s'han practicat als llibres del Registre de la Propietat en virtut de les anomenades "certificacions de domini". Com veurem, aquestes "certificacions de domini" són els

La certificació de domini no és un títol d'adquisició de domini en sí mateix, sinó només un títol formal per a obtenir-ne la inscripció al Registre de la Propietat.

documents que han servit de base per a la immatriculació de finques a favor de l'Església catòlica.

present informe totes les inscripcions de domini i d'altres drets reals a favor de l'Església catòlica que s'hagin practicat en virtut d'adquisicions fonamentades en títols, i també, les inscripcions de domini que s'hagin pogut practicar en virtut d'altres mitjans immatriculadors de finques al Registre de la Propietat. Com veurem, la certificació de domini no és un títol d'adquisició de domini en sí mateix, sinó només un títol formal per a obtenir-ne la inscripció al Registre de la Propietat.

Per tant, queden excloses del

No és objecte d'aquest informe l'estudi dels diversos procediments d'immatriculació existents ni de les garanties que atorguen en favor de la seguretat jurídica. **Només és**

Només és objecte d'aquest estudi el procediment d'immatriculació de finques a favor de l'Església catòlica que preveia l'article 206 de la Llei hipotecària.

objecte d'aquest estudi un procediment específic d'immatriculació de finques, referit únicament i exclusiva a l'Església catòlica: el

procediment d'immatriculació de finques a favor de l'Església catòlica que preveia l'article 206 de la Llei hipotecària.

2. Regulació legal a l'empara de la qual s'han acollit les immatriculacions

Totes les immatriculacions de finques a favor de l'Església catòlica practicades al Registre de la Propietat a partir de certificacions de domini es basen en l'article 206 de la Llei hipotecària.

Totes les immatriculacions de finques a favor de l'Església catòlica practicades al Registre de la Propietat a partir de certificacions de

domini es basen en l'article 206 de la Llei hipotecària aprovada per Decret de 8 de febrer de 1946, el qual ha estat vigent fins a l'entrada en vigor de la Llei 13/2015, de 24 de juny, de reforma de la Llei hipotecària (avui ja derogat per aquesta Llei).

Aquest precepte, en la seva redacció original,⁵ disposava:

“Artículo 206.

El Estado, la Provincia, el Municipio y las Corporaciones de Derecho público o servicios organizados que forman parte de la estructura política de aquél y las de la Iglesia Católica, cuando carezcan del título escrito de dominio, podrán inscribir el de los bienes inmuebles que les pertenezcan mediante la oportuna certificación librada por el funcionario a cuyo cargo esté la administración de los mismos, en la que se expresará el título de adquisición o el modo en que fueron adquiridos.”

Després de la Constitució espanyola de 1978 hi va haver autors que van destacar la inconstitucionalitat d'aquest precepte per la possible contravenció del principi constitucional d'igualtat i del principi d'aconfessionalitat de l'Estat espanyol.

Després de la Constitució espanyola de 1978 hi va haver autors, com Pilar de la Haza Díaz,⁶ que van destacar la inconstitucionalitat d'aquest precepte i dels preceptes concordants del Reglament hipotecari, per la

possible contravenció del principi constitucional d'igualtat (article 14 de la Constitució), i del principi d'aconfessionalitat de l'Estat espanyol (article 16.3 de la Constitució Espanyola).

La jurisprudència del Tribunal Suprem ha posat de relleu aquesta possible inconstitucionalitat en alguna sentència. Així, en la Sentència de 18 de novembre de 1996⁷ expressa que:

“[...] el tema de la posible inconstitucionalidad del referido precepto 206 de la Ley Hipotecaria (en relación al 303 y 304 del Reglamento), resulta sugerente y si bien esta Sala no ha de entrar en su análisis, sí conviene hacer constar nuestra opinión en la

⁵ Text original, publicat el 27 de febrer de 1946, en vigor des del 20 de març de 1946. Aquest paràgraf s'ha mantingut en vigor fins al 26 de juny del 2015.

⁶ Haza Díaz, P. de la, “Immatriculación de bienes de la Iglesia mediante certificación expedida por el Diocesano”. A *Revista Crítica de Derecho Inmobiliario*, any LXXI, núm. 630, set-oct. 1995. Pàg. 1587 a 1600.

⁷ STS 6456/1996.

cuestión, al darnos ocasión casacional para ello, y referida a la inmatriculación de bienes de la Iglesia Católica, cuando los mismos están desamparados de título inscribible, pues en principio puede suponer desajuste con el principio constitucional de la aconfesionalidad del Estado Español (artículo 16 de la Constitución), no coincidente con la situación existente en el siglo pasado, concretamente referida al tiempo de 1 de mayo de 1855, de cuya fecha es la Ley de Desamortización General de los bienes del Estado y de la Iglesia Católica y el Convenio-Ley de 4 de abril de 1860, que propiciaron la inscripción registral de los bienes que quedaron en poder de la Iglesia y excluidos de venta forzosa, arbitrándose una fórmula establecida para el acceso al Registro de la Propiedad de los bienes estatales y que consistía en la certificación eclesiástica, no del dominio sino de posesión, expedida por el Obispo, y este título es el que en la actualidad tiene difícil encaje en el artículo 3 de la Ley Hipotecaria. El precepto registral 206 se presenta poco conciliable con la igualdad proclamada en el artículo 14 de la Constitución, ya que puede representar un privilegio para la Iglesia Católica, en cuanto no se aplica a las demás confesiones religiosas inscritas y reconocidas en España, dado que en la actualidad la Iglesia Católica no se encuentra en ningún sitio especial o de preferencia que justifique objetivamente su posición registral y tratamiento desigual respecto a las otras confesiones, consecuencia del principio de libertad religiosa establecida en el artículo 16-1 de la Constitución”.

La jurisprudència del Tribunal Suprem ha estat contradictòria en aquest punt, perquè la Sentència de 16 de novembre de 2006 –STS 6845/2006– considera el precepte constitucional:

“No se estima inconstitucional este precepto ni procede plantear la cuestión de inconstitucionalidad, porque el Ayuntamiento demandante, recurrente en casación, no puede alegar discriminación ni atentado al principio de igualdad, siendo así que también él mismo goza de idéntica atribución, ni puede como tal mantener el principio de igualdad respecto a otras Iglesias, ni, por último, puede obviarse que el párrafo segundo de aquella norma ha sido introducido por el artículo 144 de la Ley 13/1996, de 30 de diciembre, de medidas fiscales, administrativas y de orden social, sin que se haya cuestionado nunca la posible inconstitucionalidad de todo el precepto. Por otra parte, la alegada inconstitucionalidad tampoco afectaría a una situación ya consolidada, ya que en el presente caso la inscripción se ha producido tiempo ha. Por último, no es argumento resuelto por la sentencia del Tribunal Constitucional 340/1993, de 16 de noviembre, que declaró inconstitucional la mención de la Iglesia en un tema de arrendamiento urbano que sí atentaba al principio de igualdad en relación con la otra parte contendiente [...]”.

D'altra banda, aquest és també un precepte poc compatible amb el principi de seguretat jurídica i amb les cauteles que han de tenir els registradors de la propietat per introduir una finca al món jurídic dels llibres del registre. En aquest sentit, molts autors han destacat que és un mitjà immatriculador supletori, i que només s'hauria d'haver utilitzat quan no es tingué cap títol inscribible.

A dia d'avui, l'article 206 de la Llei hipotecària ja no inclou la possibilitat d'immatriculació de béns a favor de l'Església catòlica per mitjà de certificació,⁸ i només poden fer servir aquest procediment les entitats públiques.

Aquest article està complementat per d'altres del Reglament hipotecari vigents avui: els articles 303 a 307. Aquests preceptes bàsicament regulen les circumstàncies o dades que han de contenir aquestes certificacions, qui les expedeix, com ha de procedir el registrador de la propietat si la certificació es refereix a finques que coincideixin en alguns detalls amb les finques o drets ja inscrits, i al fet que un duplicat d'aquestes certificacions s'ha de conservar als arxius del Registre de la Propietat.

La regulació substantiva de les certificacions de domini amb efectes immatriculadors s'escapa amb aquests pocs preceptes. Cal destacar que si bé la regulació de l'actual article 206 de la Llei hipotecària ja no inclou la possibilitat que l'Església catòlica pugui obtenir la immatriculació de finques a través de certificats de domini (des de la reforma de 2015), en canvi, l'article 304 del Reglament hipotecari continua fent referència al Diocesa respecte com a autoritat per a expedir aquestes certificacions.⁹ Aquesta incongruència legislativa no hauria d'oferir més inconvenients, ja que el Reglament hipotecari és una norma de rang legislatiu inferior al de llei, i per tant, s'ha de considerar que aquest incís ha estat derogat per la norma de rang superior, tot i que *de*

---

⁸ En la seva redacció actual, l'article 206 disposa:

“1. Las Administraciones Públicas y las entidades de Derecho público con personalidad jurídica propia vinculadas o dependientes de cualquiera de aquéllas podrán inmatricular los bienes de su titularidad, mediante la aportación de su título escrito de dominio, cuando dispongan de él, junto con certificación administrativa librada, previo informe favorable de sus servicios jurídicos, por el funcionario a cuyo cargo se encuentre la administración de los mismos, acreditativa del acto, negocio o modo de su adquisición y fecha del acuerdo del órgano competente para su inclusión en el inventario correspondiente o, caso de no existir, fecha del acuerdo de aprobación de la última actualización del inventario de la que resulte la inclusión del inmueble objeto de la certificación con indicación de la referencia o indicador que tenga asignado en el mismo, así como de su descripción, naturaleza patrimonial o demanial y su destino en el primer caso o su eventual afectación, adscripción o reserva, en el segundo. Asimismo, las entidades referidas deberán aportar certificación catastral descriptiva y gráfica de la parcela o parcelas catastrales, que se corresponda con la descripción literaria y la delimitación geográfica de la finca cuya inmatriculación se solicita en la forma establecida en la letra b) del artículo 9. Solo en caso de que la finca careciese de certificación catastral descriptiva y gráfica, podrá aportarse una representación gráfica georreferenciada alternativa, la cual deberá corresponderse con la descripción literaria realizada y respetar la delimitación de los colindantes catastrales y registrales. A la representación gráfica alternativa deberá acompañarse informe del Catastro. 2. En todo caso, será preciso que el Registrador compruebe la falta de previa inmatriculación de todo o parte del inmueble. Si advirtiera la existencia de fincas inscritas coincidentes en todo o en parte, denegará la inmatriculación solicitada, previa expedición de certificación de las referidas fincas, que remitirá al organismo interesado junto con la nota de calificación. 3. Practicada la inmatriculación, el Registrador expedirá el edicto a que se refiere la regla séptima del apartado 1 del artículo 203 con el mismo régimen en ella previsto, incluido el sistema de alertas. 4. Junto al procedimiento registral ordinario, cuando se trate de fincas propiedad de alguna de las entidades referidas en el apartado 1, podrá obtenerse la reanudación del tracto sucesivo interrumpido a través de certificación administrativa, expedida con los requisitos señalados en el presente artículo, que ponga fin al procedimiento regulado en el apartado 3 del artículo 37 de la Ley 33/2003, de 3 de noviembre, de Patrimonio de las Administraciones Públicas. 5. Además de ello, mediante certificación administrativa del acto en que así se disponga, podrán practicarse, en los bienes de titularidad de las Administraciones Públicas y de las entidades de Derecho público a que refiere el apartado 1 de este artículo, operaciones registrales de agrupación, división, agregación, segregación, declaración de obra nueva, división horizontal, constitución de conjuntos inmobiliarios, rectificación descriptiva o cancelación, siempre que tales actos no afecten a terceros que no hubieran sido citados en el expediente, se cumplan los requisitos establecidos por la legislación sectorial y se aporte la representación gráfica catastral de la finca o representación alternativa, en los términos previstos en el artículo 10”.

⁹ Aquest precepte disposa:

“Artículo 304. En el caso de que el funcionario a cuyo cargo estuviere la administración o custodia de los bienes no ejerza autoridad pública ni tenga facultad para certificar, se expedirá la certificación a que se refiere el artículo anterior por el inmediato superior jerárquico que pueda hacerlo, tomando para ello los datos y noticias oficiales que sean indispensables. Tratándose de bienes de la Iglesia, las certificaciones serán expedidas por los Diocesanos respectivos”.

lege ferenda seria convenient eliminar aquesta manca d'harmonització del Reglament amb la Llei Hipotecària.

3. Anàlisi del fonament jurídic d'aquesta regulació legal: estudi dels antecedents històrics fins a l'actualitat

Aquesta anàlisi comprèn diversos aspectes:

- a) L'origen i el fonament jurídic de les certificacions de domini com a mitjà perquè una finca pugui accedir al Registre de la Propietat per primera vegada, i l'evolució de la normativa fins l'actualitat.
- b) El tipus de béns que avui dia pertanyen a l'Església catòlica, per raó del seu tractament dins la legislació desamortitzadora (inclosos a les lleis desamortitzadores / no inclosos / adquirits amb posterioritat al Conveni-Llei de 4 d'abril de 1860).
Conclusions respecte d'aquesta qüestió.

a) Origen i fonament jurídic de les certificacions de domini com a mitjà perquè una finca pugui accedir al Registre de la Propietat per primera vegada. Evolució de la normativa fins a l'actualitat

Origen llunyà de la idea de les certificacions, però eren **certificacions possessòries**

L'origen llunyà de les certificacions de domini com a mitjà immatriculador de finques al Registre de la Propietat el trobem als reials decrets de 19 de juny de 1863,¹⁰ 6 de novembre de 1863¹¹ i d'11 de novembre de 1864.¹²

Aquesta darrera norma tenia com a finalitat resoldre alguns dubtes dels registradors de la propietat sobre la manera de procedir a la inscripció dels béns immobles i drets reals que posseïa o administrava l'Estat espanyol o les corporacions civils o eclesiàstiques. S'havien imposat les desamortitzacions de béns per les lleis desamortitzadores vigents aleshores i, com veurem més endavant, en aquella data hi havia béns desamortitzats **que s'havien de vendre obligatòriament**, però també hi havia béns que les entitats eclesiàstiques **podien retenir i que no estaven desamortitzats**. Aquests béns exceptuats de la desamortització **no els podien vendre els seus titulars (l'Església o les administracions públiques)**, però l'esmentat Reial decret va establir que, no obstant això, **s'havien d'inscriure** als registres de la propietat dels partits on radiquessin, amb excepció dels béns d'ús comú i general –com les riberes del mar– i, amb excepció, també, dels temples destinats al culte.¹³

Aquesta norma obligava a la inscripció de béns, però al mateix temps, el legislador era conscient que molts d'aquests béns **no tenien cap títol escrit de domini**. Per això, va arbitrar dues maneres possibles per immatricular les finques exceptuades de la

¹⁰ Publicat a la *Gazeta de Madrid* de 21 de juny de 1863.

¹¹ Publicat a la *Gazeta de Madrid* de 9 de novembre de 1863, vegeu article 13.

¹² Publicat a la *Gazeta de Madrid* de 13 de novembre de 1864.

¹³ Article 3 del Reial decret de 6 de novembre de 1863.

desamortització. La primera via consistia en què si hi havia un títol escrit de domini, l'Estat o la corporació que en fos la propietària l'havia de presentar al Registre de la Propietat a fi que el registrador practiqués una inscripció de domini. La segona via consistia en què si no hi havia títol escrit de domini, l'Estat, la corporació de dret públic o l'Església havia de demanar una inscripció de **possessió**. En aquest segon supòsit, el Registre de la Propietat publicava la possessió del bé immoble a favor de l'Estat, o de la corporació, o persona jurídica de l'Església catòlica que els posseís. En el cas dels béns de l'Església, per a obtenir la inscripció de la possessió, s'havia de presentar al Registre de la Propietat una certificació de possessió de la finca expedida pel diocesà respectiu.

Com que no es podia certificar el domini perquè no hi havia títol, aquest certificat havia de fonamentar-se en el fet que l'Església tingués la possessió d'un determinat immoble, potser des de temps immemorial. En aquell moment es va considerar que era una manera de suplir la manca de titulació pública, i alhora, de facilitar l'entrada de la finca al recent creat Registre de la Propietat, però això sí, sense pressuposar-ne la propietat, ja que només es certificava la possessió d'un determinat immoble.

La finalitat d'establir aquest mètode tan fàcil per accedir al Registre de la Propietat recentment creat (1861) era, segons la doctrina jurídica, doble: possibilitar l'accés al Registre de la Propietat de grans patrimonis posseïts des de temps immemorials, però que no tenien cap títol escrit de domini, i també, protegir els compradors d'aquests béns desamortitzats, ja que si es permetia l'accés de la finca al registre, el comprador podia inscriure el seu títol de compra posteriorment.

Llei hipotecària de 1909: segueix amb les certificacions possessòries

La reforma hipotecària posterior ja recollia aquestes certificacions possessòries. En concret, la Llei hipotecària de 16 de desembre de 1909¹⁴ admetia expressament que es podien inscriure als registres de la propietat els béns eclesiàstics (article 2), però amb subjecció a allò que disposaven lleis i reglaments. El Reglament hipotecari que la desenvolupava, de 6 d'agost de 1915, afegia al seu article 24 que, si no hi havia cap títol inscripció de domini, es demanaria una inscripció de possessió a favor de l'entitat que actualment posseís els béns. L'article 26 del Reglament regulava que la inscripció de possessió es demanés per mitjà d'una certificació que es referís als inventaris o documents que tingués en el seu poder el posseïdor, i l'article 31 del reglament expressament estenia aquest règim als béns que el clergat tingui i haguessin de quedar amortitzats al seu poder. Com ja preveia l'anterior Decret d'11 de novembre de 1864,

Aquestes certificacions per a obtenir la immatriculació de finques no eren de domini, sinó merament possessòries.

aquestes certificacions possessòries havien d'estar expedides pel diocesà respectiu.

¹⁴ Publicada a la *Gazeta de Madrid* els dies 18, 19 20 i 21 de desembre de 1909.

Aquestes certificacions per a obtenir la immatriculació de finques no eren de domini, sinó merament possessòries. Per a inscriure la possessió de la finca al registre, s'havia de justificar, també, que la finca no estava desamortitzada: el Reial decret d'11 de novembre de 1864 va precisar que, per a justificar-ho, la certificació del diocesà havia de dir expressament, amb relació a uns inventaris, que la finca estava exceptuada de la desamortització. Però, més endavant, una interpretació va canviar lleugerament la

En aquestes resolucions la doctrina considera que tenim l'origen conceptual de les certificacions de domini de l'article 206 de la Llei hipotecària.

interpretació: les resolucions de la Direcció General dels Registres de 19 d'abril i de 30 de novembre de 1928 van considerar que era

inscriptible una certificació de béns de l'Església expedida pel bisbe diocesà, sense que es justificués, de moment, que estaven exceptuats de la desamortització, perquè van considerar que aquesta justificació ja es faria quan arribés el moment de vendre'ls. En aquestes resolucions la doctrina considera que tenim l'origen conceptual de les certificacions de domini de l'article 206 de la Llei hipotecària.

Neix l'article 206: Llei hipotecària de 1944 i Text refós de la Llei hipotecària de 1946

La reforma de la Llei hipotecària de 1944, que va donar lloc a l'actual Text refós de la Llei hipotecària de 8 de febrer de 1946, va eliminar tota referència a la possessió d'immobles. La possessió va quedar expulsada del registre (article 5 de la vigent Llei Hipotecària), però va disposar que totes les inscripcions de possessió que en aquell moment hi hagués al registre s'havien de convertir en inscripcions de domini, quan es

Devem a la Llei de 1946 la redacció de l'article 206, que permetia la immatriculació de finques a favor de l'Església catòlica per mitjà de certificació lliurada per la persona que estigués a càrrec de l'administració dels béns. La vigència d'aquest precepte va perdurar fins a l'any 2015.

demanés un certificat de domini i càrregues de la finca (article 353 del Reglament hipotecari de 1946). No obstant això, en aquesta important reforma hipotecària es van mantenir les certificacions com a mitjà

immatriculador de finques per a suplir el títol públic, **només que** a partir d'aleshores aquestes certificacions s'haurien de referir al **domini** de la finca, i no a la **possessió**. I sense que el text legal distingís si només era aplicable als béns exceptuats de les desamortitzacions, o a tots els béns de l'Església.

En definitiva, devem a la Llei de 1946 la redacció de l'article 206, que permetia la immatriculació de finques a favor de l'Església catòlica per mitjà de certificació lliurada per la persona que estigués a càrrec de l'administració dels béns. La vigència d'aquest precepte, com sabem, va perdurar fins a l'any 2015.

Fonament de l'article 206

Dels fets exposats es pot deduir que l'origen de la norma rau en la manca general de titulació pública de moltíssims béns –no només de l'Església, sinó de moltes altres

corporacions– i en l'exigència de titulació pública que imposava la nova creació del Registre de la Propietat l'any 1861. En aquest sentit, les certificacions possessòries eren un primer pas, o un indici que la finca podia pertànyer en domini a aquella persona que figurava com a posseïdor, però mai acreditaven el domini.¹⁵ Però la Llei hipotecària de 1946, impulsada d'una banda a expulsar la possessió del Registre de la Propietat, i de l'altra, a donar sortida a aquelles situacions que encara es donaven freqüentment de finques que no tenien cap tipus de titulació pública per accedir al registre, va permetre la inscripció de certificacions de domini a favor de les entitats a què fa referència l'article 206 –entre les quals figura l'Església catòlica.

Béns que entren en el seu àmbit d'aplicació

Amb aquesta norma s'introduïa un mitjà immatriculador de finques completament excepcional, com ha remarcat la doctrina insistentment, i sempre referit a aquells casos en els quals no hi hagués cap títol escrit de domini.

D'altra banda, aquest nou article també implicava que no es fes formalment cap distinció entre els béns procedents de les desamortitzacions i aquells altres béns que estaven en mans de l'Església com a exceptuats de les desamortitzacions. A partir d'ara, i **segons la lletra literal de la llei**, podien entrar dins l'àmbit de l'article 206 tots els béns de l'Església, sense distinció per raó del seu tractament en la legislació desamortitzadora.

Amb aquesta norma s'introduïa un mitjà immatriculador de finques completament excepcional.

No obstant això, en el moment d'entrar en vigor la nova Llei hipotecària **no estava derogada la legislació desamortitzadora**. Es mantenia la distinció entre aquells béns que l'Església havia mantingut, per estat

exceptuats de les desamortitzacions, i els béns que s'havien de vendre de forma obligatòria. En relació amb els primers béns, entraven de ple en l'àmbit de l'article 206 de la Llei, si no hi havia títol públic de domini –així ho preveïen els articles 15 i 18 del Reglament hipotecari de 1947–. En relació amb els béns desamortitzats, només es podien inscriure al registre si es venien, com ho preveïa explícitament l'article 20 del Reglament hipotecari, però si en el moment que ja hi havia un comprador del domini no tenien cap títol públic previ d'adquisició, podien obtenir-ne la inscripció si presentaven, conjuntament amb el seu títol de compra, la certificació de domini a què feia referència l'article 206 de la Llei hipotecària.

¹⁵ Vegeu a tall d'exemple la Resolució de la Direcció General dels Registres de 22 d'octubre de 1918, que resol que la possessió d'un cens a favor d'un Diocesà no equivalia al domini del cens, i que per tant, com a posseïdor, no estava facultat per realitzar actes de disposició del cens, en concret, no podia redimir-lo.

Els béns exclosos de l'article 206 (fins a l'any 1998)

En la reforma hipotecària de 1946, els únics béns que quedaven fora de les certificacions de domini eren, sintèticament, els de domini públic, els d'ús públic, les

En la reforma hipotecària de 1946, els únics béns que quedaven fora de les certificacions de domini eren els de domini públic, els d'ús públic, les servituds legals i els temples destinats al culte catòlic.

servituds legals i els temples destinats al culte catòlic. Podem deduir que el fonament d'aquesta norma era senzillament que es considerava que aquest béns no eren de cap persona jurídica o entitat, no

estaven realment apropiats i no constituïen el patrimoni exclusiu de cap persona o corporació, o bé, perquè estaven destinats a algun servei públic.

També podem considerar exclosos de l'article 206 aquells béns que l'Església hagi adquirit amb posterioritat a l'entrada en vigor de la Llei hipotecària, com després es comentarà més extensament.

Malgrat els anys transcorreguts i la reforma política, la redacció de l'article 206 de la Llei hipotecària es va mantenir inalterada fins a l'1 de gener de 1997.

De manera correlativa, els preceptes del Reglament hipotecari que desenvolupen la immatriculació per títol públic de l'Església catòlica també s'han mantingut vigents fins a l'actualitat: són els articles 303 a 307 del vigent reglament hipotecari. Com hem posat de relleu anteriorment, l'article 304 conté encara la previsió legal que, tractant-se de béns de l'Església, els certificats de domini siguin expedits pel diocesà respectiu, la qual cosa hem de considerar un anacronisme.

La reforma de l'article 206 de Llei hipotecària de 1996: continua vigent la certificació de domini de l'Església

Per Llei 13/1996, de 30 de desembre, es canvia la redacció de l'article 206 de la Llei hipotecària. Bàsicament s'inclou la possibilitat que les certificacions de domini puguin incloure la declaració d'obra nova i diferents modificacions hipotecàries de finques, però només referit a finques de les administracions públiques. La llei va mantenir vigent la possibilitat d'immatricular finques a favor de l'Església catòlica mitjançant un certificat de domini.

En la reforma de 1996, l'article passava a tenir la redacció següent:

“Artículo 206.

El Estado, la Provincia, el Municipio y las Corporaciones de Derecho público o servicios organizados que forman parte de la estructura política de aquél y las de la Iglesia Católica, cuando carezcan del título escrito de dominio, podrán inscribir el de los bienes inmuebles que les pertenezcan mediante la oportuna certificación librada por el funcionario a cuyo cargo esté la administración de los mismos, en la que se expresará el título de adquisición o el modo en que fueron adquiridos.

Mediante certificación administrativa, librada en los términos indicados en el párrafo anterior y con los demás requisitos en cada caso establecidos, podrán inscribirse la declaración de obra nueva, mejoras y división horizontal de fincas urbanas, y, siempre que no afecten a terceros, las operaciones de agrupación, división, agregación y segregación de fincas del Estado y de los demás entes públicos estatales certificantes”.

Per tant, seguia plenament vigent la possibilitat d'immatricular finques a favor de l'Església catòlica mitjançant un certificat de domini, llevat de l'excepció dels temples destinats al culte catòlic.

La reforma del Reglament hipotecari de 1998: nova redacció de l'article 4 del Reglament hipotecari

Abans de l'any 1998, l'article 5 del Reglament hipotecari exceptuava de la inscripció al Registre de la Propietat els temples destinats al culte catòlic. Però el Reial decret 1867/1998, de 4 de setembre, va eliminar l'impediment de la inscripció dels temples: la

El Reial decret 1867/1998, de 4 de setembre, va eliminar l'impediment de la inscripció dels temples: la nova redacció de l'article 5 ja no exceptuava cap bé de la inscripció al Registre de la Propietat.

nova redacció de l'article 5 ja no exceptuava cap bé de la inscripció al Registre de la Propietat, i la nova redacció de l'article 4 del Reglament ho deixa clar:

“Artículo 4.

Serán inscribibles los bienes inmuebles y los derechos reales sobre los mismos, sin distinción de la persona física o jurídica a que pertenezcan, y por tanto, los de las Administraciones públicas y los de las entidades civiles o eclesiásticas”.

Aquesta modificació del Reglament hipotecari es va justificar perquè es va considerar inconstitucional l'excepció d'inscripció dels temples catòlics, per discriminació de l'Església catòlica envers de temples destinats a d'altres confessions religioses. No obstant això, la reforma prèvia de 1996 de la Llei havia mantingut la redacció de l'article 206 de la Llei que mantenia el privilegi a favor de l'Església per immatricular.

Com a conseqüència del joc d'aquestes dues disposicions normatives (Llei i Reglament hipotecari), a partir de l'entrada en vigor de la modificació del Reglament hipotecari –el dia 29 d'octubre de 1998–, serà possible la immatriculació de temples

A partir de l'entrada en vigor de la modificació del Reglament hipotecari –el dia 29 d'octubre de 1998–, serà possible la immatriculació de temples destinats al culte catòlic a favor de l'Església catòlica, obtinguda mitjançant certificat de domini.

destinats al culte catòlic a favor de l'Església catòlica, obtinguda mitjançant certificat de domini expedit pel diocesà respectiu. S'havia ampliat l'àmbit d'aplicació de les certificacions de domini de l'article 206 als

béns destinats al culte, el quals, en tota la història des de les lleis desamortitzadores fins a l'actualitat, mai van estar en la ment del legislador com a béns susceptibles

d'inscripció. Tampoc les certificacions de possessió, en el seu origen, ni les de domini, havien estat pensades per aquest tipus de béns.

La Llei 13/2015: fi del privilegi

La regulació de l'article 206 de la Llei hipotecària ha estat vigent fins la Llei 13/2015, de 24 de juny, la qual li dona la nova redacció, que és vigent en l'actualitat, i que suprimeix la possibilitat d'immatricular finques a favor de l'Església catòlica en virtut de certificació de domini. Aquest precepte legal va entrar en vigor el dia 25 de juny de 2015. Als efectes de dret transitori, només es podien inscriure les propietats de l'Església si el títol immatriculador s'havia presentat al Registre de la Propietat en el moment d'entrar en vigor aquesta llei.

Segons l'exposició de motius de la Llei 13/2015, de 24 de juny:

“El artículo 206 se ocupa de la inmatriculación de las fincas de las Administraciones Públicas y las entidades de Derecho público. Es destacable la desaparición de la posibilidad que la legislación de 1944-1946 otorgó a la Iglesia Católica de utilizar el procedimiento especial que regulaba aquel artículo. La autorización para que la Iglesia Católica utilizara aquel procedimiento ha de situarse en un contexto socioeconómico muy diferente del actual, influenciado aún por los efectos de las Leyes Desamortizadoras –a las que el Reglamento Hipotecario dedica todavía cuatro artículos– y la posterior recuperación de parte de los bienes por la Iglesia Católica, en muchos casos sin una titulación auténtica. Pero la desaparición progresiva de las circunstancias históricas a las que respondió su inclusión, así como el transcurso de un tiempo suficiente desde la reforma del Reglamento Hipotecario de 1998 que ya permitió la inscripción de los templos destinados al culto católico, proscrita hasta entonces, unida a la facilidad y normalidad actual, en una sociedad desarrollada, con una conciencia exacta del valor de los inmuebles y de su inscripción en el Registro de la Propiedad, que posibilita la obtención de una titulación adecuada para la inmatriculación de bienes, hacen que se considere que la utilización de este procedimiento especial por la Iglesia Católica, teniendo su razón de ser indiscutible en el pasado, sea hoy innecesaria”.

b) Tipus de béns que pertanyen actualment a l'Església catòlica per raó del seu tractament per part de la legislació desamortitzadora: béns inclosos a les lleis desamortitzadores; béns no inclosos; i béns adquirits amb posterioritat al Conveni-Llei de 4 d'abril de 1860

Origen dels certificats de finques

L'obligació de vendre les finques desamortitzades

L'origen del procediment d'immatriculació de finques per certificació de domini el trobem al segle XIX. Com a conseqüència de les lleis desamortitzadores¹⁶ una enorme part del territori espanyol que estava amortitzat en mans de l'Església catòlica va passar a estar desamortitzat. La desamortització va comportar que les finques passaven a estar nacionalitzades per l'Estat espanyol, el qual estava facultat per introduir-les al tràfic jurídic a través de pública subhasta.¹⁷ Els ciutadans podien acudir

---

¹⁶ El procés de desamortització de terres a Espanya va obeir a les finalitats econòmica d'augmentar les superfícies cultivades –hi va haver un augment de la demografia que ho feia convenient– i també social, d'ocupar jornalers i milers de persones que estaven en atur total. Els processos de desamortització van ser discontinus, ja que reflectia els canvis de govern a Espanya i va afectar les “mans mortes”, és a dir, béns eclesiàstics i béns que estaven en poder de municipis o entitats civils que estaven exclosos del tràfic econòmic. Els primers intents de desamortització, en època de Carles III, van fracassar. Durant la primera meitat del segle XIX es van succeir diverses normes desamortitzadores, i entre les més rellevants relatives a les desamortitzacions eclesiàstiques trobem el Decret de 18 d'agost de 1809 de José I –que suprimia ordes regulars, monacals, mendicants i clericals i confiscava els seus béns–, el Decret de 17 de juny de 1812 –que va ordenar el segrest de béns eclesiàstics de manera provisional–, el Decret de 22 de febrer de 1813 –sobre extinció de la Inquisició i confiscació del patrimoni del Sant Ofici–, el Decret de 13 de setembre de 1813 –desamortització dels béns de les ordres militars de Santiago, Alcántara, Calatrava i Montesa–, el Decret d'1 d'octubre de 1820 –en què es decreta la supressió de monestirs i ordres monacals i els seus béns es van considerar béns nacionals subjectes a immediata desamortització–, la Llei d'11 d'octubre de 1820 –que imposava la prohibició d'adquirir immobles a les anomenades “mans mortes”–, el Decret de 9 d'agost de 1829 –que ordenava la venda en pública subhasta de tots els béns nacionals–, els Reials decrets de 15 de juliol de 1834, 4 de juliol de 1835, 11 d'octubre de 1835 i 8 de març de 1836, el Reial decret de 19 de febrer de 1836 –primera llei desamortitzadora de Mendizábal, dedicada als béns del clergat regular, la Llei de 29 de juliol de 1837 –segona llei desamortitzadora de Mendizábal, sobre béns del clergat secular, la llei de 2 de setembre de 1841 –d'Espartero, que considerava nacionals totes les propietats del clergat secular, amb excepció d'alguns béns immobles, i declarava que s'havien de vendre–. La darrera llei del procés desamortitzador va ser la Llei general de desamortització de Madoz d' 1 de maig de 1855, que va ampliar la desamortització als béns de l'Església que quedaven i també la va preveure per als béns municipals. Aquesta darrera és la llei fonamental desamortitzadora de cara al futur, perquè expressament es refereix com a inclosos dins del seu àmbit d'aplicació tots els béns que pertanyin a “mans mortes”, encara que s'haguessin hagut de vendre per lleis anteriors.

¹⁷ Els articles 1, 2 i 3 de la Llei de 2 de setembre de 1841 disposaven que totes les propietats del clergat són béns nacionals i es declaraven en venda forçosa. Se n'excepcionaven els béns que enumerava l'article 6 (entre ells, edificis de les esglésies catedrals, parroquials, annexos o d'ajuda a la parròquia, les cases dels rectors amb els seus horts, i altres béns). La Llei “Madoz” d'1 de maig de 1855, al seu article 1, disposava que:

“Se declaran en estado de venta [...] todos los predios rústicos y urbanos, censos y foros pertenecientes: Al Estado. Al clero. A las Órdenes Militares de Santiago, Alcántara, Calatrava, Montesa y San Juan de Jerusalén. A cofradías, obras pías y santuarios. Al secuestro del ex-infante D. Carlos. A los propios y comunes de los Pueblos. A la beneficencia. A la instrucción pública. Y cualesquiera otros pertenecientes a manos muertas, ya estén o no mandados vender por leyes anteriores”.

No obstant això, l'article 2 exclouia de la desamortització els següents béns:

“Primero. Los edificios y fincas destinados, o que el Gobierno destinare, al servicio público. Segundo. Los edificios que ocupan hoy los establecimientos de beneficencia e instrucción. Tercero. El palacio o morada de cada uno de los MM.RR. Arzobispos y RR. Obispos; y las rectorías o casas destinadas para habitación de los curas párrocos, con los huertos o jardines a ellas anejos. Cuarto. Las huertas y jardines pertenecientes al Instituto de las Escuelas Pías. Quinto. Los bienes de capellanías eclesiásticas destinadas a la instrucción pública, durante la vida de sus actuales poseedores. Los montes y bosques cuya venta no crea oportuna el Gobierno. Las minas de Almadén. Las salinas. Los terrenos que son hoy de aprovechamiento común, previa declaración de

a les subhastes i es podien adjudicar el domini de finques. El producte de les subhastes passava a les arques de l'Estat, si bé, després del concordat entre Espanya i la Santa Seu de 25 d'agost de 1859, publicat com a Conveni-llei de 4 d'abril de 1860,¹⁸ es va disposar la permutació entre tots els béns que l'Estat havia confiscat per inscripcions intransferibles del 3 % del deute públic, fins a cobrir el valor total dels béns, a favor de l'Església. En aquest concordat es deroga expressament la Llei desamortitzadora d'1 de maig de 1855 i expressament es reconeix el dret de l'Església *“d'adquirir, retenir i usufructuar en propietat i sense limitació ni reserva tota classe de béns i valors [...]”*.¹⁹

Les finques adquirides per l'Església després de 1860 quedaven fora de les desamortitzacions

Per tant, a partir de l'entrada en vigor d'aquest conveni, l'Estat ja reconeixia a l'Església el dret d'adquirir finques, i aquests nous immobles ja no estaven subjectes a desamortització. No obstant això, totes les finques adquirides per l'Església catòlica **amb anterioritat a l'entrada en vigor d'aquest conveni estaven subjectes a desamortització**, i per tant, estaven subjectes a permutació i l'Estat tenia la potestat de vendre-les, llevat de les exceptuades.

Finques anteriors exceptuades de les desamortitzacions

Només quedaven en propietat de l'Església i eren eximits de la permutació els béns immobles enumerats a l'article 6 del Concordat, que són els següents:

“[...] los huertos, jardines, Palacios y otros edificios que en cualquier lugar de la diócesis estén destinados al uso y esparcimiento de los Obispos. También se le reservarán las casas destinadas a la habitación de los párrocos, con sus huertos y campos anejos, conocidos bajo las denominaciones de Igleiarios, Mansos y otras. Además retendrá la Iglesia en propiedad los edificios de los Seminarios conciliares con sus anejos, y las Bibliotecas y casas de corrección o cárceles eclesiásticas, y en general todos los edificios que sirven en el día para el culto, y los que se hallan destinados al uso y habitación del clero regular de ambos sexos, así como los que en adelante se destinen a tales objetos [...]”.

Un exemple de l'aplicació d'aquest precepte el tenim a la sentència del Tribunal Suprem de 8 de febrer de 1974.²⁰ En aquesta sentència es reconeix que aquells edificis, que per raó de la seva destinació estaven construïts per a ús i habitació del clergat secular, no estaven inclosos dins la permutació de béns, sinó que van ser objecte de devolució a l'Església. En el cas de la sentència, es tractava d'un edifici que havia estat convent dels frares caputxins, situat a la ciutat de Palma de Mallorca. Amb aquest argument del conveni de 1860, malgrat que el convent apareixia inscrit al

---

serlo, hecha por el Gobierno, oyendo al Ayuntamiento y Diputación Provincial respectivos [...]. Décimo. Y por último, cualquier edificio o finca cuya venta no crea oportuna el Gobierno por razones graves”.

¹⁸ Publicat a la *Gazeta de Madrid* el 8 d'abril de 1860, com a Conveni-llei de 4 d'abril de 1860.

¹⁹ Article 3 del Conveni esmentat. Vegeu la nota número 20.

²⁰ STS 171/1974.

Registre de la Propietat a favor de la Diputació Provincial de Balears, i que havia servit com a presó fins el novembre de 1968, quan va deixar-se d'utilitzar com a presó, l'Ordre de Frares Caputxins va reclamar-ne la propietat perquè es tractava d'una finca exclosa de la desamortització, i el Tribunal Suprem hi va accedir.

La manca de titulació pública era un problema per accedir al recentment creat Registre de la Propietat

Els sistema de les subhastes va tenir èxit, milers de milers de ciutadans es van convertir en propietaris.²¹ Com que les finques havien estat amortitzades, un dels principals problemes que es plantejaven al moment de la venda era la manca de titulació dels béns, com abans ja s'ha expressat. Per a realitzar les subhastes, s'havia d'investigar quins béns estaven efectivament desamortitzats, a fi que aquests béns es poguessin subhastar i adjudicar a algun propietari particular. Recordem que abans de la Llei hipotecària de 1861 no existia a l'Estat Espanyol una institució de Registre de la Propietat de finques. Hi van haver molts inventaris i registres d'hipoteques, però no existia cap institució amb caràcter estatal que tingués com a finalitat la registració del domini de finques, amb la conseqüent inseguretat jurídica creixent.

La promulgació de la Llei hipotecària de 8 de febrer de 1861 i la conseqüent creació del Registre de la Propietat va tenir per finalitat donar seguretat a la propietat dels immobles. Hi ha autors com Fiestas Loza (1987) que afirmen categòricament la connexió entre desamortització i el Registre de la Propietat, ja que entenen que la principal finalitat de la creació del Registre de la Propietat va ser protegir els compradors de finques desamortitzades a través de la inscripció al registre. Com afirma l'autora,

“[...] la legislació desamortitzadora fou contestada tan fortament per l'Església que els compradors de béns eclesiàstics desamortitzats van veure en perill les seves adquisicions. I aquesta contestació fou precisament la que va posar en marxa el procés que va desembocar en la creació del Registre de la Propietat”.²²

Ara és rellevant destacar que moltíssimes de les finques desamortitzades que havien pertangut a l'Església catòlica feia molts anys o segles que els pertanyien, però en moltíssims casos no tenien cap títol escrit de domini. **En els casos de finques a mans de l'Església convenia investigar dos aspectes:** en primer lloc, **si eren finques desamortitzades** o, si era el cas, si eren finques que estaven excloses de la desamortització; i en segon lloc, en el cas que fossin finques desamortitzades, **si l'Església tenia títol de domini.**

²¹ Tomás y Valiente explica que la finalitat del procés desamortitzador va ser contribuir al règim de transformació de la propietat agrària, cosa que va ajudar al triomf i consolidació de la revolució burgesa, i també, fer front a les necessitats de la Hisenda Pública amb el producte de la venda de béns desamortitzats. Tomás y Valiente, F. (1978) “El proceso de desamortización de la tierra en España”. *Revista de Estudios Agrosociales*. Número 102, enero marzo-1978. Pàg. 14.

²² Article d'Alicia Fiestas Loza recollit a la bibliografia.

El joc entre les lleis desamortitzadores, el Conveni de 1859 i la Llei de 1860 va determinar un règim jurídic aplicable diferent, en funció de l'origen dels béns de l'Església

En definitiva, l'aplicació de les lleis desamortitzadores esmentades i el Conveni-Llei de 4 d'abril de 1860 van provocar que, a l'entrada en vigor de la Llei hipotecària de 1861 hi hagués els següents tipus de béns de l'Església catòlica: **a)** els béns desamortitzats, nacionalitzats per l'Estat Espanyol, que havien de ser inclosos en inventaris i ser subhastats a favor de particulars; **b)** els béns que estaven exclosos de la desamortització, que seguien essent propietat de l'Església catòlica,²³ i **c)** d'altra banda, tots els béns que l'Església adquirís amb posterioritat al Conveni-Llei de 4 d'abril de 1860, els quals ja no estaven subjectes a permutació.

En relació amb els béns desamortitzats (a), molts d'ells van ser posats a la venda, i un cop subhastats, van passar a mans de particulars. La nova Llei hipotecària de 8 de febrer de 1861 arbitrava maneres especials per acreditar la titularitat d'aquests béns a

²³ Abans de l'entrada en vigor de la Llei hipotecària, el règim dels béns de l'Església catòlica es basava en el Conveni celebrat entre la Santa Seu i l'Estat Espanyol el 25 d'agost de 1859, publicat a la *Gazeta de Madrid* el 8 d'abril de 1860. Aquest Conveni disposava que:

“Art. 1. El Gobierno de su Majestad Católica, habida consideración a las lamentables vicisitudes que han pasado los bienes eclesiásticos en diversas épocas, y deseando asegurar a la Iglesia perpetuamente la pacífica posesión de sus bienes y derechos, y prevenir todo motivo de que sea violado el solemne Concordato celebrado el 16 de marzo de 1851, promete a la Santa Sede que en adelante, no se hará ninguna venta, conmutación ni otra especie de enajenación de los dichos bienes sin la necesaria autorización de la misma Santa Sede. Art. 2. Queriendo llevar definitivamente a efecto de un modo seguro, estable e independiente el plan de dotación del culto y clero prescrito en el mismo Concordato, la Santa Sede y el Gobierno de su Majestad Católica convienen en los puntos siguientes. Art. 3. Primeramente el Gobierno de su Majestad reconoce de nuevo formalmente el libre y pleno derecho de la Iglesia para adquirir, retener y usufructuar en propiedad y sin limitación ni reserva toda especie de bienes y valores, quedando en consecuencia derogada por este Convenio cualquiera disposición que le sea contraria y señaladamente y en cuanto se le oponga, la Ley de 1ª de mayo de 1855. Los bienes que en virtud de este derecho adquiera y posea en adelante la Iglesia no se computarán en la dotación que le está asignada por el Concordato. Art. 4. En virtud del mismo derecho, el Gobierno de su Majestad reconoce a la Iglesia como propietaria absoluta de todos y cada uno de los bienes que le fueron devueltos por el Concordato. Pero habida consideración al estado de deterioro de la mayor parte de los que aún no han sido enajenados, a su difícil administración y a los varios, contradictorios e inexactos cálculos de su valor en renta, circunstancias todas que han hecho hasta ahora la dotación del clero incierta y aún incongrua, el Gobierno de su Majestad ha propuesto a la Santa Sede una permutación, dándose a los Obispos la facultad de determinar, de acuerdo con sus Cabildos, el precio de los bienes de la Iglesia situados en sus respectivas diócesis y ofreciendo aquél, en cambio de todos ellos, y mediante su cesión hecha al Estado, tantas inscripciones intransferibles del papel del 3 por cien de la Deuda pública consolidada de España, cuantas sean necesarias para cubrir el valor total de dichos bienes. Art. 5. La Santa Sede, deseosa de que se lleve inmediatamente a efecto una dotación cierta, segura e independiente para el culto y para el clero, oídos los Obispos de España y reconociendo en el caso actual, y en el conjunto de todas las circunstancias, la mayor utilidad de la Iglesia, no ha encontrado dificultad en que dicha permutación se realice en la forma siguiente. Art. 6. Serán eximidos de la permutación y quedarán en propiedad a la Iglesia en cada diócesis todos los inmuebles enumerados en los artículos 31 y 33 del Concordato de 1851, a saber: los huertos, jardines, palacios y otros edificios que en cualquier lugar de la diócesis están destinados al uso y esparcimiento de los Obispos. También se le reservarán las casas destinadas a la habitación de los párrocos, con sus huertos y campos anejos, conocidos bajo las denominaciones de *Iglesiaríos*, *Mansos* y otras. Además retendrá la Iglesia en propiedad los edificios de los Seminarios conciliares con sus anejos, y las Bibliotecas y casas de corrección o cárceles eclesiásticas, y en general todos los edificios que sirven en el día para el culto, y los que se hallan destinados al uso y habitación del clero regular de ambos sexos, así como los que en adelante se destine a tales objetos. Ninguno de los bienes enumerados en este artículo podrá imputarse en la dotación prescrita para el culto y clero en el Concordato. En fin, siendo la utilidad de la Iglesia el motivo que induce a la Santa Sede a admitir la expresada permutación de valores, si en alguna diócesis estimara el Obispo que por particulares circunstancias conviene a la Iglesia retener alguna finca, sita en ella, aquella finca podrá eximirse de la permutación, imputándose el importe de su renta en la dotación del clero. Art. 7. Hecha por los Obispos la estimación de los bienes sujetos a la permutación, se entregarán inmediatamente aquellos títulos o inscripciones intransferibles, así por el completo valor de los mismos bienes, como por el valor venal de los que han sido enajenados después del Concordato. Verificada la entrega, los Obispos, convenientemente autorizados por la Sede Apostólica, harán al Estado formal cesión de todos los bienes que con arreglo a este convenio están sujetos a permutación [...]”.

favor dels particulars, ja que la titularitat anterior dels quals, recordem, moltes vegades no constava formalment. Breument, es pot fer esment que si no hi havia cap títol escrit de domini, la Llei hipotecària regulava la possibilitat que l'administrador de béns de l'Estat, després de fer les investigacions oportunes sobre l'origen de la finca, expedís una certificació de possessió de la finca, la qual, unida al document de la rematada de la subhasta, eren els títols inscripcions al nou Registre de la Propietat.

En relació amb els **béns exclosos de la desamortització (b)**, a partir del Conveni-Llei de 1960 es reconeixia que eren titularitat de l'Església, si bé, a la pràctica, aquesta no tenia títol de domini en moltes ocasions, per la qual cosa, no podien inscriure's al Registre de la Propietat. Només va poder accedir al registre **la possessió** d'aquests béns a favor de l'Església –per via d'una certificació expedida per la mateixa Església, però referida només a la possessió, no al domini–, i aquestes inscripcions de possessió

A la Llei hipotecària de 1944 es va disposar que totes les inscripcions de possessió es podien convertir en inscripcions de domini.

–que no perjudicaven el domini–, van durar fins a la Llei hipotecària de 1944. En aquesta darrera llei es va disposar que totes les inscripcions de

possessió es podien convertir en inscripcions de domini,²⁴ per la qual cosa, a la pràctica, per aquesta via també van ingressar al Registre de la Propietat la titularitat dominical de finques respecte de les quals no hi havia títol escrit de domini a favor de l'Església.

En relació amb aquells **béns que l'Església ha anat adquirint amb posterioritat a l'entrada en vigor del Conveni-Llei de 4 d'abril de 1860 (c)**, no se'ls aplicà cap tipus de permutació, són titularitat de l'Església catòlica pel títol d'adquisició respectiu, i l'Església pot actuar amb aquests béns com qualsevol propietari. Pel que fa a aquests béns, l'Església ha de tenir-ne el títol d'adquisició (herència, llegat, donació, compra...).

Aquests béns adquirits després d'entrar en vigor la Llei hipotecària de 1861 s'han pogut inscriure d'acord amb les regles generals, que exigeixen a qualsevol titular registral un títol públic inscripcions per accedir al Registre de la Propietat. La primera reflexió és que aquests béns en principi haurien de quedar fora de l'àmbit d'aplicació de l'article 206 de la Llei hipotecària, que exigeix com a requisit que l'Església *"carezca de título escrito de dominio"*. Com veurem, el fonament de l'article 206 és facilitar un

Aquests béns adquirits després d'entrar en vigor la Llei hipotecària de 1861 s'han pogut inscriure d'acord amb les regles generals, que exigeixen a qualsevol titular registral un títol públic inscripcions, quan, en principi haurien de quedar fora de l'àmbit d'aplicació de l'article 206 de la Llei hipotecària,

procediment immatriculador excepcional, justament per als casos en què no hi ha títol públic inscripcions dels béns de l'Estat i de l'Església, per raons històriques. Aquest fonament decau en relació amb aquelles adquisicions que són posteriors

²⁴ Disposició transitòria quarta de la Llei hipotecària i article 353.3 *in fine* del Reglament hipotecari vigent.

a l'entrada en vigor de la Llei hipotecària, que institucionalitza la necessitat de titulació autèntica per a obtenir la inscripció dels actes transmissors de béns immobles.²⁵

Recordem que, com va reconèixer el Conveni-Llei de 4 d'abril de 1860, l'Església catòlica, com a subjecte de drets i d'obligacions, i per raó de la seva plena personalitat jurídica²⁶ podia adquirir tota classe de béns i drets. Per tant, a partir de la seva entrada en vigor, l'Església catòlica pot haver adquirit béns immobles i pot obtenir la inscripció registral al seu favor com qualsevol propietari particular. Amb relació a aquest béns, per a ser transmesos, no calia acreditar res més que el títol adquisitiu posterior a 1860.

Com a segona reflexió, se suscita el dubte de si l'adquisició d'una finca per prescripció a favor de l'Església catòlica, ocorreguda amb posterioritat al 4 d'abril de 1860, pot motivar l'aplicació de l'article 206 de la Llei hipotecària, amb la finalitat d'obtenir-ne la inscripció al·legant com a títol la usucapió de la finca, ja que en moltes ocasions la usucapió d'una finca es produeix en absència de títol. Aquesta és una qüestió que no està prevista a la llei. Més endavant examinarem les circumstàncies que ha de contenir la certificació de domini, segons l'article 303 del Reglament hipotecari que, com veurem, no esvaeix el dubte, i també tractarem el tema de la usucapió de finques.

Béns que poden ser el camp o objecte d'aplicació de l'article 206 de la Llei hipotecària

Fins aquí, arribem a la conclusió que l'**objecte central del camp d'aplicació de l'article 206 de la Llei hipotecària són (a)** aquells béns desamortitzats per les lleis desamortitzadores que s'havien de posar a la venda, però que mai no es van arribar a vendre i van ser recuperats per l'Església després de la Llei de patrimoni de l'Estat de 1964 –després matisarem aquesta afirmació–; i **(b)** aquells béns que estaven exclosos de la desamortització, i que, per tant, pertanyien a l'Església catòlica quan va entrar en vigor aquest conveni. Arribem a aquesta conclusió perquè amb relació a molts d'aquests béns l'Església no tenia títol escrit de domini quan va entrar en vigor la nova Llei hipotecària l'any 1861 i, per tant, si els volia inscriure al registre a favor seu l'única via era l'autocertificació.

---

²⁵ Així ho sosté també Ruano Espina, L. (2015) a "Problemática relativa a la inmatriculación de bienes de la Iglesia en el Registro de la Propiedad". A *Cuestiones actuales de Derecho Canónico y Derecho Eclesiástico del Estado*. Madrid: Dykinson, 2015, pàg. 99.

²⁶ Regeix avui l'Acord entre l'Estat espanyol i la Santa Seu sobre assumptes jurídics, signat el 3 de gener de 1979 a la Ciutat del Vaticà, article 1, el qual reconeix la personalitat jurídica civil i la plena capacitat d'obrar a l'Església catòlica: a la Conferència episcopal espanyola, a les diòcesis, parròquies i d'altres circumscripcions territorials de l'Església catòlica, que tindran personalitat jurídica civil en tant que la tinguin canònica i aquesta sigui notificada als òrgans competents de l'Estat espanyol, i també, als ordes religiosos, congregacions religioses i altres instituts de vida consagrada i llurs províncies i llurs cases, i de les associacions i d'altres entitats i fundacions religioses, en els termes que indica aquest article. Publicat al BOE 300/1979, de 15/12/1979, pàgina 28781. Abans de l'entrada en vigor de la Llei hipotecària, la personalitat jurídica de l'Església catòlica va ésser reconeguda al Conveni celebrat entre la Santa Seu i l'Estat Espanyol el 25 d'agost de 1859.

L'objecte central del camp d'aplicació de l'article 206 de la Llei hipotecària són aquells béns desamortitzats per les lleis desamortitzadores que s'havien de posar a la venda, però que mai no es van arribar a vendre i van ser recuperats per l'Església, i aquells béns que estaven exclosos de la desamortització i que, per tant, pertanyien a l'Església catòlica quan va entrar en vigor aquest conveni.

(a) Béns desamortitzats que no s'havien arribat mai a vendre

En primer lloc, en relació amb els béns desamortitzats (a), com hem comentat, molts d'aquests ja s'havien venut a particulars, però molts d'altres encara no ho havien estat. El Concordat amb la Santa Seu de 1859 reconeixia que aquests béns eren de l'Estat

i estaven subjectes a venda forçosa i a permuta per títols de Deute Públic consolidat del 3 %. L'Església no podia vendre ni disposar d'aquests béns, i no eren inscripcions a nom de l'Església al Registre de la Propietat. Diferents normes²⁷ van imposar la inscripció de la possessió –no de la propietat– d'aquests béns a nom de l'Estat, inscripció que s'havia de practicar en virtut d'un certificat de l'autoritat encarregada de la seva administració, però la norma imposava que no se'n fes la inscripció al registre fins que no se'n fes la primera venda a favor dels particulars.²⁸ Quan va entrar en vigor la Llei hipotecària l'any 1861 la inscripció al Registre de la Propietat d'una finca només tenia sentit quan la finca entrava al tràfic jurídic, i per tant, el domini aquestes finques només s'inscrivía al registre per primera vegada quan es produïa aquesta primera compra per subhasta a favor d'un particular, i a través de la inscripció al Registre de la Propietat es pretenia protegir els compradors de béns eclesiàstics desamortitzats. La situació d'aquests béns era que estaven subjectes a desamortització, però l'Estat era qui l'havia de fer efectiva. La Llei de 7 d'abril de 1861²⁹ aclaria que a aquests béns els era expressament aplicable la Llei "Madoz" desamortitzadora. Aquest règim de venda forçosa ha estat vigent, almenys formalment, fins a la Llei de patrimoni de l'Estat de 16 de desembre de 1964, com després veurem.

(b) Béns exceptuats de les desamortitzacions

En segon lloc, tots els béns de l'Església catòlica exceptuats de la desamortització (b) seran els que, progressivament, aniran ingressant al Registre de la Propietat directament a favor de l'Església catòlica, des de l'entrada en vigor de la Llei hipotecària fins als nostres dies. Com se sabia si una finca estava o no exceptuada de la desamortització? Eren tots els béns compresos a l'article 6 del Conveni-Llei de 4 d'abril de 1860, que enumerava només els que estaven exceptuats de desamortització.³⁰ El Reial decret de 21 d'agost de 1860 reproduïa pràcticament la mateixa llista de béns, exceptuats dels inventaris de les diòcesis relatius a les finques

²⁷ Reial decret de 19 de juny de 1863 (*Gazeta de Madrid* de 21 de juny) i Reial decret de 6 de novembre de 1863 (*Gazeta de Madrid* de 9 de novembre).

²⁸ Així ho disposava l'article 14 del Reial Decret de 6 de novembre de 1863.

²⁹ Publicada a la *Gazeta de Madrid* el 12 d'abril de 1861.

³⁰ Vegeu la nota 21 anterior.

rústiques i urbanes de què s'havia confiscat la Hisenda Pública pertanyents a l'Església (article 7):

“Primero. Los Palacios, Huertas, jardines y otros edificios que en cualquier lugar de la diócesis estén destinados al uso y esparcimiento de los Muy Reverendos Arzobispos y Reverendos Obispos. Segundo. Las casas destinadas a la habitación de los párrocos, con sus huertos y campos anejos conocidos bajo las denominaciones de iglesiarios, mansos y otras. Tercero. Los edificios de los seminarios conciliares con sus anejos, y las bibliotecas. Cuarto. Las casas de corrección o cárceles eclesiásticas. Y quinto. Todos los edificios que sirven en el día para el culto, o se hallen destinados al uso y habitación del clero regular de ambos sexos”.

Posteriorment, algunes normes van precisar una mica més quines eren les finques que l'Església podia conservar. Per exemple, el Reial decret de 4 de gener de 1867³¹ determinava què havia d'entendre's per *“huerto y campo anejo a casas rectorales”* i la Reial ordre de 12 d'abril de 1871³² tornava a incidir sobre els horts dels rectors, que no podien excedir d'una hectàrea i mitja a dues hectàrees, segons les condicions del terreny i circumstàncies de la localitat, mesures que avui dia no deixen de sorprendre.

Els béns compresos en aquestes normes eren els que tenien alguna finalitat eclesiàstica, mentre que els béns desamortitzats eren tota la resta. Aquests béns es podien inscriure al Registre de la Propietat a favor de l'Església catòlica des de l'entrada en vigor del Conveni-Ilei de 1860, és a dir, des de la mateixa creació del Registre de la Propietat, l'any 1861. Com que en moltíssims casos tampoc es tenia cap títol escrit de domini d'aquest béns, la legislació va permetre que almenys es pogués inscriure la **possessió** d'aquests immobles a favor de l'Església, en virtut d'un certificat expedit pel diocesà respectiu.³³

Des del punt de vista jurídic laic, l'Església podia disposar d'aquests béns, juntament amb els béns que anés adquirint en el futur. Tot i que ara no és objecte d'aquest estudi, s'ha de tenir en compte que des del punt de vista del dret canònic, com veurem, l'Església no pot disposar de segons quins béns –i aquest control de compliment del dret canònic també el realitza el registrador de la propietat–.

En definitiva, l'Església podia disposar d'aquest béns exceptuats de la desamortització, però a la pràctica quan es presentava un títol al Registre de la Propietat els registradors no podien saber si una finca concreta estava, o no, exceptuada de desamortització, i per tant, no podien saber si l'acte que es presentava a inscripció tenia un vici de legalitat que impedís l'accés al registre. Per aclarir a quin règim jurídic se subjectaven els béns, el Reial Decret de 21 d'agost de 1860³⁴ ordenava als administradors de l'Estat fer uns inventaris per triplicat per cada diòcesi, de les finques rústiques i urbanes de quals s'hagués confiscat la Hisenda Pública pertanyents a l'Església. La

³¹ Publicat a la *Gazeta de Madrid* de 6 de gener de 1867.

³² Publicada a la *Gazeta de Madrid* el 15 d'abril de 1871.

³³ Així ho disposava l'article 13 del Reial decret de 6 de novembre de 1863.

³⁴ Publicat a la *Gazeta de Madrid* el 13 de setembre de 1860.

normativa posterior³⁵ regulava que aquests béns immobles, quan eren transmesos per l'Església, s'havien d'inscriure als registres de la propietat i el registrador de la propietat havia de verificar que les finques estaven incloses en els inventaris. A través de la justificació que la finca no estava inclosa als inventaris, es podia assegurar davant el Registre de la Propietat que totes les finques procedents de l'Església que s'inscrivien al registre no estaven afectes a la venda forçosa per l'Estat. Davant el registrador s'havia de demostrar que les finques es podien transmetre lliurement mitjançant el trasllat de l'ordre ministerial en que constés així, o bé, mitjançant una certificació expedida per l'Ordinari respectiu, que acredités que la finca o el dret real de qual es tractava figurava en les relacions triplicades dels béns no inclosos en els inventaris dels subjectes a desamortització.³⁶

La Llei hipotecària de 8 de febrer de 1861 i el Reglament hipotecari de 21 de juny de 1861 contenien normes per verificar que la inscripció de transmissions de béns per l'Església es referissin només a aquests béns lliures (transmissions dels béns exceptuats de la desamortització). S'exceptuaven de la inscripció al Registre de la Propietat els béns desamortitzats per les lleis desamortitzadores, els quals **només** es podien inscriure si l'Estat en feia la venda a favor de particulars. Segons Fiestas Loza (1987),³⁷ la principal finalitat que al segle XIX es va pretendre amb la Llei hipotecària va ser la protecció a través del Registre de la Propietat d'aquests compradors de béns eclesiàstics desamortitzats. Amb la creació del Registre de la Propietat els liberals van pretendre consolidar la propietat dels béns eclesiàstics desamortitzats en mans dels compradors, atribuïnt a la inscripció dels béns uns efectes molt poderosos, que després estudiarem. Per això, normes posteriors seguien referint-se a la necessitat d'inscripció dels béns només en el supòsit que l'Estat els hagués venut a favor de particulars. Així ho reconegueren també el Reglament hipotecari de 1915³⁸, i de manera

---

³⁵ Reial decret de 6 de novembre de 1863. El seu article 3 expressament exceptuava de la inscripció al Registre de la Propietat els béns d'ús públic, i els temples destinats al culte.

³⁶ Així, per exemple, la Resolució de la Direcció general dels registres civil i de la propietat i del notariat de 28 de setembre de 1894, disposava que

“[...] considerando que por regla general es indispensable la presentación de la Real Orden declaratoria de la excepción de la desamortización para que puedan inscribirse las enajenaciones de fincas pertenecientes a la Iglesia, es lo cierto que a dicha Real Orden equivale el hallarse comprendidas en las relaciones triplicadas de las no incluídas en los inventarios, por estar exceptuados de la permutación, que se mandaron formar por el artículo 8 del Real Decreto de 21 de agosto de 1860 [...]”.

És a dir, reconeixia que per accedir al Registre de la Propietat la venda de béns atorgada per l'Església, s'havia de justificar que aquests béns estaven exceptuats de la desamortització. En el mateix sentit, la Resolució de 29 d'octubre de 1901. Igualment, la Resolució de la Direcció General dels Registres i del Notariat de 23 de desembre de 1932 – *Gazeta de Madrid* de 6 de gener de 1933 – , en relació amb una finca adquirida per l'Església abans de 1860 que s'havia venut, exigia la presentació al Registre de la Propietat de l'Ordre que declarava la finca exceptuada de la desamortització, encara que es recollís al títol de venda l'afirmació del diocesà que la finca n'estava exceptuada.

³⁷ Fiestas Loza, A. *La protección registral de los compradores de bienes eclesiásticos desamortizados (1863-1869)*, recollit a la bibliografia.

³⁸ Ho preveia el seu article 32, que disposava:

“Los bienes inmuebles o derechos reales que posea o administren el Estado o las Corporaciones Civiles o eclesiásticas y deban enajenarse con arreglo a la legislación desamortizadora, no se inscribirán en el Registro de la Propiedad, hasta que llgue el caso de su venta o redención a favor de los particulares, aunque entre tanto se transfiera al Estado la propiedad de ellos por efecto de la permutación acordada con la Santa Sede”.

idèntica, el Reglament hipotecari de 14 de febrer de 1947,³⁹ en una norma que perviu en l'actualitat, malgrat el seu caràcter avui desfasat, segons el parer de la majoria de la doctrina.

Aquest sistema de procedir davant el registrador de la propietat, amb la finalitat de justificar si la finca estava, o no, afectada per la venda forçosa per l'Estat, i per tant, l'Església en podia disposar lliurement, va perdurar formalment bona part del segle XX, com abans ja hem avançat. De tota manera, cal tenir present que en el breu lapsus de la Segona República el Decret de 20 d'agost de 1931 va prohibir inscriure als registres els títols que afectessin béns adscrits al compliment de fins religiosos,⁴⁰ i la Llei de confessions i congregacions religioses de 2 de juny de 1933 va atribuir a l'Estat la propietat dels edificis destinats al culte catòlic, i mentre va durar la seva vigència es va aplicar aquesta norma als béns que figuraven com a patrimoni de l'Església.⁴¹

La vigència del Conveni-Ilei amb la Santa Seu de 4 d'abril de 1860 ha perllongat molt en el temps.⁴² Diverses sentències del Tribunal Suprem de ben entrat el segle XX n'han admès la vigència,⁴³ i també algunes resolucions de la Direcció General dels

Registres.⁴⁴ Ja en la segona meitat del segle XX, la doctrina jurídica tenia els seus dubtes sobre si les lleis desamortitzadores estaven

Durant la Segona República, el Decret de 20 d'agost de 1931 va prohibir inscriure als registres els títols que afectessin béns adscrits al compliment de fins religiosos i la Llei de confessions i congregacions religioses de 2 de juny de 1933 va atribuir a l'Estat la propietat dels edificis destinats al culte catòlic.

³⁹ Així ho disposa l'article 20 del Reglament hipotecari, en una redacció que ha perviscut fins a l'actualitat, ja que no ha estat mai derogada:

“Los bienes inmuebles o derechos reales que pertenezcan al Estado o a las Corporaciones civiles o eclesiásticas y deban enajenarse con arreglo a la legislación desamortizadora, no se inscribirán en el Registro de la Propiedad hasta que llegue el caso de su venta o redención a favor de los particulares, aunque entretanto se transfiera al Estado la propiedad de ellos por efecto de la permutación acordada con la Santa Sede”.

⁴⁰ En fan aplicació les resolucions de la Direcció General dels Registres i del Notariat de 6 de març de 1933 i de 8 d'abril de 1833.

⁴¹ Reconeix l'aplicació de la norma la Resolució de la Direcció General dels Registres i del Notariat de 28 de març de 1936, si bé reconeix que no pot tenir efecte retroactiu.

⁴² Amb l'adveniment de la República, l'any 1931 es va promulgar la Llei de Confessions i Congregacions de 2 de juny de 1933, expropiatòria dels béns de l'Església, que va ser derogada per la Llei de 2 de febrer de 1939, i es va restablir la situació que regulava el Conveni-Ilei de 1860.

⁴³ La sentència del Tribunal Suprem, Sala Civil, de 20 de febrer de 1979 –STS 4607/1979–, va resoldre sobre un supòsit en què s'examinava si era nul·la la certificació expedida per l'arquebisbe de Tarragona per a obtenir la inscripció d'una finca a l'empara de l'article 206 de la Llei hipotecària. La certificació de domini s'havia fet l'any 1951. La sentència reconeixia la vigència de les lleis desamortitzadores, si bé en el cas concret, va considerar que la finca no estava afectada per la desamortització i, per tant, la certificació de domini per a obtenir la immatriculació per l'article 206 de la Llei hipotecària era vàlida, si bé calia justificar que la finca estava exceptuada de la desamortització per mitjà de presentar el trasllat de l'ordre ministerial declarativa d'aquesta circumstància, en aplicació de l'article 14 del Decret de 12 d'agost de 1871.

⁴⁴ La Resolució de la Direcció General dels Registres y del Notariat de 30 d'abril de 2000 resol un supòsit de fet estudiant la legislació desamortitzadora, en un cas d'una finca subjecta a desamortització que s'havia inscrit al Registre de la Propietat a favor de l'Ajuntament de Valladolid, però respecte de la qual la Universitat de Valladolid en reclamava el domini en base a una certificació de domini de l'article 206 de la Llei hipotecària. Expressament declara que aquesta certificació no és títol hàbil per continuar el tracte successiu interromput d'un finca.

derogades o no.⁴⁵ De fet, les lleis desamortitzadores dels béns dels municipis i de les entitats locals menors, havien estat derogades per l'Estatut municipal de 8 de març de 1924,⁴⁶ però continuava vigent la legislació desamortitzadora dels béns de l'Església.

Quan es va derogar la legislació desamortitzadora dels béns de l'Església?

De fet, no hi ha hagut cap disposició civil expressa que derogui la legislació desamortitzadora fins a la Llei de bases del patrimoni de l'Estat de 15 d'abril de 1964, la qual deroga expressament la Llei Madoz i la Llei de 7 d'abril de 1861. La seva clàusula derogatòria expressa deroga la Llei d'1 de maig de 1855 *"en cuanto trata de la desamortización de los bienes del Estado"*.⁴⁷ La citació dels béns de l'Estat, i no de l'Església, podria generar algun dubte, però com assenyala Tomás y Valiente, els béns del clergat s'inclouen entre els béns de l'Estat:⁴⁸

"no hay duda que la derogación afecta a los bienes eclesiásticos que estuviesen en poder del Estado como resultado de la permuta llevada a cabo con la Iglesia a cambio de Titulos de Deuda, y que debían desamortizarse a través del procedimiento señalado por la Ley de 7 de abril de 1861, ahora derogada, y por la Ley Madoz, también derogada por la de Patrimonio del Estado".⁴⁹

No obstant això, hi ha algun autor que defensa que la legislació desamortitzadora no ha estat mai derogada. Així ho sosté Hierrezuelo Conde (1999),⁵⁰ que arriba a la conclusió que els béns adquirits per l'Església abans del Conveni-Llei de 1860,

Hi ha algun autor que defensa que la legislació desamortitzadora no ha estat mai derogada. Si es manté aquesta tesi, es podria posar en dubte la validesa de totes les immatriculacions de béns subjectes a desamortització que hagi fet l'Església, ja que només l'Estat podria disposar d'aquests béns.

sotmesos a desamortització, i que encara conservi l'Església en el seu poder, no poden ser venuts per aquesta, ja que és l'Estat qui ha de vendre'ls. Aquest autor sosté que no hi ha cap norma en l'àmbit civil que derogui la legislació desamortitzadora, com exigiria

⁴⁵ Com ho reflecteix l'article de José Ma de Prada "¿Se hallan aún vigentes las leyes desamortizadoras?", *Revista Española de Derecho Canónico*, vol. 13, núm 37, enero-abril 1958, p. 233-236.

⁴⁶ El Reial decret-llei de 8 de març de 1924, al seu article 5, declarava: *"Quedan derogadas las leyes desamortizadoras en cuanto se refiere a los bienes de los municipios y de las entidades locales menores"*. Publicat a la Gazeta de Madrid núm 69, de 9 de març de 1924.

⁴⁷ BOE de 23 d'abril de 1964, núm. 98, pàgina 5187.

⁴⁸ Segons la Llei d'11 de juny de 1856, que concretava alguns bens exceptuats de la venda d'acord amb la Llei "Madoz". Diu l'article 8 d'aquesta Llei de 1856 que als efectes d'aquesta llei els béns es divideixen en dues classes: 1a de l'Estat; 2a de les Corporacions civils. I segons l'article 9, els béns del clergat s'inclouen en la classe primera, és a dir, els considera béns de l'Estat. Per raó d'aquesta assimilació, Tomás y Valiente considera derogada la legislació desamortitzadora per la Llei de patrimoni del Estat de 1964.

⁴⁹ Vegeu la cita a Tomás y Valiente, F. "Planteamientos políticos de la legislación desamortizada" A *Revista Crítica de Derecho Inmobiliario*. Año XLV, número 473, julio-agosto 1969, págs. 873 a 961.

⁵⁰ Vegeu la tesi doctoral de Guillermo Hierrezuelo Conde, citada a la bibliografia, pàgina 37, el qual, al seu torn, cita l'article de Cecilio, L. "El patrimonio eclesiástico en España". A *Revista de la Facultad de Derecho de la Universidad Complutense* XVI, 43, (1972), pàgines 259-260.

l'article 5 del Codi civil espanyol. Si es manté aquesta tesi, es podria posar en dubte la validesa de totes les immatriculacions de béns subjectes a desamortització que hagi fet l'Església, ja que només l'Estat podria disposar d'aquests béns.

Un altre argument per posar en dubte la derogació de la legislació desamortitzadora és la dicció literal de la clàusula derogatòria de la Llei de bases del patrimoni de l'Estat de 1964: només es refereix, literalment, a la derogació de la legislació desamortitzadora en allò que es refereix als béns de l'Estat, i no esmenta expressament els de l'Església. Aquest argument literalista aniria en direcció contrària a l'argument exposat per Tomás y Valiente, abans expressat, i concordaria amb la redacció actual dels articles 17 a 23 del Reglament hipotecari, com veurem. És un argument arriscat, que no compartim, però que potser podria explicar per què la Llei de patrimoni de l'Estat no va voler esmentar expressament la derogació de la legislació desamortitzadora en relació amb els béns de l'Església: evitar un allau de reclamacions judicials de finques desamortitzades, que potser l'Església voldria reclamar com a pròpies. A aquest darrer argument possible s'hi podria objectar que la derogació de lleis no equival a la declaració de nul·litat dels actes emparats per la legislació derogada, sinó que aquests actes conserven la seva validesa si es van realitzar durant la vigència de les lleis derogades.

És més, si durant la vigència de les lleis desamortitzadores la possessió de les finques per l'Estat va permetre que nasquessin altres situacions de dret sobre les esmentades finques (*v. g.* la usucapió, l'adscripció al domini públic o l'adquisició de drets reals limitats sobre les finques), entenem que, en el moment de produir-se la derogació de la legislació desamortitzadora, només va desaparèixer l'obligació de venda de les finques per l'Estat. La restitució de la possessió d'aquestes finques a favor de l'Església és una qüestió que no està regulada per cap llei, i creiem que no es pot donar per descomptada, sinó que és més aviat una qüestió de fet, que s'hauria de demostrar cas per cas, si se'n suscités algun dubte.

Un tercer argument per considerar no derogada la legislació desamortitzadora es troba paradoxalment al Conveni celebrat entre la Santa Seu i l'Estat espanyol el 25 d'agost de 1859, que va passar a ser la llei publicada el 8 d'abril de 1860. Segons aquest Conveni, la Santa Seu acceptava formalment al seu article 7 la permutació de béns desamortitzats, i en feia cessió formal de tots ells a l'Estat espanyol.⁵¹ Aquesta obligació de permutació de béns mai no hauria estat derogada, ja que consta en un Conveni que té el valor de dret internacional, incorporat a l'ordenament jurídic, i que no pot modificar-se si no és per acord entre les dues parts signatàries del Conveni.⁵² No hem d'oblidar que en el rerefons del Conveni amb la Santa Seu de 1859, que va materialitzar-se en el Conveni-Llei de 1860, existia la necessitat de finançament de l'Església catòlica: la venda dels béns de l'Església per l'Estat anava lligada a la compensació a l'Església amb títols del Deute Públic, pacte que va convenir a l'Església i que aquesta va acceptar expressament.

---

⁵¹ Vegeu els articles 6 i 7 d'aquest Conveni-Llei, reproduïts a la nota 21.

⁵² La STS 6845/2006, de 16 de novembre de 2006, argumenta que els convenis entre la Santa Seu i l'Estat espanyol tenen el caràcter de tractat internacional (fonament de dret quart).

Però de fet, la majoria de la doctrina considera que amb posterioritat a la Llei de Patrimoni de l'Estat es considera derogada la legislació desamortitzadora. Això sí, la legislació desamortitzadora havia estat vigent fins aleshores, és a dir, fins a la Llei de 15 d'abril de 1964, el que suposa que fins a aquell moment l'Església no podia en absolut disposar de finques que havien estat subjectes a desamortització. Si dins

Si dins d'aquest període temporal es va immatricular alguna finca d'aquestes a favor de l'Església catòlica, es pot considerar que la inscripció és clarament impugnabile per aquest motiu.

d'aquest període temporal es va immatricular alguna finca d'aquestes a favor de l'Església catòlica, es pot considerar que la inscripció és clarament impugnabile per aquest motiu.

Finalment, cal tenir present que el Reglament hipotecari de 1947 contenia unes disposicions relatives a les corporacions eclesiàstiques (articles 17 a 23) que es van mantenir inalterades en la reforma de 1959, i que han perdurat fins a l'actualitat. Avui dia es considera un anacronisme la referència que els articles 17 a 23 del vigent Reglament hipotecari fan als béns amortitzats que són propietat de l'Església catòlica i als béns desamortitzats que tenen l'obligació legal de vendre's segons la legislació desamortitzadora. **No obstant això, formalment encara estan vigents.** Per aquest motiu, Haza Díaz (1995) considera que la legislació desamortitzadora continua subsistent "a efectes registrals", tot i que acaba reconeixent que l'Església pot inscriure qualsevol bé immoble del qual en sigui propietària, i que l'article 206 de la Llei hipotecària ha desoït completament l'origen i la finalitat pròpia de les certificacions dels diocesans. Per això, malgrat la vigència formal dels articles 17 a 23 del Reglament hipotecari, no creiem que es pugui defensar avui l'obligatorietat de la venda dels béns desamortitzats, sinó que la majoria de la doctrina considera derogada l'obligació de venda de béns de l'Església per la Llei de patrimoni de l'Estat de 1964.

Situació posterior a la Llei de patrimoni de l'Estat de 1964

Posteriorment a la Llei de bases del patrimoni de l'Estat i l'adveniment de la democràcia a Espanya, la Santa Seu i l'Estat espanyol tornen a signar diversos acords, entre els quals és rellevant als efectes del tema que ens ocupa, el que versa sobre assumptes jurídics. És l'acord de 28 de juliol de 1976, publicat al BOE com a Instrument de ratificació de l'Acord entre l'Estat espanyol i la Santa Seu sobre assumptes jurídics, signat el 3 de gener de 1979 a la ciutat del Vaticà⁵³, que avui és vigent.

Segons aquest conveni, que té força de llei a l'Estat espanyol, l'Església té personalitat jurídica civil i plena capacitat d'obrar. Després hi tornarem, a fi d'examinar les persones jurídiques que estan compreses dins d'aquesta afirmació, ja que l'Església, com a tal, agrupa centenars de persones jurídiques sotmeses al dret eclesiàstic i civil. Ara només ens interessa destacar que avui dia la capacitat adquisitiva de béns i de disposició de béns i drets de l'Església catòlica no està limitada, i s'assimila a la capacitat jurídica de qualsevol persona jurídica, encara que, com veurem, per a realitzar actes dispositius

⁵³ BOE 300/1979, de 15 de desembre de 1979, pàgina 28781.

vàlids segons l'ordenament jurídic canònic i també civil, s'han de complir uns determinats requisits que exigeix el dret canònic. Però la certificació de domini de l'article 206 de la Llei hipotecària no és un acte dispositiu, sinó un acte d'administració, i per tant, no necessita requisits ulteriors per la seva validesa.

S'unifica el règim jurídic de tots els béns de l'Església.

A partir de la vigència de la Llei de bases del patrimoni de l'Estat –avui substituïda per la Llei 33/2003, de 3 de novembre, de patrimoni de les administracions públiques– hem d'entendre que el règim jurídic de tots els béns de l'Església, als efectes de la inscripció al Registre de la Propietat, és el mateix. Però amb excepció dels temples destinats al culte, ja que aquests van continuar sense poder inscriure's al registre fins l'any 1998.

Temples destinats al culte: de l'excepció a la inscripció a la possibilitat d'inscriure'ls

Després de la Llei hipotecària de 1861 l'Església podia inscriure tota classe de finques que li pertanyessin, amb excepció del temples destinats al culte catòlic, com així ho va recollir el Reglament hipotecari de 1915 al seu article 12, i com va quedar també recollit

El Reial decret 1867/1998, de 4 de setembre, de reforma del reglament hipotecari va redactar l'actual article 4 del Reglament hipotecari admetent la inscripció de tot tipus de béns de les entitats eclesiàstiques, sense cap excepció.

al Reglament hipotecari de 1947 (article 5), que s'ha mantingut en vigor fins el 29 d'octubre de 1998. A partir de la reforma del Reglament hipotecari de 4 de setembre de 1998 ja no s'exceptuen de la inscripció els

temples destinats al culte i poden ser objecte dels certificats de domini. En concret, el Reial decret 1867/1998, de 4 de setembre, de reforma del reglament hipotecari va redactar l'actual article 4 del Reglament hipotecari en els termes abans exposats, és a dir, admetent la inscripció de tot tipus de béns de les entitats eclesiàstiques, sense cap excepció.

L'exposició de motius de la reforma expressa que

“[...] Por otro lado, se suprime por inconstitucional la prohibición de inscripción de los templos destinados al culto católico, y se admite, siguiendo las legislaciones especiales sobre Patrimonio del Estado y de las entidades locales, la posibilidad de inscripción de los bienes públicos con arreglo a su legislación especial (artículo 5)”.

La possibilitat d'inscriure els temples a partir de 1998 s'ha de relacionar amb la vigència de l'article 206 encara en aquella data

La inconstitucionalitat de la norma anterior no ha estat objecte de discussió per la doctrina, que ha vist amb bons ulls la reforma. No obstant això, no deixa de sorprendre que no hi hagi comentaris doctrinals sobre l'escenari que s'iniciava a continuació d'aquesta reforma, ja que d'una banda, s'obria la inscripció al Registre de la Propietat dels temples, però de l'altra, seguia vigent la norma que permetia a l'Església catòlica

la immatriculació de finques a través d'un certificat elaborat per la mateixa Església, prerrogativa de la qual no gaudia cap altra institució civil ni religiosa.

És a dir, en la pràctica la reforma del Reglament hipotecari ampliava més l'àmbit objectiu d'aplicació de l'article 206. I si bé el privilegi d'obtenir la inscripció a través de certificat tenia una justificació històrica quan es va establir, per la manca de titulació i

Amb aquesta reforma, s'obria la inscripció al Registre de la Propietat dels temples mentre seguia vigent la norma que permetia a l'Església catòlica la immatriculació de finques a través d'un certificat elaborat per la mateixa Església, prerrogativa de la qual no gaudia cap altra institució civil ni religiosa.

pels motius exposats en aquest informe, els pressupòsits d'aquesta justificació històrica havien deixat d'estar vigents després de la derogació de la normativa desamortitzadora l'any 1964. De fet, s'havia ampliat l'àmbit objectiu d'aquest

privilegi l'any 1998, més de 30 anys després, sense que ningú veiés la possible inconstitucionalitat que *de facto* s'estava produint.

Quina idea justifica que hi hagués l'excepció a la inscripció dels temples, fins a l'any 1998?

Una darrera qüestió se'ns planteja. Per què s'han anat exceptuant de la inscripció al Registre de la Propietat, sistemàticament, des del Conveni-Ilei de 4 d'abril de 1860, fins a la reforma del Reglament hipotecari de 1998, els temples destinats al culte?

La qüestió està entroncada amb la finalitat a què es destinen aquests béns. Segons el Conveni amb la Santa Seu sobre assumptes jurídics de 1979,

“[...] Los lugares de culto tienen garantizada su inviolabilidad con arreglo a las leyes. No podrán ser demolidos sin ser previamente privados de su carácter sagrado. En caso de su expropiación forzosa, será antes oída la autoridad eclesiástica competente”.

Amb aquesta norma, l'Estat fa llei vigent la norma de dret canònic sobre el caràcter sacre del temples.⁵⁴ Per tant, un **primer motiu** de l'excepció a la inscripció registral seria el reconeixement legislatiu de la vigència del dret canònic en relació amb el règim jurídic dels temples. Vindria a confirmar que quedaven exclosos del tràfic jurídic per raó de la seva finalitat o sacralitat, ja que la inscripció només era útil per facilitar la circulació de la riquesa immobiliària dels béns que podien estar al tràfic jurídic.

Un **segon motiu** per a l'excepció a la inscripció dels temples el trobem en l'exposició de motius del Reial decret de 6 de novembre de 1863.⁵⁵ Segons aquest text

“No hay necesidad de inscribir los bienes de uso público general, como las calles, los caminos, las riberas y otros, no porque estén fuera del comercio, sino porque no están

⁵⁴ El cànon 1205 del vigent Codi de dret canònic disposa que:

“Són llocs sagrats aquells que es destinen al culte diví o a la sepultura dels fidels per mitjà de la dedicació o benedicció prescrita als llibres litúrgics”; i el cànon 1214 disposa que “Per església s'entén un edifici sagrat destinat al culte diví, al qual els fidels tenen el dret d'entrar per la celebració, sobre tot pública, del culte diví”.

⁵⁵ Publicat a la *Gazeta de Madrid*, 9 de novembre de 1863.

realmente apropiados, ni constituyen el patrimonio exclusivo de ninguna persona o corporación, ni es indispensable que estén señalados con un número en el registro para que sea notorio su estado civil. Debe, pues, renunciarse a la inscripción de todos estos bienes; pero no a la de aquéllos cuyo estado no sea tan conocido por más que se hallen también amortizados con destino a algún servicio público”.

Entre aquests béns d'ús públic general la legislació de l'època incloïa el temples destinats al culte.

Dos tipus de béns de l'Església: culturals i els altres

Per tant, podem afirmar que, doctrinalment, els béns de l'Església es podien classificar entre els béns d'ús públic general (temples, no apropiables ni inscriptibles) i la resta de béns, entre els que hi havia, al seu torn, els exceptuats de la desamortització però inscriptibles, i els desamortitzats, que també es podien inscriure quan es venien, com hem estudiat anteriorment.

En definitiva, tot i ser l'Església catòlica una persona jurídica de dret privat, d'alguna manera se li reconeixia que tenia dos tipus de béns –com les persones de dret públic que tenen els béns patrimonials i els béns demaniales– perquè tenia béns objecte de tràfic jurídic i uns altres béns determinats, els temples, que gaudien d'un reconeixement especial, ja que eren d'ús comú i públic, tot i no ser béns sotmesos a dret públic.

Aquest reconeixement especial derivava no només de textos legals espanyols, sinó dels convenis amb la Santa Seu, en allò que suposa el seu caràcter de conveni internacional, nogensmenys incorporat a l'ordenament jurídic espanyol com a norma pròpia.⁵⁶ En aquest sentit, en el conveni amb la Santa Seu de 25 d'agost de 1859, s'exceptuen de la permutació els edificis que serveixen per al culte. En el Conveni amb la Santa Seu de 27 d'agost de 1953 es disposa (article XXII) la inviolabilitat de les esglésies, capelles, cementiris i altres llocs sagrats que disposa el cànon 1160 del Codi de dret canònic, i en el Conveni de 3 de gener de 1979 també es reconeix que els llocs de culte tenen inviolabilitat. Malgrat aquest reconeixement especial dels temples com a béns inviolables, si el seu domini pertany a l'Església, es tracta sempre d'una finca de propietat privada, i no es pot assimilar a un bé de domini públic. Més endavant veurem que la jurisprudència accepta la prescriptibilitat de béns culturals, i per tant, no es consideren béns de domini públic destinats a servei públic.⁵⁷

⁵⁶ El dret canònic no és un dret incorporat a l'ordenament jurídic espanyol, es considera un ordenament jurídic estrany. Les disposicions del dret canònic que fan referència a béns immobles es considera que s'apliquen com un dret estatutari, és a dir, com unes normes que regulen l'estatut jurídic dels béns de titularitat de l'Església catòlica. Aquesta interpretació s'empara en el Concordat entre Espanya i la Santa Seu de 1953, i posteriorment, en l'acord sobre assumptes jurídics entre el Regne d'Espanya i la Santa Seu de 1979. També així ho ha interpretat la Direcció General dels Registres i del Notariat i la majoria de la doctrina. No obstant això, hi ha una línia de sentències del Tribunal Suprem que considera que el dret canònic forma part del nostre ordenament jurídic com a dret internacional: les STS de 2 de maig de 1961, 12 de novembre de 1963, 7 de desembre de 1965 i 16 de novembre de 2006.

⁵⁷ A partir de 2003, l'actual Llei 33/2003, de 3 de novembre, de patrimoni de les administracions públiques, disposa que són inscriptibles els béns de les administracions públiques, encara que siguin de servei públic o d'ús públic (article 36). D'ençà la vigència d'aquesta llei s'instaura el principi d'inscriptibilitat general al Registre de la Propietat de tot tipus de béns, públics o privats, de qualsevol classe que siguin.

Conclusions sobre el tipus de béns per raó del seu tractament a les lleis desamortitzadores

1. De les reflexions efectuades podem extreure la conclusió següent: aquells béns de l'Església catòlica que havien estat desamortitzats però que no van arribar mai a ser venuts per l'Estat des de l'any 1860 fins a l'entrada en vigor de la Llei de patrimoni de l'Estat de 1964, podien ser objecte d'aplicació de l'article 206 de la Llei hipotecària, si l'Església no tenia cap títol de domini d'aquests béns i sempre que el procés immatriculador d'aquestes finques a favor de l'Església es fes **després** de l'entrada en vigor de la Llei de patrimoni de l'Estat. Perquè com hem comentat, amb anterioritat l'Estat havia de fer la venda dels béns desamortitzats, i la primera inscripció mai no era de domini de l'Església, sinó de domini del primer comprador dels béns.
2. Una altra conclusió que se n'extreu és la següent. Des del moment de l'entrada en vigor de la Llei hipotecària de 1944 –moment en què es va introduir l'article 206 de la Llei hipotecària en la redacció que abans hem exposat– fins al moment de l'entrada en vigor de la Llei de patrimoni de l'Estat de 1964, es podien immatricular les finques de l'Església catòlica que estaven excloses de la desamortització per les lleis desamortitzadores. Aquesta possibilitat ha perdurat fins als nostres dies (any 2015).
3. En aquest lapse temporal (1944-1964) es pot qüestionar doctrinalment si podien immatricular-se també els béns de l'Església desamortitzats, però que l'Estat no havia venut. La resposta a aquest dubte dependrà de si s'opina que la legislació desamortitzadora ja es podia considerar derogada en aquest lapse temporal, o bé si encara es considerava vigent, com és l'opinió de José Mª de Prada i de la jurisprudència del Tribunal Suprem⁵⁸. Així ho entenem nosaltres, ja que hi ha moltes evidències que demostren que es consideraven vigents les lleis desamortitzadores fins a aquesta Llei de 1964.

Si situem les conclusions esmentades en un esquema cronològic serien les següents:

1. Després de la Llei hipotecària de 1861

- Els béns de l'Església **desamortitzats** no es podien inscriure a favor de l'Església. Només es podien inscriure al Registre de la Propietat quan un comprador els havia adquirit. S'havia de fer una investigació prèvia a la subhasta per comprovar que estaven inclosos en els inventaris i s'havia d'aportar al registre el títol adquisitiu de la subhasta, a favor d'un particular.
- Els béns de l'Església que estaven **exceptuats de la desamortització** es podien inscriure a favor de l'Església, i si no hi havia títol, se n'inscrivia només la possessió.

---

⁵⁸ STS 171/1974.

- Els béns que l'Església catòlica hagués **adquirit amb posterioritat** al Conveni-Ilei de 4 d'abril de 1860, i en particular, després de l'entrada en vigor de la Llei hipotecària de 8 de febrer de 1861, han de tenir un títol d'adquisició del domini i es podien inscriure al registre sense restriccions.

2. Després de la Llei hipotecària de 1909: continua el mateix règim jurídic

3. Després de la Llei hipotecària de 1944, Text refós de 1946 (que introdueix l'article 206)

- Els **béns desamortitzats** formalment segueixen el règim jurídic anterior: han de ser venuts per l'Estat. L'Església **no se'ls pot inscriure** a nom seu: així ho preveuen els articles 20 a 23 del Reglament hipotecari de 1947. No obstant això, no hem pogut trobar dades per afirmar que després de 1944 continués aquest procés de venda. Almenys formalment, sembla clar que continuava la prohibició d'inscriure'ls al registre a favor de l'Església, fins que no s'operés la primera venda a favor dels particulars.
- Els **béns exceptuats de la desamortització es podien inscriure** al registre a favor de l'Església (article 19 del Reglament hipotecari). Aquests béns entren de ple dins l'àmbit d'aplicació de l'article 206. Calia justificar que estaven exceptuats de la desamortització per obtenir-ne la inscripció al registre? La Llei no havia canviat, però havien transcorregut molts anys des de 1860. No obstant això, la sentència del Tribunal Suprem de 20 de febrer de 1979 va considerar vigent la legislació desamortitzadora, i per tant, seria exigible justificar que els béns estaven exclosos de la desamortització.⁵⁹ Ara bé, la nova legislació hipotecària de 1946 no exigia cap més requisit, llevat de la certificació de domini. Per tant, a la pràctica n'hi havia prou amb la certificació de l'Església per inscriure els béns, sense que el registrador pogués entrar a discutir si estaven, o no, exceptuats de la desamortització. En definitiva, com que formalment continuava vigent la legislació desamortitzadora –almenys així ho considera la major part de la doctrina– no hi havia manera el registre pogués controlar que l'afirmació del diocesà que la finca pertanyia a l'Església fos exacte, perquè no s'exigia cap justificació més.
- Els **béns que l'Església continuï adquirint per un títol derivatiu** (compra, donació, herència...) es podran inscriure al registre conforme a les normes generals. Si no estaven prèviament immatriculats, teòricament **no es podien immatricular per l'article 206 de la Llei**, perquè un requisit d'aplicació d'aquest article és que l'Església no tingués "título escrito de dominio". Recordem que l'article 206 era un mètode immatriculador excepcional i que només es podia aplicar quan no es tingués títol escrit de domini.

---

⁵⁹ Vegeu la nota 41.

4. Després de la Llei de bases de patrimoni de l'Estat de 1964 (Decret 1022/1964, de 15 d'abril)

Ja no hi ha distinció entre béns exceptuats de desamortització i béns desamortitzats, perquè es deroga la legislació desamortitzadora.

Els béns de l'Església catòlica que es podien incloure dins l'àmbit d'aplicació de l'article 206 de la Llei hipotecària eren **tots** (tant els exceptuats de la desamortització com els béns desamortitzats per les lleis desamortitzadores, però que l'Estat no havia arribat mai a vendre). No calia justificar més si els béns estaven o no desamortitzats.

Com assenyala Haza Díaz,⁶⁰ ja es podien immatricular per mitjà d'aquesta certificació tots els immobles eclesiàstics, desoïnt per complet l'origen i la finalitat pròpia de les certificacions dels diocesans. La certificació de domini havia passat de ser un mitjà d'immatriculació lligat a circumstàncies històriques per passar a ser un mitjà més d'immatriculació, equiparat a la immatriculació de finques a favor de l'Estat o administracions públiques.

5. Finalment, en relació amb els béns desamortitzats, però no venuts abans de 1964, cal tenir present que s'ha d'estudiar, cas per cas, la seva concreta situació possessòria en el moment d'entrar en vigor la Llei de patrimoni de l'Estat.

En principi aquest béns estaven posseïts per l'Estat fins a aquella data. A partir d'aleshores, la legislació no diu res, però en derogar la legislació desamortitzadora, dona a entendre que les finques continuaven sent propietat de l'Església. En tractar-se l'Església d'una persona jurídica privada, és possible l'adquisició per prescripció adquisitiva de béns de l'Església per terceres persones.

L'any 1964 la usucapció la regulava el Codi civil espanyol i per la Llei hipotecària, i a aquesta normativa ens remetem. Com que eren béns no inscrits, dels quals no n'existia cap títol, són molt plausibles situacions possessòries de bona fe d'aquests béns per terceres persones, a títol de domini. Pensem que aquest béns des de 1851 havien d'haver estat venuts per l'Estat, però eren béns que no s'havien arribat a vendre en un termini de més de 100 anys!

Per tant, en derogar la legislació desamortitzadora és molt discutible el retorn automàtic a la situació jurídica dels béns de feia més de 100 anys. Cas per cas, s'haurà d'estudiar si amb posterioritat a aquesta derogació s'han produït casos d'usucapció de finques per terceres persones, o fins i tot, adquisicions de béns *nullius* per l'Estat.

---

⁶⁰ *Op. cit.*

4. Requisits per a aplicar l'article 206 de la Llei hipotecària

A continuació passarem a analitzar quin era el procediment formal per a dur a terme les immatriculacions per títol de domini a favor de l'Església.

Com hem vist, l'article 206 disposava que:

“El Estado, la Provincia, el Municipio y las Corporaciones de Derecho público o servicios organizados que forman parte de la estructura política de aquél y las de la Iglesia Católica, cuando carezcan del título escrito de dominio, podrán inscribir el de los bienes inmuebles que les pertenezcan mediante la oportuna certificación librada por el funcionario a cuyo cargo esté la administración de los mismos, en la que se expresará el título de adquisición o el modo en que fueron adquiridos”.

a) Objecte

Hem estudiat ja les finques que podien ser objecte de l'aplicació d'aquest article al punt anterior. Ara farem referència a les circumstàncies descriptives que ha de contenir el certificat, relatives a la finca, segons exigeix l'article 303 del Reglament hipotecari. Són les següents:

1. La naturalesa de la finca, que pot ser rústica o urbana (art. 51.1 del Reglament hipotecari).
2. La situació de la finca, denominació i número, si s'escau. Si es rústica, ha d'expressar el terme municipal, indret o partit o qualsevol altre nom amb què sigui conegut el lloc on estigui ubicada. Si és urbana, s'expressarà també el terme municipal, el poble on estigui, el nom del carrer o lloc on s'ubiqui, i el número, si en tingués, així com els números que hagi tingut abans; el nom de l'edifici, si fos conegut per algun nom propi (articles 51.2 i 3 del Reglament hipotecari).
3. Els límits de la finca. Si és rústica, els determinaran els quatre punts cardinals, s'expressarà la naturalesa de les finques confrontants i qualsevol circumstància que impedeixi confondre amb una altra la finca que s'inscriu, com per exemple, el nom propi, si en tingués algun (article 51.2 Reglament hipotecari). Si la finca és urbana, els límits s'han d'expressar per l'esquerre (entrant), dreta i fons, i s'ha d'expressar també qualsevol circumstància que serveixi per distingir d'una altra la finca descrita. Si els límits de la urbana no es poden determinar de la manera indicada, també es poden designar pels quatre punts cardinals (article 51.3 reglament hipotecari).
4. La mesura superficial de la finca. S'ha de fer constar d'acord amb el sistema mètric decimal, però també es pot fer constar l'equivalència amb les mesures pròpies d'una zona determinada, norma especialment pensada per a les finques rústiques. A partir de la reforma del Reglament hipotecari de 1998, la descripció de les finques

havia de ser preferentment perimetral, sobre la base de dades físiques referides a les finques confrontants o dades cadastrals, segons el plànol oficial.⁶¹

5. A partir de l'entrada en vigor de la Llei 13/1996, de 13 de desembre, la descripció de les finques urbanes havia de contenir obligatòriament la referència cadastral. No només això, sinó que aquesta llei imposava que a partir d'aquest moment, per immatricular qualsevol finca al Registre de la Propietat era obligatori incorporar, juntament amb el títol immatriculador, una certificació cadastral descriptiva i gràfica de l'immoble, en termes totalment coincidents amb la descripció que se'n feia en aquest títol immatriculador.⁶²

Aquesta certificació cadastral va ser un requisit afegit a la certificació de domini. Encara que l'article 206 de la Llei Hipotecària no disposés l'obligatorietat de presentar-la, la imperativitat de la Llei 13/1996 estava fora de tot dubte. De tota manera, la manca del certificat cadastral no es considera causa de nul·litat de la inscripció en la Sentència del Tribunal Suprem de 16 de novembre de 2006, ja que diu textualment que “[...] *el Catastro no proclama, ni garantiza, ni siquiera protege, el derecho de propiedad*” –fonament de dret quart–.

Per tant, a partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei, calia aportar al Registre de la Propietat dos certificats: el de domini, autoritzat pel diocesà, i el cadastral, expedit per l'autoritat administrativa corresponent.

A la pràctica aquest requisit afegit va generar la necessitat que l'Església catòlica registrés prèviament al cadastre aquells béns immobles que pretenia immatricular. Aquest procediment no oferia grans inconvenients pràctics, ja que les alteracions o modificacions cadastrals es produeixen a instància dels interessats i els requisits d'exigència per ingressar al cadastre són molt inferiors als d'ingrés al Registre de la Propietat. Per tant, difícilment es pot considerar que el certificat cadastral de la finca afegís una garantia de legitimitat en la pretensió d'inscripció a favor de l'Església, sinó més aviat una garantia d'identificació de la finca en la seva ubicació física.

Una problemàtica pràctica d'aquesta doble titulació podia consistir en què la descripció que es feia a la finca segons els inventaris o documents oficials que estiguessin en poder del diocesà –als quals havia de fer referència obligada la certificació de domini–, no coincidissin exactament amb la descripció que se'n feia al cadastre, presumiblement molt més actualitzada. Cas per cas, cada registrador havia de qualificar si la finca descrita a la certificació de domini era la mateixa, o no, que la finca que s'estava descrivint a la certificació cadastral. En cas de dubte sobre la identitat de la finca, era procedent suspendre la inscripció sol·licitada per manca

---

⁶¹ Vegeu la Resolució de la DGRN, de 19 de juliol de 2018, en relació amb la necessària determinació de la superfície de la finca que es pretén immatricular.

⁶² Així ho disposa l'article 51, apartat set, de la Llei 13/1996, de 30 de desembre:

“En lo sucesivo, no se immatriculará ninguna finca en el Registro, si no se aporta junto al título immatriculador certificación catastral descriptiva y gráfica de la finca, en términos totalmente coincidentes con la descripción de ésta en dicho título”.

La disposició transitòria vuitena disposa que, per als immobles de naturalesa urbana, aquest precepte entra en vigor en el mateix moment en que entra en vigor la Llei, i per als de naturalesa rústica, va entrar en vigor l'1 de gener de 1998.

d'acreditació davant el registre de la certificació cadastral en termes totalment coincidents amb la descripció de la finca feta en la certificació.

6. Una qüestió discutible és el fet de si la certificació de domini podia incloure també la descripció de l'edifici, en sí, o només s'havia de referir a la porció de terreny. Per inscriure al Registre de la Propietat un edifici antic, si no hi havia llicència, calia justificar l'antiguitat de la construcció, sia per certificació d'un arquitecte, sia per la constància al cadastre des d'una època anterior, sia per qualsevol document que acredités l'antiguitat de la construcció i la seva descripció conforme amb el títol. Aquesta normativa existeix, com a mínim, des del Reial decret 1093/1997, de 4 de juliol, sobre normativa complementària al Reglament hipotecari en matèria urbanística. A partir de la seva entrada en vigor, no queda clar si les seves disposicions –articles 45 a 55– són també aplicables en cas d'immatricular la finca pel procediment de l'article 206 de la Llei hipotecària.
7. L'especificació que es volia immatricular el dret real de propietat i el valor d'aquest dret. Les càrregues que tenia la finca, el tipus de càrrega i el valor de les càrregues.
8. El títol d'adquisició de la finca o el mode en què va ser adquirida. També s'ha d'especificar el nom de la persona o corporació de qui s'hagi adquirit l'immoble, si hi consta. En els certificats de domini ha estat molt freqüent citar que la finca es té en domini “des de temps immemorial”, sense especificar més. Val a dir que si hi

En els certificats de domini ha estat molt freqüent citar que la finca es té en domini “des de temps immemorial”, sense especificar més.

hagués un títol, per antic que fos, s'hauria de citar, ja que la certificació de domini, en si, no és cap títol.

Tampoc són títol els inventaris que tenen les diòcesis de les finques exceptuades de les desamortitzacions, ja que aquests inventaris, tot i que van ser confeccionats per triplicat i signats per l'autoritat governativa corresponent, es limitaven a ser un reconeixement que la finca quedava exceptuada de la desamortització i, per tant, de la venda per l'Estat, i podia romandre en possessió de l'Església. Recordem que a l'època en què es van confeccionar aquests inventaris, si no hi havia títol escrit de domini –el que era molt freqüent–, només es podia inscriure al Registre de la Propietat la possessió, no el domini. Per tant, els inventaris al nostre entendre no

Els inventaris no poden ser al·legats com a títol de domini, i només en són una prova indiciària.

poden ser al·legats com a títol de domini, i només en són una prova indiciària.

Finalment, el títol de domini, al nostre parer, no pot ser la prescripció adquisitiva, almenys sempre que la usucapció s'hagi consumat després de l'entrada en vigor de la Llei hipotecària de 1861. El motiu és que posteriorment a aquest moment temporal, l'accés al Registre de la Propietat d'una finca adquirida per prescripció

El títol de domini no pot ser la prescripció adquisitiva, almenys sempre que la usucapció s'hagi consumat després de l'entrada en vigor de la Llei hipotecària de 1861.

necessitava l'obtenció d'una sentència judicial ferma que declari la usucapció consumada a favor d'una determinada persona. No es pot considerar

que la certificació de domini de l'article 206 de la Llei hipotecària supleix una sentència ferma declarativa de prescripció adquisitiva.

9. L'objecte al qual estava destinada la finca. Entre aquests objectes, per exemple, podríem trobar el de "casa del rector", o "escola", etc.⁶³

En particular, hem de referir-nos als casos en què l'objecte al qual està destinada la finca és el **culte**: casos d'esglésies, ermites, oratoris, etc.

Un lloc destinat al culte és un edifici, qualsevol que sigui la seva titularitat dominical (pública o privada) i la seva denominació (temple, capella, oratori, etc.) que està adscrit al menester de celebrar cerimònies religioses amb independència de la seva periodicitat. Per a la Resolució de la DGRN, de 31 de març de 1982, el que defineix un bé destinat al culte és "l'ús general de tots els fidels", i per raó d'aquest ús general, els béns destinats al culte estarien exclosos de la inscripció –en aquella època–, però si el domini de la finca era de propietat privada, encara que contingüés en el seu interior una ermita, no en quedava exclòs.

A dia d'avui, admesa la inscripció de béns destinats al culte, pot existir un edifici destinat al culte tot ell, com a finca independent, o bé, com un edifici dins d'una finca molt més gran, com podria ser el cas de les ermites o els oratoris privats, les capelles dels hospitals, etc.

Segons el dret canònic, per a constituir un lloc de culte, l'església ha de destinar l'edifici al culte a través d'un acte especial consistent en la dedicació al culte o la benedicció, o d'una llicència de l'ordinari (cànons 1205, 1223 i 1226 del Codi de dret canònic). No obstant això, aquests requisits no són exigits per la legislació hipotecària per a fer menció del caràcter de lloc destinat al culte. En definitiva, amb la sola manifestació de l'autoritat que fa la certificació de domini, seria suficient per a fer constar al Registre de la Propietat el caràcter de bé destinat al culte. Altrament, també seria possible fer constar al Registre de la Propietat l'adscripció d'un bé immoble al culte catòlic ja immatriculat prèviament, i en aquest supòsit caldria justificar adequadament el destí cultural de la finca.

El règim jurídic dels béns destinats al culte és sensiblement diferent de la resta de béns de l'Església: gaudeixen d'inviolabilitat pels poders públics, no poden ser expropiats sense que s'hagin escoltat prèviament els representants de l'Església, – així ho recull l'Acord amb la Santa Seu sobre assumptes jurídics–, i són béns inembargables, de la mateixa manera que els béns sacres –així ho preveu l'article 606.3 de la Llei d'enjudiciament civil. No obstant això, el principi d'inviolabilitat dels

---

⁶³ En la Resolució de la DGRN, de 31 de març de 1982, es va demanar la immatriculació a favor d'un ajuntament d'una ermita que es destinava al "servei públic", i que estava destinada al "culte catòlic", circumstància que va motivar els dubtes del registrador sobre si estava exceptuada de la inscripció registral, ja que en aquells moments existia la prohibició d'inscriure els temples destinats al culte, però la Direcció General va resoldre que el fonament d'aquesta excepció reglamentària era la seva pertinença a l'Església, i que si la finca pertanyia a una entitat diferent no hi havia fonament per a l'excepció d'inscripció.

El principi d'inviolabilitat dels béns destinats al culte no és incompatible amb el fet que la propietat del terreny on estan ubicats pertanyi a terceres persones que no són l'Església.

béns destinats al culte no és incompatible amb el fet que la propietat del terreny on estan ubicats pertanyi a terceres persones que no són l'Església,

o almenys, així ho entén la sentència del Tribunal Suprem de 18 de novembre de 1996.⁶⁴

La prescriptibilitat per particulars del béns destinats al culte

Un altre efecte jurídic interessant dels béns destinats al culte és que l'ordenament canònic impedeix la prescripció adquisitiva de les coses sagrades per una persona jurídica privada, i només la permetria per una persona jurídica eclesiàstica pública (cànon 1269). Rodríguez de Almeida⁶⁵ considera vigent en dret aquesta norma canònica, però a parer nostre és discutible aquesta vigència. L'Església catòlica ha defensat que els béns destinats al culte són *res extra commercium*, amb base en l'ordenament canònic. Però aquesta interpretació considerem que avui dia és difícilment sostenible.⁶⁶

En el Conveni sobre assumptes jurídic amb la Santa Seu de 1979, si bé es reconeix que per a disposar dels béns dels ordes, congregacions religioses i altres instituts religiosos s'ha d'estar a allò que disposa la legislació canònica, que actuarà en aquest cas com a dret estatutari, aquesta norma només es refereix al règim de disposició voluntària, i no esmenta l'adquisició per usucapió. La usucapió consisteix en l'adquisició del domini basada en la possessió pacífica i ininterrompuda pel transcurs del temps, i està regulada per les normes civils, en concret, pel Codi civil espanyol i pel Codi civil català. El fet que una entitat religiosa deixi de posseir durant molts anys un bé immoble entenem que, d'entrada, no es pot equiparar a un acte dispositiu de l'immoble, i si no ho és, no cauria en l'àmbit d'aplicació de la norma del concordat. Segons el nostre entendre, aquesta interpretació estaria acceptada per la sentència del Tribunal Suprem de 18 de novembre de 1996,⁶⁷ la qual va acceptar la usucapió extraordinària, per possessió immemorial a favor de dues comunitats de veïns en mà comú de dos municipis de Pontevedra, de dues finques rústiques que tenien en el seu interior una ermita i una capella. En definitiva, la sentència va considerar vàlida la possessió de les finques per persones diferents de l'Església, essent vàlida aquesta possessió als efectes de prescripció adquisitiva.

Una altra sentència del Tribunal Suprem de 31 d'octubre de 2011⁶⁸ va admetre sense discussió que un temple destinat al culte es podia usucapir. En el cas

⁶⁴ STS 6456/1996, fonament de dret quart.

⁶⁵ Rodríguez de Almeida, M.G. "La constancia registral de la adscripción al culto de un inmueble". A *Revista Crítica de Derecho Inmobiliario* Núm. 732, Pàg. 2335.

⁶⁶ La Sentència del Tribunal Suprem de 25 de gener de 1991 (STS13039/1991) va examinar el pronunciament com a *obiter dicta* de la sentència impugnada, en la qual el jutge desestimava que els llocs de culte, per ser llocs sagrats, estiguessin fora del comerç dels homes i, per tant, no fossin susceptibles de possessió hàbil per a la usucapió, si bé no va pronunciar-s'hi en el fons.

⁶⁷ STS 6456/1996, abans esmentada també.

⁶⁸ STS 7172/2011.

d'aquesta sentència la part actora recurrent, la Diòcesi de Còrdova, havia al·legat expressament l'argument de la impossibilitat de la prescripció adquisitiva de les *res extra commercium*, ja que la finca era una Església destinada al culte. La Diòcesi de Còrdova estava interessada en el fet que el Tribunal Suprem es pronunciés en el sentit que no es podia produir la usucapió dels temples, encara que estiguessin dessacralitzats de fet, tot i que en el cas particular no s'havia produït la dessacralització, per la qual cosa encara és més interessant el pronunciament d'aquesta sentència: El Tribunal Suprem admet que la usucapió de la finca es va produir, malgrat no hagués deixat de destinar-se al culte catòlic. Ara bé, l'entitat que va guanyar la usucapió, en aquell cas, era també una persona jurídica de l'Església catòlica: la provincial Bètica de la Congregació dels Missioners de l'Immaculat Cor de Maria. Declara la sentència que n'hi havia prou amb la possessió en concepte de propietari, i el transcurs del temps, per a produir l'adquisició per prescripció adquisitiva.

Per acabar el comentari sobre la prescriptibilitat dels béns de l'Església, és recurrent citar també la sentència del Tribunal Suprem de 28 de maig de 2019⁶⁹. Tenia com a objecte del conflicte uns béns mobles de caràcter sagrat de l'Església, que aquesta al·legava que estaven fora del comerç i que, per tant, eren imprescriptibles. En aquesta sentència el Tribunal Suprem opta per considerar-los imprescriptibles, i es basa en l'aplicació de l'article 28.3 de la Llei de patrimoni històric espanyol 16/18985, de 25 de juny. Aquest precepte es refereix exclusivament a béns mobles i, al nostre parer, no és aplicable als immobles, ja que la mateixa Llei de patrimoni històric disposa, per al cas dels béns immobles que constitueixen el patrimoni històric, uns drets de tanteig i retracte, si són objecte de transmissió (article 38), el qual ens indica que aquest béns immobles sí que poden ser objecte de transmissió i, per tant, poden usucapir-se.

10. Si no es podia fer constar alguna d'aquestes circumstàncies, s'havia d'indicar expressament en la certificació.

b) Subjecte certificant

L'autoritat que havia d'expedir les certificacions era el diocesà o l'ordinari diocesà. Aquesta persona, segons el dret canònic, és el romà pontífex, els bisbes diocesans i altres persones que poden regir una església particular o una comunitat que se li equipari, encara que sigui de manera interina, i també aquelles persones que exerceixen la potestat executiva o administrativa en nom del bisbe, per delegació o per substitució d'ell: els bisbes auxiliars, el vicari general, el vicari episcopal i

---

⁶⁹ STS 1972/2019.

l'administrador diocesà.⁷⁰ Algunes sentències han admès que també és competent aquella persona que té la facultat de donar fe pública dels documents de la Cúria.⁷¹

Es pot suscitar el dubte de si el diocesà és competent només per a expedir el certificat en relació amb les finques de les persones jurídiques que estan subjectes a la seva jurisdicció, dins de la seva diòcesi, o bé, ho és per a certificar de totes les finques de la diòcesi, encara que pertanyin a persones jurídiques de l'Església que no estan

Segons la posició que s'adopti, repercuteix en un vici d'anul·labilitat de la certificació expedida per un diocesà o persona que es consideri incompetent segons les normes canòniques.

subjectes a la seva jurisdicció. En definitiva, el que es planteja si es poden immatricular béns directament a favor dels instituts de vida consagrada, i no només a favor de les entitats que estan

subordinades jeràrquicament a la diòcesi: l'article 206 es refereix només a les entitats que són l'església-institució, o també s'estén a les associacions, fundacions religioses, monestirs? Explica Ruano Espina⁷² que la doctrina jurídica està dividida en aquest punt. El tema té importància, ja que segons la posició que s'adopti, repercuteix en un vici d'anul·labilitat de la certificació expedida per un diocesà o persona que es consideri incompetent segons les normes canòniques, per a representar la persona jurídica de l'Església a favor de la qual es demani la inscripció.

c) Persona a favor de la qual es practica la inscripció: les entitats de l'Església catòlica

Tot que l'article 206 de la Llei hipotecària es refereix a l'Església catòlica com a persona jurídica, les inscripcions de béns s'han de practicar a favor de la persona jurídica concreta dins de l'Església catòlica que n'és la titular. Dins de l'Església hi ha dos categories de persones jurídiques: les circumscripcions territorials de l'Església i les persones jurídiques no territorials.

En relació amb les **circumscripcions territorials**, el Conveni amb la Santa Seu sobre assumptes jurídics de 3 de gener de 1979⁷³ disposa que l'Església pot organitzar-se lliurement. En particular, pot crear, modificar o suprimir diòcesis, parròquies i altres circumscripcions territorials, que gaudiran de personalitat jurídica civil quan la tinguin canònica i aquesta sigui notificada als òrgans competents de l'Estat. En conseqüència, qualsevol d'aquestes circumscripcions territorials pot ser titular de béns. Anteriorment al vigent concordat amb la Santa Seu, regia el Concordat amb la Santa Seu de 27

⁷⁰ La Resolució de la DGRN, de 25 de setembre de 2007, admet que la certificació estigui autoritzada per l'administrador diocesà, per vacant del bisbe.

⁷¹ La STS 6845/2006, de 16 de novembre de 2006 admet que el certificat pot ser lliurat pel canceller-secretari de la diòcesi, el qual no tenia les facultats d'administració però sí la facultat d'expedir certificacions, conforme amb la legislació canònica, que s'aplica com a regulació interna de l'Església.

⁷² RUANO ESPINA, L. (2015) *Problemática relativa a la inmatriculación de bienes de la iglesia en el registro de la propiedad*. Dykinson, Madrid, 2015, p.97.

⁷³ Publicat al BOE el 15 de desembre de 1979.

d'agost de 1953,⁷⁴ en el qual als articles 2 i 4 també es reconeixia la personalitat jurídica de les entitats canòniques.

Les circumscripcions territorials de l'Església són: la Santa Seu, els bisbats, les diòcesis, parròquies, la Conferència Episcopal Espanyola, i qualssevol altres que creï l'Església. Aquestes circumscripcions territorials no estan subjectes al tràmit de la inscripció al Registre d'entitats religioses, ja que tenen personalitat jurídica *ope legis*, sempre que la tinguin canònica.

Com s'acreditarà aquesta personalitat jurídica davant el registrador? Per qualsevol mitjà de prova que el dret admeti. No només resulta així dels acords jurídics amb la Santa Seu i del Codi de dret canònic, sinó que també així va ser interpretat per la Resolució de la Direcció General de Afers Religiosos d'11 de març de 1982.⁷⁵ En presentar els certificats de domini de l'article 206, si el registrador coneix la circumscripció religiosa a favor de la qual es practica la inscripció del bé immoble, no cal cap acreditació més. Si no la coneix, s'haurà de justificar per qualsevol mitjà de prova, a criteri del registrador, l'existència d'aquesta circumscripció.

No és possible inscriure béns al Registre de la Propietat a nom de l'Església catòlica, sense més especificacions,⁷⁶ ja que aquesta expressió es refereix a totes les entitats eclesiàstiques (tant la Santa Seu, les diòcesis, parròquies, Conferència Episcopal

espanyola, ordes religioses, congregacions, fundacions catòliques, etc.), i no a una en concret.

No és possible inscriure béns al Registre de la Propietat a nom de l'Església catòlica, sense més especificacions.

La necessària designació de la persona jurídica concreta dins de l'Església catòlica deriva de l'aplicació del principi d'especialitat registral, aplicat al titular registral de l'immoble. La inscripció registral ha d'especificar-ne el titular, com ho imposen l'article 9 de la Llei hipotecària i l'article 51-9 del Reglament hipotecari.

Tampoc és possible inscriure béns a nom d'un bisbe en concret –amb nom i cognoms– i després pretendre que els béns estan inscrits a nom del bisbat corresponent. En la Resolució de la DGRN, de 25 de febrer de 2005, es va donar el cas que s'havia inscrit una finca a nom de Ramon G.C., bisbe de la diòcesi de Barcelona. Anys més tard, els apoderats de l'Arxidiòcesi pretenien realitzar actes dispositius sobre l'immoble, però no es va permetre aquesta actuació perquè la finca no era titularitat del bisbat, sinó d'una persona en concret diferent, que era l'única autoritzada per a disposar de l'immoble. En definitiva, cal remarcar que la certificació de domini ha d'especificar la persona jurídica a favor de la qual s'ha d'inscriure l'immoble, però si per error en la designació de la persona, la finca resultés inscrita a favor d'un titular registral que es considerés erroni al cap del temps, s'hauran d'aplicar els mecanismes que la Llei hipotecària preveu per a rectificació del Registre, que sempre salvaguarden els legítims drets del

⁷⁴ BOE de 19 d'octubre de 1953.

⁷⁵ Publicada al BOE el 30 de març de 1982.

⁷⁶ Així ho interpreta la Resolució de la DGRN de 14 de desembre de 1999.

titular registral, encara que sigui un titular aparent (articles 211 a 220 de la Llei Hipotecària).

En relació amb les **circumscripcions no territorials de l'Església**, a títol enunciatiu, no exhaustiu, són les següents: els ordes, congregacions religioses, altres instituts de vida consagrada, i altres institucions i entitats eclesiàstiques, com les associacions i les fundacions religioses.⁷⁷ A diferència de les circumscripcions territorials, només es reconeix la personalitat jurídica a aquestes persones quan s'hagin inscrit en el corresponent registre d'entitats religioses.⁷⁸ Per tant, s'haurà d'acreditar davant el registrador la personalitat jurídica d'aquestes entitats.

Només les persones jurídiques que siguin ordes, congregacions religioses i altres instituts de vida consagrada, llurs províncies i cases, associacions i altres entitats i fundacions religioses que s'erigeixin canònicament després del concordat de 1979, adquiriran la personalitat jurídica civil en el moment que s'inscriguin al Registre d'entitats religioses de l'Estat, segons l'article 1.4 del Conveni amb la Santa Seu. En relació amb les entitats erigides canònicament abans del concordat, tenien tres anys des de la seva entrada en vigor a Espanya per inscriure's al Registre d'entitats religioses.⁷⁹ En harmonia amb aquesta disposició, la Llei orgànica 7/1980, de 5 de juliol, de llibertat religiosa, va disposar que transcorreguts tres anys de la seva entrada en vigor, només es podria justificar la personalitat jurídica de les entitats religioses a través de la certificació d'estar inscrites al registre d'entitats religioses (disposició transitòria primera).⁸⁰

Per tant, si un certificat de domini de finques hagués estat expedit per un representant d'alguna d'aquestes entitats,

Si un certificat de domini de finques hagués estat expedit per un representant d'alguna d'aquestes entitats, calia que estiguessin inscrites en aquest Registre d'entitats religioses, i el certificat d'estar-hi inscrites acreditava, davant el registrador, la seva personalitat jurídica.

calia que estiguessin inscrites en aquest Registre d'entitats religioses, i el certificat d'estar-hi inscrites acreditava, davant el registrador, la seva personalitat jurídica.

⁷⁷ Vegeu l'article 1 del Conveni amb la Santa Seu sobre assumptes jurídics de 3 de gener de 1979, publicat al BOE el 15 de desembre de 1979.

⁷⁸ Vegeu tota la normativa a <https://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/ca/areas-tematicas/libertad-religiosa/registro-entidades-religiosas/normativa>

⁷⁹ Vegeu la disposició transitòria primera del Conveni amb la Santa Seu sobre assumptes jurídics de 1979.

⁸⁰ La disposició transitòria segona preveu el supòsit d'existir inscrita al Registre de la Propietat una titularitat fiduciària:

“Disposición transitoria segunda. Las Asociaciones religiosas que al solicitar su reconocimiento legal, de conformidad con lo establecido en la Ley cuarenta y cuatro/mil novecientos sesenta y siete, de veintiocho de junio, hubieren hecho expresa declaración de ser propietarios de bienes inmuebles o de otra clase sujetos a registro público para la plena eficacia de su transmisión, cuya titularidad dominical aparezca a nombre de terceros, y aquellas que habiendo ya formulado ante la Administración esta declaración patrimonial solicitaren su inscripción legal con arreglo a lo prevenido en la presente Ley, podrán, en el plazo de un año, regularizar su situación patrimonial, otorgando los documentos en los que se reconozca la propiedad a favor de las mismas de aquellos bienes que figuren a nombre de personas interpuestas o utilizando cualquier otro procedimiento legal para justificar adecuadamente su dominio, hasta obtener la inscripción de los títulos en el Registro de la Propiedad, con exención de toda clase de impuestos, tasas y arbitrios que pudieran gravar la transmisión, los documentos o las actuaciones que con tal motivo se originen”.

S'han donat casos en els quals s'ha pretès la inscripció al registre de béns a favor d'entitats que no constituïen persones jurídiques de dret canònic. Per exemple, el cas de la Resolució de la DGRN, de 30 de gener de 2019, en el qual es volia inscriure una finca a favor de la Fundación Beca denominada María del Carmen Fernández y Fernández, de la diòcesis d'Astorga, León. En aquest supòsit de fet, la Direcció General va resoldre que aquesta institució no estava dispensada del requisit d'inscripció al Registre estatal d'entitats religioses, ni tenia existència jurídica, per la qual cosa, no podia ser titular de béns. El que és interessant, també, és que la Resolució nega que el Bisbat de Lleó es pogués considerar titular dels béns, ja que els béns s'havien inclòs en un llegat testamentari a favor específicament d'aquella fundació, i no del bisbat.

De la darrera resolució esmentada s'entreveu que el fet d'existir diferents persones jurídiques de l'Església no implica que hi hagi una personalitat jurídica que les englobi totes, com si es tractés d'una "societat mare". Aquesta precisió és cabdal, ja que cada persona jurídica, per més que sigui de l'Església catòlica, està regida pels seus estatuts i normes particulars, les quals determinen, per exemple, els seus òrgans representatius i qui és l'òrgan amb capacitat certificant per a expedir les certificacions de domini. Quan una entitat de l'Església catòlica adquireix una finca, no l'adquireix per a tota l'Església, sinó per a la mateixa entitat, que té personalitat jurídica civil pel reconeixement explícit que en fa el Conveni amb la Santa Seu i la legislació estatal.

La Resolució de la DGRN, d'11 de maig de 1957, va resoldre el cas de la personalitat jurídica de la "provincia de Castilla" de la Orden de Nuestra Señora de la Merced, i va admetre la personalitat jurídica d'aquesta província perquè la tenia segons el dret canònic. Regia llavors el Conveni amb la Santa Seu de 1953, abans esmentat, que contenia normes anàlogues al Conveni amb la Santa Seu actual. Avui dia l'Estat reconeix la personalitat jurídica d'aquestes persones jurídiques canòniques que gaudien de personalitat jurídica en el moment d'entrar en vigor l'acord de 1979.

També és interessant el pronunciament de la Resolució DGRN, de 14 de desembre de 1999, en la qual la Direcció General dels Registres entén que, per aplicació dels canons del Codi de dret canònic 1255 i 156, és titular d'un bé immoble de l'Església la persona jurídica concreta que l'hagi adquirit, i no "l'Església catòlica" entesa com a globalitat. Afegeix la resolució que

"[...] en el orden civil, no resulta indiferente cuál sea la concreta persona jurídica eclesiástica que haya adquirido el bien de que se trate, lo que tendrá relevancia, también a efectos Civiles, a la hora de cumplir los requisitos que para disponer del mismo establece la legislación canónica [...]".

d) Requisits formals del títol

La certificació s'havia d'expedir en paper *del sello de oficio* segons el darrer incís de l'article 303 del Reglament hipotecari, per duplicat. Segons l'article 35 del Reglament hipotecari vigent:

“Art. 35. Los documentos pontificios expedidos con el fin de acreditar el cumplimiento de requisitos prescritos en el Derecho Canónico para el otorgamiento de actos y contratos en que esté interesada la Iglesia, traducidos y testimoniados por los ordinarios diocesanos, son documentos auténticos, sin necesidad de estar legalizados”.

Encara que aquest precepte es refereixi explícitament a documents pontificis, la doctrina admet sense discussió que també s'està referint, fonamentalment, a les certificacions de domini de l'article 206 de la Llei hipotecària i 303 del Reglament hipotecari, que són objecte d'aquest informe. En qualsevol cas, tant els documents pontificis com les certificacions de domini són documents autèntics, però la resta de documents expedits pel bisbe diocesà no.⁸¹

Per tant, el certificat expedit per l'autoritat a què abans hem fet referència és un document autèntic, als efectes de la Llei hipotecària, segons la qual només poden accedir al Registre de la Propietat els documents públics o autèntics (article 3 de la Llei hipotecària). A efectes pràctics, això significa que la signatura de la certificació no ha d'estar legitimada per notari ni per cap altra autoritat. No només és un document autèntic, sinó que també se l'exceptua de la legalització o de la postil·la, necessària per a que els documents estrangers tinguin força a Espanya (article 4 de la Llei hipotecària).

L'Església catòlica està exempta de l'Impost de transmissions patrimonials i actes jurídics documentats.

Aquest document també té una particularitat en relació amb l'acreditació del pagament de

l'impost, que com sabem, és imprescindible perquè qualsevol document tingui accés al Registre de la Propietat (article 254 de la Llei hipotecària). Segons l'article 45.1.a) d), de la Llei de l'impost de transmissions patrimonials i actes Jurídics documentats, l'Església catòlica està exempta de l'Impost de transmissions patrimonials i actes jurídics documentats, perquè té subscript l'acord de cooperació amb l'Estat Espanyol, és a dir, el Conveni amb la Santa Seu sobre assumptes econòmics, que també recull l'exempció al seu article 4.⁸²

No obstant l'exempció legal, a la pràctica moltes vegades es presentava la certificació de domini de l'article 206 davant l'oficina liquidadora de l'impost de transmissions patrimonials i s'al·legava l'exempció esmentada, a fi i efecte que l'oficina corresponent posés al peu de la certificació que s'havia presentat el document als efectes fiscals. D'aquesta manera, quedava acreditat el requisit formal que exigeix l'article 254 de la Llei hipotecària, consistent en la presentació del document inscripció al Registre de la Propietat.⁸³

⁸¹ La STS 5269/2004, de 16 de juliol de 2004, declara expressament que un document signat per l'arquebisbe de Granada pel qual feia cessió d'un bé immoble a favor d'una associació de l'Església catòlica no té el caràcter de document públic, i no es pot equiparar a l'escriptura pública de donació.

⁸² Conveni entre la Santa Seu i l'Estat Espanyol, sobre assumptes econòmics, de 3 de gener de 1979, publicat al BOE de 15 de desembre de 1979.

⁸³ Vegeu la Resolució de la DGRN, de 20 d'abril de 2017, en la qual, en un supòsit en què es fusionaven diferents entitats eclesiàstiques, el registrador va sol·licitar que s'acredités el pagament de l'impost corresponent. La Direcció General va expressar que, malgrat l'exempció legal, no es podia imposar al registrador la qualificació de subjecció o no

Finalment, la certificació de domini s'havia de presentar **per duplicat**. Practicada la inscripció el registrador

Finalment, la certificació de domini s'havia de presentar per duplicat.

conservarà un dels exemplars de la certificació, i haurà de tornar l'altre amb la nota

corresponent si s'ha inscrit, amb les circumstàncies del volum, llibre, foli i número de finca assignat –així ho disposa l'article 307 del reglament hipotecari–.

L'exemplar del document duplicat que es queda al registre està arxivat al lligall de documents públics. Els lligalls del registre es regulen als articles 410 a 414 del Reglament hipotecari. Segons l'article 414 del Reglament hipotecari, els lligalls dels

L'exemplar del document duplicat que es queda al registre està arxivat al lligall de documents públics.

documents expedits per duplicat, podran inutilitzar-se un cop transcorreguts vint anys des de que van formar-se, llevat que,

a judici del registrador, tinguin algun interès històric. En aquest darrer cas, es podran traslladar als arxius que correspongui, amb l'autorització prèvia de la Direcció General dels Registres i del Notariat –avui Direcció General de Seguretat Jurídica i Fe Pública–.

Mentre el duplicat del certificat de domini estigui arxivat als lligalls del Registre de la Propietat, se'n podrà demanar un certificat, a instància de persona que tingui interès legítim, ja que l'article 342 del Reglament hipotecari disposa:

Mentre el duplicat del certificat de domini estigui arxivat als lligalls del Registre de la Propietat, se'n podrà demanar un certificat.

“También podrán expedir los registradores, a petición de los interesados, certificaciones de los documentos que conserven en su

archivo y respecto de los cuales puedan considerarse sus archiveros naturales”.

Aquesta és una possibilitat interessant, als efectes de comprovar la documentació que va motivar la immatriculació a l'empara de l'article 206 de la Llei hipotecària d'una finca en concret.

Aquesta és una possibilitat interessant, als efectes de comprovar la documentació que va motivar la immatriculació a l'empara de l'article 206 de la Llei hipotecària d'una finca en concret.

Finalment, en relació amb el document de la certificació de domini, cal recordar que la Direcció General dels Registres i del Notariat ha repetit en

diverses ocasions que la certificació de domini com a mitjà immatriculador de finques és excepcional,⁸⁴ a fi d'evitar-ne la utilització per a vulnerar o apropiar-se indegudament de drets de terceres persones. En aquest sentit, cal esmentar especialment la Resolució de la DGRN, de 4 d'abril de 2007, perquè es va referir a un supòsit de fet que no és infreqüent, i que s'ha repetit en d'altres ocasions anàlogues a

a l'impost, perquè suposaria obligar-lo a realitzar declaracions tributàries que queden fora de la seva competència. En definitiva, per inscriure el document al Registre de la Propietat calia presentar el document davant l'oficina tributària, encara que semblés que estava exempt de pagar l'impost.

⁸⁴ Només serveix per immatricular finques, no per a altres operacions registrals: la Resolució de la DGRN, de 30 d'abril de 2000, exclou que es pugui utilitzar el certificat de domini per a reiniciar el tracte successiu interromput de finques.

Catalunya. En aquell cas, unes finques estaven inscrites al Registre de la Propietat a favor del Santuario de Nuestra Señora de la Fuensanta, o Santuario de Nuestra Señora Virgen de la Fuensanta, o Patrimonio Nuestra Señora de la Fuensanta. El Bisbat de Jaén, al·legant que hi havia un error registral i que aquestes entitats no tenien personalitat jurídica, sol·licita que les finques s'inscriguin a nom del Bisbat o Diòcesi de Jaén. La Direcció General dels Registres no accedeix a la pretensió, perquè, a banda de no haver-se respectat el procediment legal de rectificació del registre, que exigiria o consentiment del titular registral, o sentència judicial ferma,

“[...] tampoco la inexistencia de personalidad traería consigo automáticamente la atribución de los bienes a la Iglesia Católica”.

Aquest darrer supòsit de fet es referia a finques prèviament inscrites al registre, i per això, a parer nostre no sembla que hi hagi inconvenients a referir igualment aquesta doctrina a aquelles finques inscrites al Registre de la Propietat a favor d'una persona de l'Església catòlica, quan es demostrï que no té personalitat jurídica o quan es demostrï que ja s'ha extingit: no necessàriament la finca passarà per llei a una altra persona jurídica de l'Església catòlica.

Quan es presenta la certificació al Registre de la Propietat, el registrador havia de procedir de la manera com indiquen els articles 305 a 307 del Reglament hipotecari – que donem aquí per reproduïts–.

Bàsicament, havia de comprovar que s'havien complert tots els requisits formals del títol, i que la finca no estava immatriculada, és a dir, que no constés ja inscrita a nom de terceres persones. Aquesta operació a vegades era difícil, sobretot abans d'entrar en vigor l'obligatorietat d'aportar el certificat cadastral de l'immoble. Fins llavors, la descripció de les finques als títols es feia de manera purament literària, i no es concordava amb cap plànol. A la pràctica es podien donar invasions de finques confrontants, imprecisions dels límits de la finca o senzillament, apropiacions de finques. Si el registrador no apreciava cap invasió, ni la finca estava prèviament inscrita, practicava la immatriculació de l'immoble. Com veurem, els efectes de la immatriculació de la finca no són, ni de bon tros, els mateixos que els de la inscripció d'una transmissió onerosa d'una finca prèviament immatriculada.

5. Efectes de les inscripcions practicades al Registre de la Propietat a l'empara d'aquesta regulació legal

La inscripció d'immatriculació d'una finca és la inscripció primera de l'immoble, que obre el foli registral de la finca. L'article 207 de la Llei hipotecària regula de manera genèrica els efectes de la immatriculació, reformat per la Llei 13/2015, llei que, com hem vist, també va suprimir la immatriculació per certificació de domini de l'Església. Per tant, les immatriculacions per certificació de domini són sempre de data anterior a l'entrada en vigor d'aquesta Llei, i per això, ens hem de fixar en la redacció anterior de l'article 207 de la Llei hipotecària, que deia el següent:

“Las inscripciones de inmatriculación practicadas con arreglo a lo establecido en los dos artículos anteriores no surtirán efectos respecto de tercero hasta transcurridos dos años desde su fecha”.

Aquest precepte disposa una suspensió de la fe pública registral durant el termini de dos anys a comptar des de la data en què s'hagi practicat la inscripció. ROCA SASTRE explica que el fonament d'aquest article roman en l'excessiva facilitat d'aquest mitjà immatriculador, i en un principi de sospita que cau sobre la certificació de domini, “ja que és massa freqüent el fet de comprovar que està falsejada, el que imposa mirar aquests mitjans (immatriculadors) amb fonamentat recel [...]”.⁸⁵ També García García ens parla de la debilitat del títol immatriculador com a fonament d'aquest precepte legal i considera que la suspensió d'efectes és una garantia més que pretén complementar la mateixa deficiència del títol immatriculador, a través d'aquest termini d'espera en relació amb terceres persones.

Aquest article es refereix a la fe pública registral, però cal interpretar-ne bé el sentit, ja que comunament es sol referir a la fe pública registral de la inscripció d'immatriculació, i aquest concepte és erroni. La fe pública registral a la qual es refereix l'article és el principi d'adquisició *a non domino* que disposa l'article 34 de la Llei hipotecària, i s'ha de referir sempre a l'adquirent de la persona a favor de la qual s'ha practicat la immatriculació.

Perquè es produeixi una vertadera adquisició *a non domino*, i per tant, l'adquirent de l'immatriculant estigui protegit per la fe pública registral, calen els requisits següents, segons l'article 34 de la Llei hipotecària:

1. Que l'adquirent sigui un tercer. És a dir, una persona diferent de l'immatriculant o de la persona de la qual ell portava causa. En principi serien tercers altres persones jurídiques de l'Església catòlica, sempre que no tinguin una relació de jerarquia eclesiàstica amb la persona de l'Església a favor de la qual s'ha fet la inscripció d'immatriculació. Evidentment, també serien tercers qualsevol altra persona física o jurídica.

---

⁸⁵ Roca Sastre, R.M. (1979) *Derecho Hipotecario*. I. Barcelona: Bosch. 7ª ed. Pàg. 813

2. Que l'adquirent tingui bona fe. Amb aquest requisit s'exigeix que l'adquirent de l'immatriculant descongui la causa o vici que pugui anul·lar el dret de propietat de l'immatriculant.
3. Que l'adquirent faci una adquisició a títol oneros (compra, permuta, dació en pagament...). Per tant, no és tercer protegit per la fe pública aquell adquirent de la persona jurídica de l'Església que hagi adquirit per títol gratuït, o senzillament, per reordenació de les persones jurídiques de l'Església, que per desaparició o extinció poden haver adjudicat la finca a altres persones. En aquest darrer supòsit, creiem que no es pot equiparar de cap manera l'adjudicació als socis per dissolució d'una entitat mercantil a l'adjudicació per desaparició d'una entitat religiosa.
4. Que l'adquirent adquireixi el domini o un dret real (per exemple, el dret d'hipoteca).
5. Que el registre no publiqui cap limitació a les facultats de disposició de la persona jurídica a favor de la qual s'ha inscrit la immatriculació .
6. Que el registre no publiqui cap possible causa de resolució o anul·lació del dret de l'immatriculant. Hem d'entendre que aquestes possibles causes només s'han de buscar dins el foli de la finca –i, per tant, dins la inscripció d'immatriculació–, no en d'altres finques, encara que hi estiguin relacionades.
7. Que l'adquirent de l'immatriculant tingui inscrit el seu dret al Registre de la Propietat (per tant, serà una inscripció posterior a la d'immatriculació). Contràriament, si no ha inscrit la seva escriptura o el seu títol d'adquisició, no estarà protegit per la fe pública registral.
8. Que hi hagi un acte jurídic –normalment una sentència ferma– que anul·li o resolgui el dret de domini de la persona immatriculada. És a dir, no n'hi hauria prou amb una suposició del fet que l'immatriculant no és *verum dominus*, sinó que hi hauria d'haver un títol que destrueixi la seva titularitat dominical.

Doncs bé, si es donen **tots aquests requisits, cumulativament**, el Registre de la Propietat té la virtualitat de convertir l'adquirent de l'immatriculant en adquirent a *non domino*, i serà mantingut en la seva adquisició, malgrat haver-se resolt el dret de l'immatriculant. És l'efecte de la fe pública registral.

Aquest és un efecte poderosíssim del registre, perquè es crea una veritable titularitat civil, nascuda a partir d'un no titular –per haver-se resolt el seu dret–. **Però notem, i el detall és bàsic, que aquest**

L'article 207 de la Llei hipotecària adverteix el comprador de l'immatriculant que, durant els dos primers anys a comptar des de la data d'inscripció de la immatriculació, no podrà gaudir dels efectes de la fe pública encara que es compleixin tots els requisits abans esmentats.

efecte mai no es pot produir a favor de la persona immatriculada, sinó només a favor de la persona que publica una inscripció de transferència, sempre posterior. És, en aquest sentit, que s'ha de fer la lectura

de l'article 207 de la Llei hipotecària, abans reproduït. És a dir, aquest article està advertint el comprador de l'immatriculant que durant els dos primers anys a comptar des de la data d'inscripció de la immatriculació, **no podrà gaudir dels efectes de la fe**

pública encara que es compleixin tots els requisits abans esmentats. Un cop transcorreguts aquests dos primers anys, automàticament i sense necessitat de fer res més, la fe pública registral opera *ope legis* a favor del titular registral adquirent de l'immatriculant.

En relació amb la persona jurídica de l'Església a favor de la qual es practica la immatriculació, no operarà mai, doncs, la fe pública registral. És en aquest sentit que

Hem de considerar inexactes les afirmacions que apareixen en articles periodístics sobre el fet que, inscrites les finques a favor de l'Església al Registre de la Propietat, aquesta gaudeix de la fe pública registral.

hem de considerar inexactes les afirmacions que apareixen en articles periodístics sobre el fet que, inscrites les finques a favor de l'Església al Registre de la Propietat, aquesta gaudeix de la fe pública registral.

La interpretació que acabem d'exposar no només està avalada per la doctrina jurídica, sinó que també és la interpretació que en fa la jurisprudència del Tribunal Suprem. La Sentència de 15 de gener de 2001⁸⁶ explica que la limitació d'efectes que imposa l'article 207 de la Llei hipotecària és una cautela del legislador a causa de la desconfiança que implica el procediment registral d'immatriculació a l'empara de l'article 206. Aquesta sentència explica didàcticament que encara que la demanda s'hagi presentat més enllà de dos anys després de la inscripció d'immatriculació, l'acció processal pot prosperar perquè l'Església, persona immatriculant, no queda protegida ni abans ni després dels dos anys, i que només l'adquirent de l'immatriculant pot quedar protegit després dels dos anys des de la primera inscripció.

Per tant, qualsevol reclamació sobre la titularitat dominical d'una finca que estigui immatriculada a favor de l'Església pot prosperar encara que hagin transcorregut aquests dos primers anys a comptar des de la data de la inscripció registral. La

Qualsevol reclamació sobre la titularitat dominical d'una finca que estigui immatriculada a favor de l'Església pot prosperar encara que hagin transcorregut aquests dos primers anys a comptar des de la data de la inscripció registral.

inscripció dominical a favor de l'Església no operarà com un fet concloent del domini, sinó que només desplegarà els **altres efectes de la inscripció al registre, que passem a enumerar tot seguit** molt sintèticament.

Quins són, doncs, els efectes de la inscripció per a la persona a favor de la qual es fa la immatriculació? Llevat de la fe pública, se'n produeixen molts. Inspirant-nos en la classificació d'efectes que fa Peña Bernardo de Quirós, els podem agrupar en:

1. La inscripció proporciona un títol de legitimació. Article 38 de la Llei hipotecària:

“A todos los efectos legales se presumirá que los derechos reales inscritos en el registro existen y pertenecen a su titular en la forma determinada por el asiento respectivo [...]. Como consecuencia de lo dispuesto anteriormente, no podrá ejercitarse ninguna acción contradictoria del dominio de inmuebles o derechos reales inscritos a nombre de persona

⁸⁶ STS 115/2001.

o entidad determinada sin que, previamente, o a la vez, se entable demanda de nulidad o cancelación de la inscripción correspondiente [...]"

Es tracta d'una presumpció *iuris tantum*. Què vol dir això? La persona que té inscrita la propietat pot actuar en el tràfic jurídic com a propietari: pot fer millores a la finca, pot concertar contractes d'arrendament, pot constituir drets reals sobre la finca (hipoteques, servituds, usdefruit, etc.). Pot defensar la seva propietat presentant una demanda contra els ocupants sense títol de la finca, o contra aquells que li discuteixin la possessió o la propietat

La inscripció proporciona un títol de legitimació; es tracta d'una presumpció *iuris tantum*.

d'alguna porció de la finca. Com a legitimat registral, també té dret a ser notificat personalment en qualsevol procediment judicial o administratiu en què pugui resultar afectat el seu dret dominical (per exemple, en expropiacions forçoses, en reparcel·lacions, en expedients urbanístics de tota mena, en tot tipus de procediments judicials que tinguin per objecte la finca en qüestió).

Com a conseqüència de l'aplicació d'aquest principi de legitimació registral, la tutela judicial efectiva del seu dret de domini sempre es basarà en la intervenció en el procediment judicial del titular registral del domini, sigui per compareixença personal, sigui per via de notificació dirigida al titular registral, perquè la finalitat és que el titular registral intervingui o almenys, tingui la possibilitat legal d'intervenir en qualsevol procediment en el qual es discuteixi el seu dret.

A efectes pràctics, qualsevol reclamació sobre una finca immatriculada a favor de l'Església catòlica s'haurà de dirigir forçosament contra la persona jurídica que sigui titular registral.

En el cas que no fos respectat aquest principi, i es dictés alguna sentència o resolució administrativa en què no hi hagués pogut intervenir el titular

registral de l'immoble, aquesta sentència o resolució mai no podria accedir al Registre de la Propietat, per incompliment del principi de legitimació registral –i del principi de la tutela judicial efectiva–. A efectes pràctics, qualsevol reclamació sobre una finca immatriculada a favor de l'Església catòlica s'haurà de dirigir forçosament contra la persona jurídica que sigui titular registral. En cas contrari, la resolució que, al seu dia, es dictés, mai no seria inscriptible al Registre de la Propietat. Així també resulta de l'article 82 de la Llei hipotecària.

El principi de legitimació registral és una presumpció de titularitat *iuris tantum*. Es pot desvirtuar per prova en contra, tot i que la prova s'haurà de practicar en via judicial, i per desvirtuar la legitimació registral del titular caldrà obtenir una sentència ferma contra el titular registral que declari el domini a favor d'una altra persona i n'ordini la inscripció al Registre de la Propietat. Així hem d'entendre l'article 1 de la Llei hipotecària quan proclama que els assentament del registre estan sota la salvaguarda dels tribunals de justícia i produeixen tots els efectes mentre no es declari la seva inexactitud en els termes establerts en la Llei Hipotecària. La sentència del Tribunal Suprem de 15 de gener de 2001⁸⁷ explícitament reconeix que

⁸⁷ STS 115/2001.

la presumpció de l'article 38 de la Llei hipotecària, referida a una inscripció practicada a l'empara de l'article 206 de la mateixa Llei a favor de l'Església, és una presumpció iuris tantum, i que per tant, davant l'evidència de la nombrosa prova practicada per demostrar el títol del demandant, l'Església no va poder desvirtuar la veracitat del títol del demandant, ja que la immatriculació feta a l'empara de l'article 206 es va fer a l'empara d'un privilegi de l'Església que no se sustentava en cap element documental de rigor. En definitiva, és una presumpció iuris tantum que admet prova en contrari.

Aquest principi implica que el titular registral podrà provar el seu dret només justificant la inscripció registral al seu favor. Per justificar la defensa del seu dret de propietat, només li cal demostrar que té la inscripció a favor seu. Evidentment, no és una prova definitiva, ja que en un judici es pot desvirtuar la titularitat registral. Però el certificat registral de titularitat dominical és una prova poderosa. La prova en contrari l'ha d'aportar la persona que vol contradir el dret de l'immatriculant. La sentència del Tribunal Suprem de 16 de novembre de 2006⁸⁸ especifica que l'Església no cal que al·legui cap títol de domini, perquè té a favor seu la inscripció registral, i es basa en la mateixa inscripció, mentre que la persona que està exercitant l'acció reivindicatòria contra l'Església haurà de justificar el seu títol de domini.

Aquest principi també significa que es presumeix que el dret que proclamen els llibres del registre és un dret exacte, que es correspon amb la realitat jurídica extra-registral, i que no hi ha cap altre realitat sobre la finca que la que proclama el registre: presumpció d'integritat, referida als drets reals sobre la finca. El principi de legitimació registral es refereix al dret real, no s'aplica en relació amb les circumstàncies de fet sobre la finca (superfície, llandars, nombre de pisos, etc.), ja que són circumstàncies que defineixen l'objecte sobre el que recau el dret de domini. Aquestes circumstàncies sobre la finca es poden modificar a través dels

El principi de legitimació registral es refereix al dret real, no s'aplica en relació amb les circumstàncies de fet sobre la finca (superfície, llandars, nombre de pisos, etc.). Aquestes circumstàncies sobre la finca es poden modificar a través dels procediments registrals corresponents.

procediments registrals corresponents (rectificació del registre, declaració d'obra nova, etc.), que sempre ha de promoure la persona que té la legitimació registral.

Aquest principi també implica que només es podran registrar a continuació, sobre la mateixa finca, els títols que estiguin atorgats pel titular registral de la finca immatriculada. Qualsevol títol que es refereixi a la transmissió del domini o la constitució d'algun dret sobre la mateixa finca, però que no estigui atorgat pel titular registral, no es podrà registrar. De tota manera, els documents sobre la mateixa finca que no estiguin inscrits (per exemple, documents que demostrin la titularitat dominical a favor d'una altra persona), es poden admetre en un judici que hagi de resoldre l'exercici d'una acció reivindicatòria.

⁸⁸ STS 6845/2006.

Finalment, el titular registral, pel fet de ser-ho, té al seu abast uns procediments especials que tutel·len el seu dret:

- La **terceria registral**, que consisteix en el fet que, quan algú sol·licita al jutge que ordeni un embargament sobre la finca, amb la simple presentació al jutjat d'una certificació de domini que justifiqui que la finca està inscrita a nom de persona diferent d'aquella contra la qual es segueix el procediment judicial o contra la que s'ha disposat l'embargament, se sobreix el procediment de constrenyiment.
  - **L'acció de l'article 41 de la Llei hipotecària**. Ve a ser una legitimació processal per evitar perturbacions de fet o possessòries sobre la finca, que no tinguin cap títol – vindria a semblar-se a una acció interdictal–.
2. L'efecte d'inoportabilitat dels títols no inscrits, però sempre en l'esfera jurídica extra-judicial, perquè en un judici en el qual s'hagi exercitat una acció contradictòria del dret inscrit, el que serà determinant és el resultat de la prova, l'apreciació de la bona fe, l'autenticitat i validesa dels títols, etc.
  3. La inscripció d'immatriculació crea una situació d'aparença jurídica. Tot i que la legitimació registral ja implica que “sembla” que qui està legitimat per actuar com a propietari, “sembla que és” propietari, cal recalcar que el sol fet de constar inscrita una titularitat al registre, es crea una situació d'aparença de coincidir amb la realitat jurídica extra-registral.
  4. Es presumeix que l'immatriculant té la possessió de la finca. L'article 38 de la Llei hipotecària també disposa:

“[...] De igual modo se presumirá que quién tenga inscrito el dominio de los inmuebles o derechos reales tiene la posesión de los mismos”.

També és una presumpció *iuris tantum*.

Jurídicament es presumeix que la persona jurídica que és titular registral té el dret de posseir materialment la finca, i se li presumeix la possessió del propietari (per tant, la possessió hàbil per a produir la usucapció a favor seu, si el teu títol adquisitiu tenia algun vici).

5. La inscripció d'immatriculació és un element en una base de dades que permet la cognoscibilitat, i donar-ne informació a qui legítimament ho sol·liciti. En el moment que la finca consta immatriculada, consta en les bases de dades no només la finca, sinó també la persona jurídica que n'és la titular. Se'n pot demanar informació registral.

Les cerques es poden realitzar pel nom exacte de la persona, pel NIF i també, pel número de finca, i dades exactes d'inscripció, i es pot discriminar la cerca a una província determinada, o a un registre determinat. Les consultes es poden fer de presencialment a un registre en concret, o al registre en línia, a la pàgina registradores.org, i el resultat de la consulta es pot acotar a un màxim de finques. La informació proporcionada consistirà en un extracte de la situació registral de l'immoble, que contindrà la seva descripció literària, la titularitat dominical i les

càrregues que tingui, en extracte, així com una ressenya dels títols en virtut dels quals es van practicar les inscripcions successives sobre la finca.

6. Vies d'actuació en els supòsits de contradicció de la titularitat registral

a) Supòsit 1: la finca apareix inscrita a favor d'un adquirent de l'Església

Si la finca es va immatricular pel procediment de l'article 206 de la Llei hipotecària, però posteriorment l'Església ha transmès el domini a favor d'un tercer, el primer que s'ha de valorar és si el tercer està protegit per la fe pública registral. Abans ens hem referit a tots els requisits que ha de complir el tercer per estar protegit, i ens remetem a l'exposat.

Si el tercer està protegit per la fe pública, jurídicament no hi ha cap via per impugnar la seva adquisició. Les úniques vies serien qüestionar la seva bona fe, o el caràcter de tercera persona, si es tractés d'una altra persona jurídica de l'Església, o qüestionar algun dels requisits necessaris per reconèixer el caràcter de "tercer protegit per la fe pública registral".

Si el tercer adquirent no està protegit per la fe pública registral, es pot discutir judicialment la validesa de la inscripció de domini a favor de l'Església. Per a fer-ho, la demanda s'ha de presentar no només contra la persona jurídica de l'Església a favor de la qual s'ha inscrit la immatriculació de la finca, sinó també contra el tercer adquirent, com a litisconsorci passiu necessari.

Un cas jurisprudencial en què estaven implicats tercers adquirents de la finca no protegits per la fe pública el trobem en la sentència del Tribunal Suprem de 15 de gener de 2001.⁸⁹ En aquest supòsit va quedar demostrat que la finca en qüestió, que era un mont veïnal en mà comuna gallec, pertanyia a tots els veïns de l'Ajuntament d'Arteixo, La Corunya, i es va declarar la nul·litat de la inscripció a favor de l'Arquebisbat de Santiago de Compostela feta a l'empara de l'article 206 de la Llei

Quan els béns són monts veïnals en mà comuna, són inalienables i imprescriptibles, i per aquest motiu tenen una prohibició legal d'alienació, la qual cosa determina que els actes de venda que es facin són nuls radicalment.

hipotecària, i de totes les persones que portaven causa d'aquesta inscripció, que no estaven emparades pel principi de fe pública registral. La sentència va declarar la nul·litat

de la inscripció a favor de l'Església i la de totes les persones que havien adquirit la finca posteriorment. El cas és interessant perquè declara que quan els béns són monts veïnals en mà comuna, són inalienables i imprescriptibles, i per aquest motiu tenen una prohibició legal d'alienació, la qual cosa determina que els actes de venda que es facin són nuls radicalment, i que ni la inscripció registral, ni les posteriors inscripcions, no convaliden aquesta nul·litat radical. Aquest argument es podria utilitzar, per extensió, en relació amb aquells béns que siguin de domini públic i d'ús o servei públic.

⁸⁹ STS 115/2001.

Només podran decaure les inscripcions registrals fetes a favor de l'església i de la tercera persona adquirent si, en el procediment judicial contradictori corresponent contra els successius titulars registrals, s'ha dictat una sentència judicial ferma. Al seu torn, la sentència ha de contenir el pronunciament exprés d'ordenar les cancel·lacions registrals que siguin necessàries, amb indicació expressa de quines són les inscripcions que s'han de cancel·lar.

b) Supòsit 2: la finca encara està inscrita a favor d'una persona jurídica de l'Església

Si la inscripció de domini es considera incorrecta, s'ha d'obtenir el consentiment exprés, en document públic, de la persona jurídica titular, per a obtenir-ne la rectificació. Altrament, caldrà interposar igualment un procediment judicial contradictori. No és possible cap expedient de jurisdicció voluntària, sinó que cal una sentència ferma per alterar el contingut dels llibres del registre.

La sentència del Tribunal Suprem de 17 de març de 1986⁹⁰ va resoldre un supòsit en el qual l'Ajuntament de Motilla del Palancar exercia una acció declarativa de domini i de nul·litat d'una inscripció registral a favor de la Diòcesi i Bisbat de Conca d'una ermita, que s'havia inscrit a l'empara de la certificació de domini de l'article 206 de la Llei hipotecària, l'any 1981. No obstant això, l'acció de l'Ajuntament no va prosperar, perquè, tot i que es va justificar que la finca estava inscrita des de 1960 a l'inventari municipal, l'Ajuntament no va poder demostrar que havia adquirit el domini de la finca, ja que malgrat existir també una certificació municipal prèvia, no va ser suficient per l'adquisició de la propietat, que necessita un títol hàbil per a transmetre-la i també que es produeixi la tradició o mode.

En canvi, la sentència del Tribunal Suprem de 18 de novembre de 1996⁹¹ va resoldre un supòsit en el qual també s'impugnaven dues inscripcions d'immatriculació fetes a l'empara de l'article 206 de la Llei hipotecària, en sentit favorable als recurrents. En aquest supòsit es van poder demostrar dues circumstàncies: a) que s'havia produït la usucapció extraordinària per possessió immemorial a favor d'uns monts veïnals en mà comuna de la província de Pontevedra; i b) que aquestes associacions de veïns tenien inscrita les finques rústiques a favor seu, amb data anterior, ja que la classificació de monts veïnals era anterior a la certificació eclesiàstica. És a dir, en aquest cas s'havia produït un supòsit de doble immatriculació: les finques primer s'havien inscrit a favor de les associacions de veïns, i més tard, també s'havien inscrit a favor de l'Església: la duplicitat d'inscripcions es va resoldre a favor de la inscripció a favor de la comunitat de veïns.

---

⁹⁰ STS 1330/1986.

⁹¹ STS 6456/1996.

c) Supòsit 3: doble immatriculació

La doble immatriculació es produeix quan la mateixa finca està immatriculada al Registre de la Propietat dues vegades. Això pot passar si les descripcions registrals no són coincidents, i per tant, el registrador no va identificar que les dues finques eren iguals. Avui dia és molt difícil que ocorri perquè cada immatriculació es recolza en una base gràfica, però en canvi, quan aquesta base gràfica no es necessitava per inscriure la finca, es podia produir el cas de la doble immatriculació. En ocasions, es tractava de doble immatriculació parcial, és a dir, una finca comprenia una gran extensió de terreny, i se n'immatriculava una altra, més petita, que en realitat estava enclavada en el seu interior.

Quan el domini d'una de les finques immatriculades està inscrit a nom de l'Església, no hi ha cap especialitat en relació amb el supòsit que sigui a nom de qualsevol altra persona. El dret hipotecari preveu el procediment a seguir, però sempre caldrà el consentiment dels titulars registrals per aclarir-ne la titularitat. La Sentència del Tribunal Suprem de 25 de gener de 1991⁹² va resoldre un cas d'aquests: una finca estava inscrita a nom d'uns particulars, però l'Església havia immatriculat, per la via de certificació de domini, una ermita que estava dins de la primera finca, a favor de la Parròquia de l'Estartit, del Bisbat de Girona. Resol el Tribunal Suprem a favor de la primera inscripció, a favor dels particulars, que feia més d'un segle que l'havien adquirida, sense que prevalgui la certificació de domini a favor de l'Església, ni tampoc l'argument que es tractava d'un lloc de culte. En definitiva, s'havia produït un cas de doble immatriculació i calia cancel·lar al Registre de la Propietat la inscripció última o més recent, que era la practicada a favor de l'Església.

La Sentència del Tribunal Suprem de 16 de novembre de 2006⁹³ resol un cas de doble immatriculació en el qual una finca rústica estava immatriculada a favor de l'Ajuntament d'Alzira sense fer-hi constar que hi havia una ermita enclavada en el seu interior, mentre que l'ermita constava immatriculada a favor de l'Arquebisbat de València –a l'empara de l'article 206 de la Llei hipotecària. En aquest cas, les proves practicades van demostrar que l'Arquebisbat tenia títol de domini sobre l'ermita i el sòl que ocupava l'ermita, i es va mantenir la inscripció a favor de l'Església. Val a dir que les qüestions fàctiques es decideixen sempre, en última instància, a l'Audiència Provincial, i que el Tribunal Suprem no pot modificar-les, llevat que la sentència de l'Audiència s'hagi de revocar per qüestions jurídiques.

d) Motius per a considerar incorrecta la inscripció a favor de l'Església

Els hem anat desgranant al llarg d'aquest estudi. Els podem sintetitzar en:

---

⁹² STS 13039/1991.

⁹³ STS 6845/2006.

1. Motius relatius a l'objecte –la finca–, per raó de la legislació desamortitzadora

- a) Que es tracti d'un bé subjecte a venda forçosa, no venut per l'Estat (no exceptuat de la desamortització), i s'hagi inscrit a favor de l'Església amb anterioritat a la Llei de patrimoni de l'Estat de 1964. Aquest argument es va fer servir pel recurrent en el recurs de cassació que va motivar la sentència del Tribunal Suprem de 20 de febrer de 1979,⁹⁴ però el Tribunal Suprem no va admetre'l. En aquell supòsit, el Tribunal va considerar que l'Església, per immatricular una finca, només necessitava aportar al Registre de la Propietat la certificació de l'article 206, i no calia justificar que la finca havia estat exceptuada de la desamortització, per la qual cosa podia haver-se tractat d'una finca subjecta a venda forçosa per l'Estat i que l'Església no podia vendre. En el cas resolt, l'Església havia venut posteriorment la finca a favor d'uns particulars, però resol el Tribunal que aquesta inscripció registral no era nul·la, ja que la inscripció prèvia d'immatriculació a l'emparedat de l'article 206 tampoc ho era, malgrat, com hem dit, la manca de justificació que era una finca exceptuada de la desamortització.
- b) Que malgrat que sigui un bé subjecte a venda forçosa, no venut per l'Estat (no exceptuat de la desamortització), i s'hagi inscrit a favor de l'Església amb posterioritat a 1964, estigüés posseït a títol de domini per una altra persona, durant més de 30 anys, i s'hagi operat la usucapió a favor seu .
- c) Que en el moment d'expedir-se el certificat de domini de la finca immatriculada, algú l'estigüés posseït a títol de domini, durant el termini necessari per a produir-se la prescripció adquisitiva a favor seu (aquí s'inclouen també totes les finques exceptuades de la desamortització). També es pot justificar que parcialment la finca immatriculada estava posseïda a títol de domini per una altra persona, és a dir, que la descripció de la finca no era la correcta.
- d) Que la finca descrita al certificat cadastral que es va acompanyar al títol no coincidia en la seva descripció amb la finca que es va immatricular.

2. Motius relatius a la persona jurídica adquirent

Hi ha finques inscrites a favor de "l'Església catòlica", amb caràcter genèric, o d'entitats que no consten. Es pot demanar la nul·litat de l'assentament registral per manca dels requisits legals, en concret, relatius a la identificació del titular registral.

S'ha observat en l'estudi fet pel Departament de Justícia que hi ha finques inscrites a favor de "l'Església catòlica", amb caràcter genèric, o d'entitats que no consten. Es pot demanar

la nul·litat de l'assentament registral per manca dels requisits legals, en concret, relatius a la identificació del titular registral.

3. Motius relatius al títol adquisitiu al·legat en la certificació

Es pot exercir una acció reivindicatòria de la propietat, o una acció declarativa de domini, si el demandant considera que té dret a l'immoble inscrit a favor de l'Església.

⁹⁴ STS 4607/1979.

Ja hem expressat que recaurà en el demandant la càrrega de la prova, i que les proves les valorarà tant el tribunal d'instància com el tribunal d'apel·lació, no el Tribunal Suprem, que en cassació només valorarà la infracció de dret.

En relació amb el títol al·legat per l'Església per a immatricular la finca, com hem expressat, no compartim l'argument que les finques desamortitzades s'hagin pogut inscriure amb anterioritat a 1964. Tampoc compartim que l'Església pugui al·legar adquisició per usucapió de finques en la certificació de domini, quan la usucapió hagi ocorregut amb posterioritat a l'entrada en vigor de la Llei hipotecària de 1861.

e) Referència especial als béns de domini públic i al patrimoni cultural

Òbviament, i com també s'ha avançat, un altre motiu que fonamentaria la incorrecció de la inscripció, en atenció al seu objecte, és que la descripció de la finca hagués envaït, en tot o en part, un bé de domini públic, atès que aquesta classe de béns són, per determinació constitucional, inalienables, imprescriptibles i inembargables. Els béns demaniais –inclosos els denominats béns comunals– són *res extra commercium* i, per tant, no són susceptibles d'ésser alienats ni guanyats en virtut de la prescripció adquisitiva o usucapió. Així ho han confirmat, invariablement, les normes legals

Un altre motiu que fonamentaria la incorrecció de la inscripció, en atenció al seu objecte, és que la descripció de la finca hagués envaït, en tot o en part, un bé de domini públic.

reguladores d'aquesta classe de béns, com ho fan en l'actualitat la Llei estatal 33/2003, de 3 de novembre, del patrimoni de les Administracions públiques

(articles 6.a i 30.1), la Llei de patrimoni de la Generalitat de Catalunya (Text refós aprovat mitjançant Decret legislatiu 1/2002, de 24 de desembre, article 17) o el Reglament estatal o català de béns dels ens locals (Reial decret 1372/1986, de 13 de juny, article 5, i Decret 336/2998, de 17 d'octubre, article 7).

La legislació hipotecària també conté diverses referències adreçades a impedir que les immatriculacions tinguin com a efecte la invasió del domini públic. Així, a tall d'exemple, quan es tracta d'immatricular finques que no estiguin inscrites a favor de cap persona (article 198.5 LH), una de les regles aplicables a aquest procediment és la que pretén garantir que la nova immatriculació no afecti béns de domini públic. En aquest sentit, l'actual article 203.1 de la Llei hipotecària (redactat per la Llei 13/2015, de 24 de juny, en vigor a partir d'1 de novembre de 2015) assenyala:

“si el Registrador tuviera dudas fundadas sobre la coincidencia total o parcial de la finca cuya inmatriculación se pretende con otra u otras de dominio público que no estén inmatriculadas pero que aparezcan recogidas en la información territorial asociada, facilitada por las Administraciones Públicas, notificará tal circunstancia a la entidad u órgano competente, acompañando certificación catastral descriptiva y gráfica de la finca que se pretende inmatricular, con el fin de que, por dicha entidad, se remita el informe correspondiente dentro del plazo de un mes a contar desde el día siguiente a la recepción de la notificación. **Si la Administración manifestase su oposición a la**

inmatriculación, o no remitiendo su informe dentro de plazo, el Registrador conservase dudas sobre la existencia de una posible invasión del dominio público, denegará la anotación solicitada, notificando su calificación al Notario para que proceda al archivo de las actuaciones, motivando suficientemente las causas de dicha negativa, junto con certificación o traslado de los datos procedentes de la información territorial utilizada y, en su caso, certificación literal de la finca o fincas que estime coincidentes”.

D'altra banda, la legislació reguladora del domini públic confereix a les administracions que en siguin titulars diverses prerrogatives i facultats, sovint contundents, per a la defensa i la recuperació d'aquests béns, entre les quals convé recordar la facultat

La legislació reguladora del domini públic confereix a les administracions que en siguin titulars diverses prerrogatives i facultats, sovint contundents, per a la defensa i la recuperació d'aquests béns.

d'investigació, la potestat de delimitació o atermenament (*deslinde*) o la potestat de recuperació possessòria. En aquest sentit, i sens perjudici de recórrer a les accions judicials

per la via civil, l'article 55 de la Llei de patrimoni de les administracions públiques preveu que aquestes

“podrán recuperar por sí mismas la posesión indebidamente perdida sobre los bienes y derechos de su patrimonio”

amb la precisió que

“si los bienes y derechos cuya posesión se trata de recuperar tienen la condición de demaniales, la potestad de recuperación podrá ejercitarse en cualquier tiempo”.

En qualsevol cas, hi ha diversos factors que poden introduir confusions entre una i altra classes de béns, és a dir, entre els béns de domini públic i els béns de titularitat de l'Església o administrats per aquesta. En primer lloc, ambdues classes de béns han estat qualificats com a *res extra commercium*, fet que ha propiciat que sovint fossin objecte d'un tractament legal coincident, ja fos per excloure'n la inscripció al Registre de la Propietat, pel fet de no considerar-la necessària (solució avui superada) o bé per permetre la seva inscripció a l'empara d'una certificació emesa per l'autoritat civil o eclesiàstica corresponent (si bé, des de l'any 2015, i en l'actualitat, aquesta possibilitat es manté únicament per a l'Administració). Un altre element en què ambdues classes de béns presenten coincidències és el relatiu a l'aprofitament d'aquests béns, ja que tant els béns de domini públic com els béns de l'Església normalment no són utilitzats o aprofitats de forma exclusiva o privativa, sinó de forma col·lectiva, per grans capes de la població.

Les previsions del Codi civil espanyol són il·lustratives en aquest sentit. Així, l'article 339.1 CC estableix encara avui que

“Son bienes de dominio público [...] Los destinados al *uso público*, como los caminos, canales, ríos, torrentes, puertos y puentes construidos por el Estado, las riberas, playas, radas y otros análogos”.

I, de forma similar, l'article 344 CC preveu que

“Son bienes de uso público, en las provincias y los pueblos, los caminos provinciales y los vecinales, las plazas, calles, fuentes y aguas públicas, los paseos y obras públicas de servicio general, costeadas por los mismos pueblos o provincias”.

En la mateixa línia, l'article 5 de la Llei de patrimoni de les administracions públiques disposa que:

“Son bienes y derechos de dominio público los que, siendo de titularidad pública, se encuentren afectados al uso general o al servicio público, así como aquellos a los que una ley otorgue expresamente el carácter de demaniales”.

La dada relativa a l'ús públic, així com l'element que la construcció d'aquests béns hagi estat *“costeada por los mismos pueblos o provincias”*, ha fonamentat algunes tesis que defensen que els béns eclesiàstics haurien de ser considerats com a béns de domini públic i caure igualment sota titularitat pública, una afirmació probablement excessiva que requeriria diversos matisos.

Per la seva part, també cal tenir en compte allò que disposa el Reglament de patrimoni dels ens locals de Catalunya, al seu article 3:

“3.1 Són béns de domini públic:

- a) Els que la llei declari amb aquest caràcter.
- b) Els afectes a l'ús públic.
- c) Els afectes als serveis públics dels ens locals.

3.2 En tot cas, són béns de domini públic els immobles propietat de l'ens local on té la seva seu la corporació i aquells en què s'allotgen els seus òrgans i serveis.

3.3 Igualment estan subjectes al règim de domini públic els drets reals que corresponen a les entitats locals sobre béns que pertanyen a altres persones, quan aquests drets es constitueixen per a utilitat d'algun dels béns indicats pels apartats anteriors o per a la consecució de fins d'interès públic equivalents al que serveixen els dits béns.”

A més de l'ús, aspectes com la titularitat inicial dels béns, els actes i contractes de què hagin estat objecte o el règim de conservació i finançament que se'ls hagi aplicat poden incidir a l'hora de determinar si el bé en qüestió té la naturalesa de bé de domini públic o la naturalesa d'un bé que pugui ser adquirit i inscrit a favor de l'Església, decisió en què també pesarà la capacitat de provar els aspectes indicats. En aquest punt hi incideix igualment la major o menor determinació legal a l'hora d'identificar els béns de domini públic. Com hem vist, la clàusula genèrica que determina l'afectació és la relativa a la destinació d'un bé a l'ús o al servei públic, però la seguretat jurídica és superior quan es una llei especial o sectorial la que duu a terme la definició expressa de categories de béns com a demaniales (aigües, costes, carreteres, etc.). En aquest sentit, la possibilitat d'impugnar la inscripció d'una finca a favor de l'Església pot ser major o menor en funció que es tracti, per exemple, d'una rectoria, d'un cementiri, d'una capella o d'una plaça pública.

A tot això, cal afegir-hi que són diverses les administracions que poden ser titulars dels béns de domini públic, ja que tant l'Administració de l'Estat, com l'Administració de la Generalitat, com els diversos ens locals territorials poden ser titulars de béns demaniales, fins i tot de forma compartida amb els veïns, en el cas dels béns comunals.

No hi ha regles generals i infal·libles per saber si un bé inscrit a favor de l'Església havia de tenir la consideració de bé de domini públic i, per tant, inapropiable. Cal un estudi cas per cas.

Com a conclusió, més enllà dels principis afectats, no hi ha regles generals i infal·libles per saber si un bé inscrit a favor de l'Església havia de tenir la consideració de bé de domini públic i, per tant,

inapropiable. Cal un estudi cas per cas, tant dels antecedents en qüestió, com de la legislació concretament aplicable, en funció tant de la naturalesa del bé com de la persona o Administració titular. Sigui com sigui, el fet que el bé immatriculat tingués la naturalesa de bé de domini públic, això podria determinar la nul·litat de la inscripció i la recuperació del bé per part de l'administració competent.

D'altra banda, també hem de fer esment de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, que preveu la possibilitat que determinats béns siguin declarats com a béns culturals d'interès nacional i afirma que, si aquests béns són propietat de la Generalitat o de les administracions locals de Catalunya, els considera igualment imprescriptibles i inembargables (article 28 de la Llei). D'aquesta norma també convé destacar-ne l'article 4, on s'estableix el següent:

“Col·laboració de l'Església catòlica

1. L'Església catòlica, com a titular d'una part molt important del patrimoni cultural català, ha de vetllar per la protecció, la conservació i la difusió d'aquest patrimoni i, amb aquesta finalitat, ha de col·laborar amb les diverses administracions públiques de Catalunya.
2. Una comissió mixta entre l'Administració de la Generalitat i l'Església catòlica ha d'establir el marc de col·laboració i coordinació entre les dues institucions i fer-ne el seguiment.
3. Reglamentàriament s'ha de determinar, si s'escau, la col·laboració amb l'Administració local”.

En qualsevol cas, el coneixement públic de les immatriculacions de béns efectuades a instància de l'Església catòlica pot constituir el punt de partida perquè les Administracions afectades exerceixin la facultat d'investigació i les accions jurídiques que els correspon en defensa del béns de domini públic.

f) Subjectes legitimats per a impugnar les immatriculacions

Els supòsits en què hom consideri incorrecta la immatriculació d'una finca a favor de l'Església catòlica (o de qualsevol altra persona física o jurídica) també exigeixen un estudi cas per cas per determinar el subjecte o subjectes legitimats per exercir les accions jurídiques corresponents.

D'acord amb l'article 38 de la Llei hipotecària, a tots els efectes legals, cal presumir que els drets reals inscrits en el Registre existeixen i pertanyen al seu titular en la forma

determinada en l'assentament corresponent. Com a conseqüència d'aquesta previsió, diu aquest mateix precepte que no es podrà exercir cap acció contradictòria del domini d'immobles o drets reals inscrits a nom de persona o entitat determinada sense que, prèviament o simultània, es formuli una demanda de nul·litat o cancel·lació de la inscripció corresponent, demanda que s'ha de fonamentar en les causes que provoquin nul·litat, rescissió o resolució del títol adquisitiu, o en causes que determinin la nul·litat formal de la inscripció.

La necessitat de recórrer, amb caràcter general, a l'exercici d'accions judicials obliga a plantejar-se la qüestió de les persones legitimades per fer-ho, és a dir, dels subjectes que gaudeixen de legitimació activa per exercir les accions corresponents. Caldrà, per tant, una connexió especial amb el bé o béns en disputa –un dret subjectiu o un interès legítim– que, si manca, pot comportar la no continuïtat del procés.

En qualsevol cas, no es pot considerar que un únic subjecte –una única Administració, per exemple– disposi de prou legitimació activa per exercir el conjunt d'accions que es puguin considerar necessàries per posar fi a la validesa i els efectes d'una inscripció registral. La pretensió basada en la (presumpta) titularitat del bé (estatal, autonòmica, local o privada), la seva naturalesa (demanial, comunal o patrimonial), el temps

No es pot considerar que un únic subjecte –una única Administració, per exemple– disposi de prou legitimació activa per exercir el conjunt d'accions que es puguin considerar necessàries per posar fi a la validesa i els efectes d'una inscripció registral.

transcorregut i la legislació en cada cas aplicable determinaran quina o quines persones físiques o jurídiques són les més idònies per forçar la iniciació d'un procés judicial.

g) La mediació com a via per a resoldre els conflictes. Creació d'un nou servei de mediació per part del Centre de Mediació de Dret Privat de Catalunya per atendre aquests conflictes

La immatriculació de finques a favor de l'Església a l'empara de certificacions de domini ha generat una litigiositat notable, dins i fora de Catalunya. Factors com la complexitat jurídica, la diversitat dels béns afectats o la dificultat de provar llur titularitat abona aquest nivell alt de conflictivitat, que es pot incrementar arran de la publicació de la relació de béns inscrits a favor de l'Església per part de les Administracions públiques, com a conseqüència de la pressió ciutadana i de les decisions adoptades per les institucions per donar-hi resposta. D'altra banda, les resolucions judicials que han posat fi als processos instats sovint han estat objecte de recurs, tot exigint la intervenció d'instàncies judicials superiors, fins arribar amb una certa freqüència al Tribunal Suprem i fins i tot al Tribunal Europeu de Drets Humans. En conseqüència, bona part d'aquests processos han perllongat els conflictes en el temps i han obligat

Sembla raonable obrir la porta a solucions més idònies per a la gestió i resolució d'aquests conflictes, com ho podrien ser la mediació o altres mètodes de gestió dialogada dels conflictes.

les parts a invertir-hi nombrosos recursos econòmics, amb un resultat sovint incert i amb

costos per a tothom, més enllà dels qui finalment en surten com a vencedors o vençuts.

Davant d'aquesta situació, sembla raonable obrir la porta a solucions més idònies per a la gestió i resolució d'aquests conflictes, com ho podrien ser la mediació o altres mètodes de gestió dialogada dels conflictes. Com indica la Llei 15/2009, del 22 de juliol, de mediació en l'àmbit del dret privat, s'entén per mediació el procediment no jurisdiccional de caràcter voluntari i confidencial que s'adreça a facilitar la comunicació entre les persones per tal que gestionin per elles mateixes una solució dels conflictes que les afecten, amb l'assistència d'un mediador que actua d'una manera imparcial i neutral. La mediació, com a mètode de gestió de conflictes, pretén evitar l'obertura de processos judicials de caràcter contenciós, posar fi als ja iniciats o reduir-ne l'abast.

Els avantatges de la mediació són prou ben coneguts. En la resolució del conflicte, el protagonisme no es delega en un tercer (l'autoritat judicial), que inicialment en té poc o cap coneixement, sinó que es manté en mans de les parts. Amb l'ajuda de la persona que fa de mediador, el procediment evita la confrontació destructiva i propicia solucions constructives, les quals no queden limitades a solucionar el problema concret (en aquest cas, la titularitat sobre un o altre bé immoble), sinó que poden tenir en compte i estendre's a altres assumptes o interessos en conflicte (com l'assoliment d'acords relatius a l'aprofitament, l'ús, la conservació o el sosteniment econòmic d'aquests béns). D'altra banda, els acords assolits com a conseqüència d'una mediació gaudeixen d'un major grau de compliment que les resolucions judicials i, a diferència d'aquestes, afavoreixen la preservació de les relacions en el temps, qüestió gens negligible si es tenen en compte les característiques dels béns immobles en mans de l'Església catòlica. Finalment, cal tenir en compte que els costos de la mediació en termes econòmics, temporals o emocionals són sempre molt inferiors als costos associats als processos judicials.

En qualsevol cas, la mediació es basa en el principi de la voluntarietat: sense la voluntat de les parts la mediació no és possible. Aquesta voluntarietat ha de donar-se des de l'inici de la mediació fins al final. Això significa que, lliurement, en qualsevol moment, les parts, si ho desitgen, poden desistir de continuar la mediació. Igualment, el mediador pot donar per acabada la mediació si les circumstàncies concretes del cas ho fan aconsellable. El principi de voluntarietat s'ha de tenir molt present, ja que és ben possible que les parts rebutgin sotmetre's a un procés de mediació per diverses circumstàncies que poden dificultar la inclinació al diàleg, com ho poden ser que el conflicte ja hagi escalat i hi hagi una confrontació important, o que una de les parts prefereixi resoldre'l per via judicial, ja sigui per la confiança en les seves raons jurídiques, ja sigui com a via per allargar la confrontació i dificultar-ne la resolució.

No obstant això, els avantatges abans esmentats haurien de ser suficients per donar una oportunitat a la gestió dialogada dels conflictes sorgits com a conseqüència de la immatriculació de béns per mitjà de certificacions de domini emeses per l'Església catòlica, en particular perquè, si fracassa la mediació, res no impedeix a les parts activar la via judicial.

L'ordenament jurídic preveu diverses vies per a la mediació. L'article 103 bis de la Llei hipotecària constitueix una previsió legislativa recent en matèria de mediació de caràcter immobiliari. Aquest precepte permet assolir un acord en matèria de béns immobles situats en la circumscripció registral respectiva, que ha de documentar el mateix registrador de la propietat i es podrà inscriure en el registre respectiu. També els articles 139 a 148 de la Llei estatal 15/2015, de 2 de juliol, de jurisdicció voluntària, regulen una mediació que permet arribar a una avenença que duu aparellada la seva executivitat (article 147 de la llei). Així mateix, els articles 81 a 83 de la Llei del notariat – redactats per la llei 15/2015 – preveuen que es pugui dur a terme una mediació davant notari, llevat que en la qüestió hi estigui interessat l'Estat, la Generalitat o una administració pública, ja que en aquests casos es considera que la matèria és indisponible.

D'acord amb la Llei 15/2009, de 22 de juliol, abans esmentada, el Centre de Mediació de Dret Privat de Catalunya, òrgan adscrit al Departament de Justícia per mitjà de la Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques, té per objecte promoure i administrar la mediació i facilitar-hi l'accés. L'experiència d'aquest Centre, de gairebé dues dècades (com a Centre de Mediació Familiar, entre 2001 i 2009, i ja com a Centre de Mediació de Dret Privat, de 2009 fins a l'actualitat) i l'expertesa dels mediadors inscrits en els seus registres, el posicionen com un òrgan públic especialment qualificat i idoni per oferir un procediment de mediació a les parts enfrontades com a conseqüència de les immatriculacions de béns a favor de l'Església catòlica.

Amb aquesta finalitat, la consellera de Justícia ha ordenat la **creació d'un nou servei** per part del Centre de Mediació de Catalunya per oferir a les parts una via dialogada per a la gestió i resolució dels conflictes derivats d'aquestes immatriculacions, el qual podrà comptar amb la col·laboració d'altres departaments i òrgans de la Generalitat amb competències relacionades amb aquesta matèria, com el Departament de Cultura o els òrgans competents en matèria d'Administració local o de patrimoni. El Departament de Justícia difondrà i promourà l'ús d'aquest servei a totes les parts en conflicte, però la seva utilització efectiva, com s'ha dit, queda en mans de les parts. Per això mateix, també es treballarà per assolir un acord previ de caràcter general on es

La consellera de Justícia ha ordenat la creació d'un nou servei per part del Centre de Mediació de Catalunya per oferir a les parts una via dialogada per a la gestió i resolució dels conflictes derivats d'aquestes immatriculacions.

formalitzï el compromís de les parts afectades a subjectar els conflictes que es produeixin a una fase o intent previ de mediació.

7. Conclusions

1. El certificat de domini de l'article 206 de la Llei hipotecària no és un títol. No supleix el títol adquisitiu de la finca, només és un document que permet la immatriculació de la finca, si no hi ha títol escrit de domini –en els casos estudiats. És un document que supleix el títol *només als efectes del registre de la propietat*, i amb l'únic objectiu d'obtenir la immatriculació de la finca.
2. Tampoc són títols els inventaris confeigits per acreditar que les finques estaven excloses de les desamortitzacions, que estan en poder de les diòcesis. Els inventaris són una prova indiciària que la finca era posseïda per l'Església en l'època en què es van fer.
3. El fet que no hi hagi títol escrit no significa que el títol adquisitiu no existeixi. L'Església podria al·legar possessió immemorial, sempre referida a un temps anterior a 1861. Entenem que el títol adquisitiu no pot ser la usucapió de la finca, si aquesta s'ha consumat després d'entrar en vigor la Llei hipotecària de 1861.
4. Avui dia ja no està vigent la possibilitat que l'Església catòlica faci immatriculació del domini de finques al Registre de la Propietat a través de les certificacions de domini. Va ser possible fins a la Llei 13/2015.
5. Les inscripcions del domini de finques practicades al Registre de la Propietat que encara estiguin a favor d'alguna persona jurídica de l'Església catòlica es poden impugnar en un judici contradictori dirigit contra aquesta persona jurídica, en exercici d'una acció reivindicatòria o declarativa de domini. Per a prosperar aquesta acció caldrà demostrar, en cada cas concret, que la finca és propietat d'una altra persona física o jurídica. Entenem que és possible la prova de la usucapió a favor d'un particular, però aquesta ha d'haver estat consumada abans de la inscripció registral a favor de l'església. La usucapió ha d'estar declarada en sentència judicial ferma dirigida contra la persona jurídica de l'Església que és titular registral de la finca.
6. Les inscripcions del domini de finques practicades al Registre de la Propietat que encara estiguin a favor d'alguna persona jurídica de l'Església catòlica també es poden impugnar per defectes formals del títol immatriculador que comportin la nul·litat d'aquest títol.
7. Les inscripcions del domini de finques practicades al Registre de la Propietat que estiguin a favor d'alguna persona adquirent posterior de l'Església catòlica, poden estar protegides per l'article 34 de la Llei hipotecària, i és més difícil deixar-les sense efecte. Perquè això passés, s'hauria de demostrar que en la transmissió posterior no s'ha complert algun dels requisits que imposa l'article 34 de la Llei hipotecària (per exemple, que es tractés d'una donació, o que l'adquirent tingués mala fe).
8. Si es tracta d'un temple destinat al culte, no necessàriament ha de pertànyer en domini a favor de l'Església catòlica.

9. Hi havia una presumpció de desamortització de tots els béns de l'Església, per la qual cosa, en sol·licitar l'ingrés al registre d'una finca caldria haver demostrat que els béns estaven exceptuats de desamortització, almenys fins el moment de l'entrada en vigor de la Llei de patrimoni de l'Estat de 1964. Es desconeixen els possibles efectes sobre la inscripció registral pel fet de no haver-se acreditat, en el seu moment, que la finca estava exceptuada de la desamortització.
10. Si l'Església va adquirir la finca a partir de la Llei de 1860, entenem que no és procedent la immatriculació per la via de l'article 206 de la Llei hipotecària, ja que aquestes finques havien de tenir forçosament un títol d'adquisició posterior a aquesta data –la Llei hipotecària de febrer de 1861 exigia títol, i des d'aquell moment sempre s'ha exigint títol adquisitiu a qualsevol persona pública o privada.
11. La immatriculació tampoc no hauria estat procedent si hagués afectat béns de domini públic o béns demanials. Tanmateix, aquesta qualificació no sempre és clara, atès que requereix l'afectació del bé a l'ús públic o al servei públic, tret dels casos en què hi ha una norma amb rang de llei que determina específicament categories de béns com a demanials. Aquests béns són de titularitat d'administracions diverses, les quals tenen tant la potestat com l'obligació de defensar-los i disposen, per a fer-ho, d'instruments legals prou robustos, a més de tenir igualment oberta la via jurisdiccional.
12. La defensa d'un millor dret davant immatriculacions presumptament invàlides està reservat, quan es vol exercir per mitjà de la via judicial, a les persones físiques o jurídiques titulars d'aquests drets o d'altres interessos legítims, tret dels supòsits aïllats d'acció pública (cas dels béns dels ens locals, en cas de passivitat per part d'aquests) o de legitimació més àmplia. Tant si es tracta de béns públics com de béns privats, correspon als qui se'n consideren titulars d'exercir les accions jurídiques corresponents. Més enllà de les decisions que el legislador competent adopti amb rang de llei, l'Administració requereix un apoderament específic per exercir accions de defensa o recuperació de béns.
13. La immatriculació de béns a favor de l'Església per mitjà de certificacions de domini, dins i fora de Catalunya, ha generat una intensa polèmica i ha provocat un nombre important de conflictes judicials, resolts en unes ocasions a favor de les immatriculacions obtingudes per l'Església i en d'altres ocasions en contra. Algunes d'aquestes resolucions judicials han estat impugnades davant de tribunals superiors i han arribat sovint al Tribunal Suprem, i fins i tot al Tribunal Europeu de Drets Humans, que ha expressat la seva sorpresa davant la previsió legal que havia permès la immatriculació de finques emparada en la certificació de domini.
14. Les Administracions han de fer pública la informació relativa a aquestes immatriculacions perquè es deuen a les decisions que adopten els Parlaments corresponents i per altres imperatius democràtics evidents, com els relatius a l'obligació legal d'actuar amb transparència i facilitar l'accés de la ciutadania a la informació pública. La difusió d'aquesta informació pot incrementar, encara més, la conflictivitat social i jurídica entorn de la titularitat legítima dels béns afectats. La mediació és una via idònia per gestionar aquests conflictes, atesa la seva

complexitat, i també la conveniència de preservar les relacions i construir solucions satisfactòries per a totes les parts.

- 15.** A través del Centre de Mediació de Dret Privat de Catalunya, el Departament de Justícia ofereix un nou servei de mediació que permeti atendre i canalitzar les reclamacions relacionades amb aquestes immatriculacions per mitjà d'una gestió dialogada del conflicte entre les parts, amb el suport públic necessari. Així mateix, el Departament fa una crida a les institucions, entitats i organitzacions socials implicades per establir el marc de col·laboració que faci possible el bon funcionament del servei de mediació esmentat.

8. Bibliografía

Campos y Fernández de Sevilla, F. J. *Textos legales de las desamortizaciones eclesiásticas españolas y con ellas relacionados*. Extret de <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/2777281.pdf>

Campos y Fernández de Sevilla, F. J. (director). *La desamortización. El expolio del patrimonio artístico y cultural de la Iglesia en España: actas del Simposium (6/9-IX-2007)*. Extret de <http://www.cervantesvirtual.com/descargaPdf/la-desamortizacion-el-expolio-del-patrimonio-artistico-y-cultural-de-la-iglesia-en-espana-actas-del-simposium-69-ix-2007/>

Camy Sánchez-Cañete, B. (1984) *Comentarios a la legislación hipotecaria*. Vol. I i vol. III. Pamplona, Editorial Aranzadi. 3ª. ed., p. 136-143 (vol. III).

Chico y Ortiz, J. M. (1994) *Estudios de derecho hipotecario*. Tom I. Madrid: Marcial Pons, 3a. ed. 1994.

Fernández Martínez, G. (2017). “La inmatriculación de bienes culturales por parte de la Iglesia Católica. ¿La contra-desamortización?: el caso de la Mezquita-Catedral de Córdoba”. Treball de final de màster, Facultat d’Administració i Direcció d’Empreses de la Universitat Politècnica de València.. Extret de <https://riunet.upv.es/bitstream/handle/10251/89452/FERNÁNDEZ - La inmatriculación de bienes culturales por parte de la Iglesia Católica. ¿una contra....pdf?sequence=1>

Fiestas Loza, A. “La protección registral de los compradores de bienes eclesiásticos desamortizados (1863-1869)”. A *Anuario de historia del derecho español*, núm. 53, p. 334-365. Extret de <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/134443.pdf>

Fiestas Loza, A. (1987). “¿Protección registral de los compradores de bienes eclesiásticos desamortizados?” A *Revista Crítica de Derecho Inmobiliario*, núm. 578, gen.-feb. 1987, p. 87-106.

García García, J. M. (1986). *Código de legislación inmobiliaria, hipotecaria y del registro mercantil*. Cizur Menor (Navarra): Editorial Aranzadi. 5a. ed. 2006. Tomo II.

Goñi Rodríguez de Almeida, M. (2011). “La calificación registral de los títulos relativos a bienes inmuebles eclesiásticos”. A *Revista Crítica de Derecho Inmobiliario*, núm. 726, jul.-ag. 2011, p. 2275 a 2292.

Goñi Rodríguez de Almeida, M. (2012). “La constancia registral de la adscripción al culto de un inmueble”. A *Revista Crítica de Derecho Inmobiliario*, núm. 732, p. 2235 a 2478.

Haza Díaz, P. de la (1995). “Inmatriculación de bienes de la Iglesia mediante certificación expedida por el Diocesano”. *Revista Crítica de Derecho Inmobiliario*, any LXXI, núm. 630, set.-oct. 1995, p. 1587 a 1600.

Hierrezuelo Conde, G. (1999). *La autofinanciación de la Iglesia católica y las demás confesiones religiosas en la libertad e igualdad religiosas*. Tesis doctoral. Universidad de Málaga. Extreta de <http://www.eumed.net/tesis-doctorales/2008/ghc/index.htm>

Infante, J., Robledo, R., Torijano, E. (coords.). *La historia de la propiedad en España. Siglos XV-XX*. Madrid: Centro de Estudios Registrales, p. 371-402.

Legislación hipotecaria. Madrid: Editorial Tecnos, 2017.

Martín-Retortillo Baquer, C. (1954). “La desamortización y los municipios rurales”. *Revista de Estudios Agrosociales*. Número 6, gener-març-1954. p. 83 a 96. Extret de <http://montesdelacuena.org/martinretortillocladesamortizacionylosmunicipiosrurales.pdf>

Martínez Blanco, A. “La conservación del patrimonio artístico eclesiástico”. *Revista de administración pública*, núm. 75, 1974, p. 429-474. Extret de <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/2112936.pdf>

Miguel-Motta, J. I., Torijano Pérez, E. (1999). “El aparato administrativo de la desamortización en la España del siglo XIX: una primera aproximación”. A De Dios, S., Peña Bernaldo de Quirós, M. (1982) *Derechos reales. Derecho hipotecario*. Tom II. Madrid: Centro de Estudios Registrales, 3a. ed., 1999.

Moner, J. M. de (1869) “Amortización y desamortización”. *Revista General de Legislación y Jurisprudencia*. 1ª. Època, any XVII, volum 34, juny 1869, p. 521-522.

Prada, J. M. de “¿Se hallan aún vigentes las leyes desamortizadoras?” *Revista Española de Derecho Canónico*. 30/04/1958, vol. 13, núm. 37, gener-abril 1958, p. 233-236.

Roca Sastre, R. M. (1968). *Derecho hipotecario. I*. Barcelona: Bosch. 6ª ed., p. 852.

Rodríguez Domingo, J. M. “El patrimonio cultural de la iglesia católica en España. Treinta años de legislación (1979-2009)” Extret de <https://digibug.ugr.es/bitstream/handle/10481/27373/2010%20El%20patrimonio%20cultural%20de%20la%20Iglesia%20Cat%C3%B3lica%20en%20Espa%C3%B1a.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Ruano Espina, L. (2015). “Problemática relativa a la inmatriculación de bienes de la Iglesia en el Registro de la Propiedad”. A *Cuestiones actuales de Derecho Canónico y Derecho Eclesiástico del Estado*. Madrid: Dykinson, 2015.

Tomás y Valiente, F. (1978). “El proceso de desamortización de la tierra en España”. *Revista de Estudios Agrosociales*. Número 102, gener-març-1978, p. 198 i seg. Extret de https://www.mapa.gob.es/ministerio/pags/biblioteca/revistas/pdf_ays/a007_01.pdf

IV. Annexos

1. [Resolució 491/XII](#) del Parlament de Catalunya, sobre la immatriculació dels béns immobles de l'Església catòlica

1. Tramitacions closes amb text aprovat o closes en la formulació

1.10. Acords i resolucions

Acord 2/XII del Parlament de Catalunya, de creació del Grup de Treball sobre Eutanàsia i Suïcidi Assistit

251-00004/12

ADOPCIÓ

Comissió de Justícia, sessió 9, 04.07.2019, DSPC-P 301

La Comissió de Justícia, en la sessió tinguda el dia 4 de juliol de 2019, d'acord amb l'article 55 del Reglament del Parlament, ha aprovat la constitució del Grup de Treball sobre Eutanàsia i Suïcidi Assistit (tram. 251-00004/12) mitjançant l'adopció del següent

Acord

S'acorda crear el Grup de Treball sobre Eutanàsia i Suïcidi Assistit (GTESA), amb les característiques següents:

Denominació

Grup de Treball sobre Eutanàsia i Suïcidi Assistit.

Objecte

L'objecte del grup de treball és l'estudi i l'anàlisi de la pràctica de l'eutanàsia i del suïcidi assistit per a una mort digna.

Composició

El grup de treball es compon de representants de tots els grups i subgrups parlamentaris. En concret, d'un membre de cada grup i subgrup parlamentari més un suplent.

Mètode de funcionament

El grup de treball pot sol·licitar la compareixença d'experts, d'acord amb els articles 57 i 59 del Reglament del Parlament.

Resultat dels treballs

Els treballs han de donar lloc a un informe amb la proposta objecte del grup de treball, amb les recomanacions i conclusions corresponents, i també amb les propostes d'iniciatives parlamentàries, si escau.

Termini de lliurament de l'informe o de les conclusions

La proposta i els resultats s'han de lliurar a la Comissió en el termini de quatre mesos hàbils a comptar de la constitució del grup de treball.

Palau del Parlament, 4 de juliol de 2019

La secretària de la Comissió, Irene Fornós Curto; la presidenta de la Comissió, Yolanda López Fernández

JUS
+ info CLT
VEH

Terminis:
11/11/2019

Punt 2. 04/01/2020

Resolució 491/XII del Parlament de Catalunya, sobre la immatriculació dels béns immobles de l'Església catòlica

250-00440/12

290-00454/12

ADOPCIÓ

Comissió de Justícia, sessió 9, 04.07.2019, DSPC-C 301

La Comissió de Justícia, en la sessió tinguda el dia 4 de juliol de 2019, ha debatut el text de la Proposta de resolució sobre la immatriculació dels béns immobles de

l'Església catòlica (tram. 250-00440/12), presentada pel Grup Parlamentari de Catalunya en Comú Podem, i les esmenes presentades pel Grup Parlamentari Republicà i el Grup Parlamentari de Junts per Catalunya (reg. 23898).

Finalment, d'acord amb l'article 168 del Reglament, ha adoptat la següent

Resolució

1. El Parlament de Catalunya constata que el Govern de l'Estat no ha complert el que estableix la proposició no de llei aprovada per la Comissió de Justícia del Congrés dels Diputats el 4 d'abril de 2017 (exp. núm. 161/001437), que demanava l'elaboració, en el termini improrrogable de sis mesos, d'un estudi sobre els béns immatriculats en favor de l'Església catòlica des del 1998, i la revisió de les immatriculacions fetes sense l'existència d'un títol material i previ que justifiqués la titularitat del dret real corresponent.

2. El Parlament de Catalunya insta el Govern de la Generalitat a redactar, **en el termini improrrogable de sis mesos des de l'aprovació d'aquesta resolució**, un estudi en què es recullin els punts següents:

a) Una relació de tots els béns que han estat immatriculats des del 1978 fins al 2015 a favor de l'Església catòlica, amb la reclamació de la titularitat del domini o d'altres drets reals immatriculats si la immatriculació s'ha fet sense l'existència d'un títol material i previ que justifiqui la titularitat de dret real sobre el bé immoble de què es tracti, o bé que el bé sigui no susceptible de propietat privada perquè és de domini públic eminent encara que no estigui catalogat com a tal.

b) L'impacte de les immatriculacions de l'Església Catòlica en la gestió, la conservació i la difusió dels béns inclosos en el catàleg general de patrimoni històric de Catalunya.

3. El Parlament de Catalunya insta el Govern de la Generalitat a reclamar al Govern de l'Estat l'elaboració urgent de l'estudi establert per la proposició no de llei a què fa referència l'apartat 1, amb la informació subministrada pel Col·legi de Registradors, i la tramesa d'aquest estudi a la Generalitat, pel que fa als immobles situats en el territori de Catalunya, i a reclamar-li, així mateix, el compliment íntegre la dita proposició no de llei.

Palau del Parlament, 4 de juliol de 2019

La secretària de la Comissió, Irene Fornós Curto; la presidenta de la Comissió, Yolanda López Fernández

---

Resolució 492/XII del Parlament de Catalunya, sobre el millorament de les condicions de treball i seguretat dels operadors jurídics a l'edifici dels jutjats de Sabadell

250-00599/12

ADOPCIÓ

Comissió de Justícia, sessió 9, 04.07.2019, DSPC-C 301

La Comissió de Justícia, en la sessió tinguda el dia 4 de juliol de 2019, ha debatut el text de la Proposta de resolució sobre el millorament de les condicions de treball i seguretat dels operadors jurídics a l'edifici dels jutjats de Sabadell (tram. 250-00599/12), presentada pel Grup Parlamentari de Ciutadans, i les esmenes presentades pel Grup Parlamentari Republicà i el Grup Parlamentari de Junts per Catalunya (reg. 30690).

Finalment, d'acord amb l'article 168 del Reglament, ha adoptat la següent

2. Transcripció de les compareixences acumulades d'una representació d'Unió de Pagesos i d'una representació de la Plataforma de Defensa del Patrimoni Navarrès per a informar sobre els problemes sorgits per immatriculacions de béns públics i privats de l'Església ([DSPC-C 82](#), 18.10.2018)

El president

Bé, bon dia. Començarem la Comissió de Justícia.

Compareixences acumulades d'una representació d'Unió de Pagesos i d'una representació de la Plataforma de Defensa del Patrimoni Navarrès per a informar sobre els problemes sorgits per immatriculacions de béns públics i privats de l'Església

357-00103/12 | 357-00104/12

El primer punt de l'ordre del dia és la compareixença d'un representant d'Unió de Pagesos davant d'aquesta comissió per informar sobre els problemes sorgits amb algunes immatriculacions de béns públics i privats de l'Església. I el punt número 2 és la compareixença d'una representació de la Plataforma de Defensa del Patrimoni Navarrès davant de la Comissió de Justícia per informar sobre la seva experiència en la resolució de problemes per immatriculacions de béns públics i privats de l'Església.

Si els sembla bé, substanciarem aquestes dues compareixences conjuntament, eh? Cada un dels compareixents té mitja hora, com a màxim, per poder fer la seva exposició. Per tant, crec que vostès ja han fet un comentari de com s'organitzaran, i en primer lloc li donaria al senyor Joan Caball, com a coordinador nacional d'Unió de Pagesos, la paraula, perquè fes una breu presentació.

Gràcies.

Joan Caball Subirana (coordinador nacional d'Unió de Pagesos)

Bé; gràcies, president, gràcies a tots els membres de la comissió, en primer lloc, per atendre la nostra petició de poder comparèixer avui dintre la Comissió de Justícia. És cert que som una organització agrària, però, a banda de defensar els interessos econòmics i professionals, també defensem els socials i, per tant, també ens interessa una cosa molt important, que és conservar els nostres pobles, les nostres masies i el patrimoni cultural del nostre país.

A banda de donar les gràcies, en primer lloc, per comptes de..., l'ordre l'invertirem: demanaríem que parlés primer l'Andrés, que fes un context de situació, com ha estat succeint..., són d'altres contrades, i en el conjunt de l'Estat; i després, doncs, el company Casajoana, membre de la Unió de Pagesos, que és qui té la responsabilitat de portar aquest tema. Ell explicarà per què i com, doncs, li ha acabat recaient, explicarà què és la feina que estem fent aquí i quina és la que podríem fer tots i què és el que demanarem finalment a la comissió, si té a bé escoltar..., després de la compareixença d'avui.

Per tant, res més. Passaria la paraula a l'Andrés, que sigui el que primer expliqui, no?, en aquest cas, que és membre de la Plataforma en Defensa del Patrimoni de Navarra, que agrupa més de dos-cents ajuntaments, i, a més a més, que és qui ha coordinat també una coordinadora a nivell d'estat –que també ho explicarà–, que, bé, a partir d'ara no teníem referent a Catalunya i ara, doncs, ens hi afegirem, perquè aquí hem començat una mica més tard, però això no vol dir que no hi hagi els mateixos problemes que en d'altres contrades.

Res més. Señor Valentín...

El president

Tiene usted la palabra. Darle, por supuesto, la bienvenida al Parlamento de Cataluña, a esta tierra hermana de Navarra. Adelante, por favor.

Andrés Valentín González (membre de la Plataforma de Defensa del Patrimoni Navarrès)

(Per raons tècniques, no han quedat enregistrats els primers mots de la intervenció de l'orador.) ...para poder presentar no solo nuestra experiencia, sino también la

problemática que representan en este momento las inmatriculaciones a lo largo y ancho de todo el Estado.

(L'exposició de l'orador és acompanyada d'una projecció de xarts, els quals poden ésser consultats a l'expedient de la comissió.)

Bien, aunque parezca obvio, tal vez merezca la pena empezar recordando qué es inmatricular: inscribir por primera vez un bien inmueble en el Registro de la Propiedad. Esto de «por primera vez» es importante, porque de entrada descartamos todos aquellos bienes que pudiesen ser de la Iglesia por donación, por herencia, por adquisición, por nueva construcción, etcétera, en las que no entramos para nada; nos estamos refiriendo exclusivamente a aquellas inscripciones que se hacen por primera vez, bien sean de bienes de dominio público, en su mayoría, o bien de dominio privado.

Esto arranca en 1946, parece indiscutible que en pleno franquismo, cuando una modificación de la Ley hipotecaria equipara la Iglesia católica con las administraciones públicas. La inmatriculación era un mecanismo previsto para que las administraciones públicas pudiesen registrar bienes de dominio público, pero –y aquí empieza la anomalía histórica– el franquismo le concede esta atribución también a la Iglesia católica, lo cual la equipara a una administración pública, cuando no lo es, obviamente. Esto ha permitido que de una manera opaca se hayan inscrito miles de bienes –luego hablaremos de cuántos.

Esta modificación se hace aún más problemática cuando el año siguiente, en el 47, en el reglamento se estipula que, cuando la Iglesia vaya a tratar de inmatricular un bien, bastará con la autocertificación del diocesano correspondiente, con lo cual se completa la figura anterior: la Iglesia tiene este mecanismo privilegiado, pero es que además bastará con que el diocesano –el obispo, el arzobispo, el...– certifique que ese bien es suyo para, con esa certificación, lograr inscribir en el Registro de la Propiedad un bien a su nombre.

Hay una cuestión de importancia, que es que ese reglamento introduce una peculiaridad, y es que excluye del procedimiento de inmatriculación los templos dedicados al culto; por una sencilla razón: porque se consideraba que eran de todos y que no hacía falta inmatricularlos.

Esto, no obstante, se incumple por parte de la Iglesia, bien de una manera directa –porque hemos encontrado numerosos casos en los que la Iglesia inmatricula bienes dedicados al culto con anterioridad a la reforma a la que haré referencia a continuación–, o bien lo hace de una manera encubierta, como por ejemplo –y es algo que hemos comprobado de una manera muy abundante en Guipúzcoa– se inmatricula un solar en el que se halla un templo parroquial y sus dependencias –el jardincillo, etcétera. Pero, ojo, esto, que puede parecer una cuestión menor, es enormemente importante, porque –y volveré sobre esta cuestión– pone de manifiesto las limitaciones de una posible publicación de un listado. Si no tenemos las notas simples, todo este contenido –la fecha en que se inscribió, el que en ese solar además haya más cuestiones...–, claro, luego nos podemos encontrar con que está inmatriculada la catedral de Sevilla, por ejemplo, y sus dependencias anexas, y resulta que una «dependencia anexa», así denominada, es ni más ni menos que la Giralda. O sea que las limitaciones del listado..., es importante.

Y entonces, como esta situación se venía reiterando, en el 98 Aznar introduce una modificación en la que permite a la Iglesia inmatricular bienes dedicados al culto, ¿eh? Y es a raíz de esta modificación cuando se produce una nueva oleada –pero digo «una nueva», no «la» oleada de inmatriculaciones, sino una nueva oleada.

Finalmente, en el 2015 se produce una nueva modificación de la Ley hipotecaria que elimina el procedimiento de las inmatriculaciones. Puede parecer una victoria, y en cierto modo lo es, pero hay que tener en cuenta dos factores: uno, que en esa fecha ya se había producido una primera sentencia del Tribunal Europeo de Derechos Humanos que consideraba las inmatriculaciones una violación continuada de

los derechos humanos, y por otro lado, que la movilización ciudadana, la actividad de los movimientos sociales frente a las inmatriculaciones cada vez era más importante. De ahí que esta modificación sea, de alguna manera, fruto de la presión que se venía ejerciendo. Pero es que además se introduce un elemento gravísimo, y es que bendice todo lo inmatriculado con anterioridad –«amnistía registral», lo denominamos nosotros.

¿De cuántos estamos hablando? Bueno, aquí hay una problemática asociada, que es la absoluta opacidad con la que se han registrado las inmatriculaciones. De hecho esto empieza en el 46, y hasta el 2007 no se descubre nada. Es más, nos consta que hay párrocos que desconocen que su parroquia estaba inmatriculada. La opacidad ha sido absoluta. Y en este sentido lo importante es ver un poco cómo han ido modificándose las respuestas.

Así, en el 2008, en respuesta a una petición del Parlamento de Navarra, la Dirección General de Registros y del Notariado entrega las notas simples de 1.087 bienes. Son los inmatriculados en Navarra entre 1998 y 2007. Claro, del 1946 al 2015 hay unos cuantos años más en los que de esos datos carecemos. Entonces, esta respuesta se realiza casi inmediatamente a la petición formulada por el Parlamento de Navarra.

Sin embargo, a continuación, y ya saltándonos al 2016, en una petición también del Gobierno de Navarra, el Ministerio de Justicia contesta que no dispone de dato alguno relativo a la inmatriculación de bienes de la Iglesia católica; absolutamente contradictorio con un hecho que se había producido unos años antes, que los había entregado.

Hay un cambio en el que, después de reiterar que no dispone de datos, el Gobierno de Rajoy contesta en el 2017, en octubre –mañana hará un año–, que se ha pedido al Colegio de Registradores de la Propiedad los datos de los bienes inmatriculados. El cambio nos parece enormemente importante.

Y la última concreción al respecto es la última respuesta, ya del Gobierno de Pedro Sánchez, en la que explica que está preparando el listado y que prevé publicarlo. Entonces, en ese momento nos encontramos.

No obstante, la consideración que nos merece esta respuesta, que es consecuencia de una proposición no de ley aprobada en el Congreso de los Diputados, es que tiene dos limitaciones muy claras. Una, el periodo temporal: habla del 98 al 2015. ¿Por qué no han de conocerse las inmatriculaciones anteriores al 98? Que además, con los datos parciales de que disponemos, son tan numerosas o más que las posteriores al 98. Y, por otro lado, habla de «listado». Ya he hecho referencia antes a las limitaciones que implica el disponer de listado y no de las notas simples.

En cualquier caso, lo que sabemos es: 1.087 en Navarra –y ya son más, porque en algunos ayuntamientos han conseguido los datos de todo el periodo–, 2.023 en Aragón, 523 en el País Vasco, 3.000 en Burgos, etcétera. De las de Cataluña hablará con mayor conocimiento luego Joan.

En cualquier caso, una referencia que utilizamos es la declaración pública que hizo Fernando Giménez Barriocanal, que ni más ni menos es el vicesecretario para Asuntos Económicos de la Conferencia Episcopal, haciendo referencia a entre treinta mil y cuarenta mil inmatriculaciones. A esto nosotros añadimos que sospechamos que se está refiriendo a las posteriores al 98, y además, que se está refiriendo a cada inmatriculación, cuando en una inmatriculación puede haber tranquilamente dos, tres, cuatro o cinco bienes inmatriculados. Por lo tanto, estamos hablando, sin lugar a dudas, de decenas de miles. Si esa cantidad ya es importante..., recordemos que en esas docenas de miles hay bienes como la mezquita, la Giralda, la catedral de Zaragoza, la catedral de Pamplona, etcétera, cuyo valor es incalculable. Por lo tanto, hablamos de un espolio monumental.

La respuesta ciudadana deriva del hallazgo en Tafalla, Navarra, de la inmatriculación de la parroquia; «la jodida casualidad», como dice el que encontró esto. Se da

cuenta de que no es solamente la parroquia de Santa María: también las otras parroquias de Tafalla, y también las parroquias de Olite y de los pueblos de alrededor; en definitiva, que eso es parte, no es más que la punta del iceberg de un problema mucho más amplio. Y a partir de ahí, de una manera muy rápida, se constituye la Plataforma de Defensa del Patrimonio Navarro, y ese mismo año se celebra la primera asamblea de concejales, de alcaldes y concejales, que ha jugado en la experiencia de Navarra un papel realmente protagonista como respaldo institucional de esta lucha por la recuperación de los bienes inmatriculados.

A partir de ahí, bueno, pues, una intensa actividad que combina las iniciativas institucionales ante los ministerios, el Parlamento, etcétera; la publicación de la primera obra que de alguna manera lo que hace es publicar y dar a conocer este problema, con el anexo de las 1.087 inmatriculaciones conocidas en Navarra; la celebración periódica –se han celebrado hasta el momento cuatro– de asambleas de alcaldes y concejales; la realización de actos en la calle –y uno ya tradicional, que empieza en el 2007, es la concentración ante el palacio episcopal para llevarle carbón hasta que devuelvan lo inmatriculado... Como decía, iniciativas parlamentarias y más movilizaciones.

Por ejemplo, cuando acuden altos cargos eclesiásticos a Pamplona a celebrar las jornadas nacionales de patrimonio cultural de la Iglesia, lo cual nos resultó realmente agresivo. O para denunciar –este es el tercero de los cuatro casos de los que tenemos noticia– los desahucios de los inquilinos que estaban en casas de cura inmatriculadas, casas que en la inmensa mayoría de los casos, ¿eh?, eran claramente del pueblo. Los pueblos normalmente tenían la casa del cura, la casa del maestro, la casa del secretario... Cuando se iba el maestro, la casa no se la llevaba el maestro ni pasaba a ser del Departamento de Educación. Ahora, si se iba el cura, la casa del cura pasaba a ser del arzobispado en primera instancia, pero, en definitiva, de un estado extranjero, del Estado Vaticano, dada la característica jerarquía de esta institución.

Otras actividades: la última asamblea de alcaldes y concejales; la última concentración ante el arzobispado, y una iniciativa que hemos considerado importante, la creación, dentro de la Federación Navarra de Municipios y Concejos, de un grupo de trabajo para afrontar el tema de las inmatriculaciones.

Hay una última iniciativa en el Parlamento de Navarra –dado que las anteriores habían tenido como respuesta del Gobierno de Rajoy la negativa– de una moción, que en este momento se está gestionando, para solicitar, en este caso al decanato de los registradores de la propiedad, las notas simples de las inmatriculaciones realizadas entre el 78 y el 2015. Esta vía del decanato es una vía que había dado frutos tanto en la comunidad autónoma vasca como en Aragón; de ahí que hayamos reformulado el destinatario de la petición: en vez de dirigirnos al Gobierno del Estado, dirigirnos a los registros, a través de sus decanatos.

Bien, termino con la experiencia de coordinación a nivel estatal. Ya hay algunos antecedentes. Por ejemplo, los que mueven en este momento solo cuatro instituciones, pero que trataban de buscar cincuenta diputados o senadores dispuestos a apoyar, a subscribir un pleito de inconstitucionalidad frente a la reforma del 2015, para tratar de evitar esa amnistía registral a la que hacía referencia antes. Lamentablemente, no se encontraron esos cincuenta diputados y senadores.

Estos antecedentes culminan en la creación de la Coordinadora por la Recuperación del Patrimonio Inmatriculado por la Iglesia Católica –abreviando, Recuperando–, que se constituye en octubre del 2016 en Pamplona. De ella forman parte ya más de una veintena de organismos, a los que esperamos sumar en la próxima asamblea, que tendrá lugar el mes que viene, una serie de organismos más.

Esta coordinadora presenta en el congreso, en febrero del 2017, dos iniciativas: una, recabando el listado, que es la que luego se convierte en una PNL que es aprobada por el Congreso y es a la que podría dar respuesta esa publicación del listado,

y otra, que nos parece importante aunque en este momento dudamos de que la vía parlamentaria le dé solución pero que es imprescindible planteársela, es un procedimiento de estudio para ver, sobre todo a raíz de la sentencia del Tribunal Europeo de Derechos Humanos, qué es lo que se hace en este Estado con las inmatriculaciones.

Hemos impulsado, concretamente en febrero del 2018, en Palencia –¡qué frío hacía!–, con motivo del lanzamiento del Año Europeo del Patrimonio Cultural, una concentración, que además pretendía entregar a las autoridades allá presentes –el presidente del Gobierno, el ministro de Cultura y el comisario de Cultura de la Unión Europea– las publicaciones realizadas y un escrito, que ya nos dijeron que era imposible entregárselas directamente, pero tuvimos la fortuna de que dos personas que, por ser cargos electos, estaban invitadas al acto pudieron entrar, y además, como daba la casualidad de que medían más de uno noventa, alguien los confundió con servicio de seguridad y les dijo: «Pónganse aquí, uno a cada lado de la puerta», lo cual posibilitó el que no solamente pudiesen entregar al ministro, al presidente del Gobierno y al comisario europeo las publicaciones, sino que además pudiesen grabarlo sin ninguna dificultad.

Y el reto inmediato que tenemos por delante a nivel de coordinadora sería la realización de un encuentro de cargos públicos el próximo 10 de noviembre en Zaragoza y, al día siguiente, la tercera asamblea de la coordinadora.

Este es nuestro recorrido. Y quedo a su disposición por si hay algo que comentar, aclarar o lo que sea.

Muchas gracias.

El president

Ara té la paraula el senyor Joan Casajoana.

Joan Casajoana Vives (membre d'Unió de Pagesos)

Sí; hola, bon dia a tots. Vull començar ficant un exemple. El bisbe de Solsona, fa dotze dies –el 6 d'octubre–, deia que l'any 2015 acabava per a l'Església catòlica la possibilitat d'immatricular béns sense disposar d'escriptura; per això la diòcesi i les parròquies van registrar temples i rectories dins el termini establert. Aquest bisbe és molt sincer, però, clar, es deu pensar que és molt impune, vull dir, no té cap tipus de vergonya de reconèixer, doncs, que ho van fer perquè fer-ho en aquell moment..., es podia fer sense disposar d'escriptures. Això, el bisbe sabia perfectament que més tard no ho podria fer.

Hem de recordar que el Congrés dels Diputats, l'any 2014, va fer la llei, que no es va publicar fins l'any 2015. És a dir, el PP va retardar un any la publicació del Projecte de llei de reforma de la Llei hipotecària i de la Llei del cadastre immobiliari. Per tant, el 2014 ja sabia, el bisbe de Solsona, que el 2015 hi hauria coses que no les podria fer. Sabia que el 2015 s'acabarien, amb la nova llei, els privilegis de l'Església. Sabia que els bisbes ja no podrien exercir de notaris, que no podrien fer certificacions de domini, que haurien de passar per les notaries, com tots els mortals. I si no disposaven d'escriptures, lògicament, no podrien registrar. Per això ho varen fer abans, perquè d'aquesta manera, utilitzant la llei anterior, era molt més fàcil.

Els registradors ens deien que el bisbat de Solsona anaven amb feixos de papers a immatricular. Fins i tot els van haver d'advertir que després de la publicació de la llei al BOE no ho podien fer, d'immatricular. Però, en tot cas, és un exemple prou il·lustratiu. I aquí veurem, menys els casos que tenim de Solsona... Nosaltres a Solsona no ho hem mirat; el que hem fet és mirar tres comarques naturals –Bages, Anoia i Berguedà–, però, com no coincideixen, lògicament, els bisbats amb les comarques naturals, ens surten molts pobles al Berguedà i molts pobles del Bages que, en principi, formen part del bisbat de daixò. Tots, veiem que tots són del 2014-2015; és a dir, ho van fer ràpid, corrents, perquè ho podien fer i sabien que més tard ja no ho podrien fer. I ens diuen els registradors: «És que venien amb feixos de papers! Ja és hora que algú es preocupi d'aquest tema, perquè ningú ha vingut a preguntar res.»

Bé, per continuar, sí que aquí hi ha una responsabilitat molt clara de la jerarquia de l'Església; però, a veure, aquí hi han més responsabilitats, i tampoc les podem obviar. Els governs espanyols, durant tretze legislatures —els dos governs d'UCD, els sis governs del PSOE durant vint-i-un anys, els sis governs del PP durant quinze o setze anys—, han permès que estigués en vigor una normativa que ha comentat Andrés Valentín que es va fer els anys 1946 i 1947 però que ha estat en vigor fins l'any 2015. Hem de recordar que en aquest país, doncs, l'any 1978 es va promulgar una constitució, i els articles 14 i 16 regulaven l'estat aconfessional, la llibertat de culte i els no privilegis a cap religió. Per tant, tota aquesta normativa era preconstitucional i, a l'aprovar-se la Constitució, era anticonstitucional. Doncs bé, durant trenta-vuit anys, aquesta normativa s'ha utilitzat per fer totes aquestes immatriculacions.

També hi ha un tema important: fa trenta anys que va estar en vigor aquesta normativa quan vam entrar a la Unió Europea, i la Unió Europea no permet en absolut aquest tipus de normativa, perquè hi és contrària, i s'ha deixat actuar els bisbes fins un període de seixanta-vuit anys com a notaris. Per tant, l'Església ha mantingut tots els privilegis que va regular el franquisme, ignorant i transgredint la Constitució i l'estat de dret. Clar, l'Església i els bisbes han aprofitat aquest desori i han actuat d'amagat, amb nocturnitat, amb premeditació, amb traïdoria, amb normatives franquistes, anticonstitucionals i antieuropees. Des del nostre punt de vista, han robat, espoliat i han fet apropiacions indegudes. Ho han fet de forma il·legítima i illegal, sense cap tipus de seguretat jurídica, amb plena indefensió dels afectats. S'han apropiat de milers i milers de patrimonis, tant públics com privats. També ha recordat Andrés Valentín que es parla de quaranta mil immatriculacions, segons la Conferència Episcopal.

Tot això s'ha fet amb un procediment excepcional per a aquells que no tenien escriptura, per a aquells que no tenien cap títol de domini o de propietat. D'una manera irregular, clandestina, han immatriculat sense informació pública, sense publicació d'edictes, amb indefensió dels perjudicats, sense passar per les notaries... S'han immatriculat llocs sense cap tipus de document probatori; és a dir, no calia contracte, no calia escriptura, no calia acreditar-ne la titularitat, no cal cap expedient de domini ni cap sentència judicial: sols la certificació d'un bisbe amb funcions de notari, que certificava que aquell bé era de l'Església des de temps immemorial. Clar, podia utilitzar una altra forma, podia dir: «Aquests béns són de l'Església perquè ho dic jo i perquè em dona la gana», perquè la veritat, que com no havia de portar cap document probatori, doncs, la fórmula no era important, perquè en principi no s'havia de portar cap tipus de document probatori. A partir d'aquí, el registrador ja podia registrar, sense coneixement de la població i sense coneixement de les administracions públiques: ni les administracions locals, ni l'Administració nacional, ni l'Administració estatal.

Clar, segurament molts de vosaltres us preguntareu què fa la Unió de Pagesos parlant d'aquests temes d'immatriculacions. A veure, el procés va anar de la següent manera. Jo soc pagès, la meva família era pagesa al segle IX i al segle X, a la comarca del Bages. A la Catalunya Vella, les cases pairals construíem esglésies al costat de les cases. La meva família des del segle XII ha tingut dues ermites romàniques, dues esglésies romàniques, i el bisbat de Vic va immatricular una església, amb una masoveria, doncs, que era de la família, i un cementiri. Vaig tenir dues reunions amb el bisbat de Vic, amb els responsables de patrimoni del bisbat de Vic. Jo vaig aportar molta documentació per demostrar, doncs, que la propietat era meva; vaig presentar a l'entorn de trenta documents. Estic parlant d'una finca de cent vint hectàrees, i el litigi estava reduït a 731 metres quadrats, una part minúscula. I d'aquesta part minúscula de la finca, que estava al mig de la finca, jo aportava aquests trenta documents.

El bisbat es defensava..., no tenen ni un «puto» paper, això està molt clar, però el bisbat es defensava amb dos dogmes de fe. Primera, que «l'església està consagrada, i els béns consagrats són nostres». Això és mentida; vull dir, escolta, qualsevol església, quan es feia, es feia per fer culte, i si es feia per fer culte s'havia de consagrar; si no, no es podia fer culte. No tots els béns consagrats, en absolut, són de l'Església.

Segona postura que tenien: les visites pastorals. És a dir, quan el bisbe va de visita a una església, quan entra a l'església fa un acte de possessió. Clar, els has de dir, a aquella gent: «Escolteu, que no estem al segle xv. Sembla que jo he entrat aquí dintre i, de cop, aquí estic cinc-cents anys enrere.» Vull dir, aquests arguments no valen, i, a més, si anem al jutjat amb aquest tema, doncs, això els jutges no..., en absolut ho acceptaran.

Bé, a la primera reunió que vam tenir –vam tindre dues reunions–, vaig demanar sobre una església d'un altre municipi on també tinc una finca: «Escolteu, l'església de Sant Jaume del Clot del Grau, de Castellfollit del Boix, també s'ha immatriculat. És veritat, això?» –eren els responsables de patrimoni. «–No ho sabem, no ho sabem. –Bé; eh que hem fixat una reunió dintre de quinze dies? Doncs aquest tema l'aclarim a la propera reunió»; i així vam quedar. Quan ens asseiem a la segona reunió, primera cosa, els pregunto: «Església de Sant Jaume del Clot del Grau, s'ha immatriculat o no s'ha immatriculat?» Em diuen: «Sí, ho hem mirat...», un diu que ho va mirar, una senyora: «Ho he mirat, però ara no me'n recordo.» Diu: «–Bé, no em digueu res més, que ja m'heu contestat. Ja ho sé, que l'heu immatriculada. –No, no, això no l'hi diem. –Bé, ja ho comprovaré.»

A veure, a la segona reunió no vam avançar gens: continuen dient que l'església..., no em volen parlar, de l'església, que està consagrada, que hi ha la visita pastoral, que hi ha un acte de possessió a l'entrar el bisbe, i respecte a la casa em diuen que, clar, diu: «És que vostè té molta documentació, i nosaltres, aquí, la nostra postura és més feble.» Diu: «Però això ho podem arreglar. Si vostè no ens porta al jutjat per l'església, nosaltres li donem la casa.» Dic: «Escolti, no em condicioni una cosa amb l'altra, perquè vostè el que està fent és un xantatge.» Diu: «No, no digui aquestes coses.» Dic: «Home, totes les coses tenen un nom.» És a dir, a dintre d'aquell bisbat, jo vaig veure una prepotència absoluta, i ja els vaig dir, d'entrada, que els revisaria totes les immatriculacions que havia fet el bisbat de Vic. I vam acabar d'aquesta manera.

Vaig anar al cap de pocs dies, doncs, al Registre de la Propietat i vaig preguntar l'església del Clot del Grau, de Sant Jaume del Clot del Grau, a veure, una nota simple al registre, com estava. Lògicament, estava registrada pel bisbat de Vic i estava registrada des del 2010.

Aquí hi ha una cosa que hem d'entendre. A veure, l'Església ha gestionat d'una forma única, exclusiva i excloent tota la religió; no hi havia ningú més que els discutís... Però una cosa és la gestió i una altra cosa és el patrimoni, i això s'ha de tindre molt clar. Perquè, clar, estem parlant també, ara estic parlant de dos casos en què hi han dues esglésies que són de pagesos, de cases pairals.

Bé, a partir d'aquí, localitzo, doncs, que hi ha aquest problema a la comarca del Bages, que hi han tres patrimonis, dues esglésies pageses de cases pairals i una masoveria. A partir d'aquí, jo parlo amb la Unió de Pagesos d'aquest tema de les immatriculacions, els dic que això podria afectar els interessos d'altres pagesos, i em vaig oferir per portar aquesta lluita.

Com sempre, a la Unió de Pagesos tenim que la sort que si vols treballar no hi ha cap problema, vull dir, et deixen espai per treballar de seguida, i em van dir que tirés endavant. Doncs, vàrem fer dues rodes de premsa, com a Unió de Pagesos, denunciant aquests fets, el mes d'abril i el mes de maig. Vam denunciar aquestes immatriculacions d'aquests tres patrimonis; ens vàrem comprometre a revisar, a nivell dels mitjans de comunicació, les immatriculacions que havia fet el bisbat de Vic, i vam començar a recollir informacions del Registre de la Propietat.

Nosaltres treballem amb notes simples del Registre de la Propietat, perquè són documents que són molt clars. En el document s'explica qui immatricula, quina autoritat ho fa, quina data té el títol, en quina data s'inscriu, quins béns s'immatriculen –si l'església, la rectoria, l'hort, terrenys, etcètera–, a nom de qui s'immatriculen i el número del CIF de l'entitat que immatricula. Per tant, és un tipus de documentació molt efectiva per treballar, per tindre tota la informació.

Ara veurem..., suposem que això tirarà endavant i serà una de les peticions que farem al Parlament, que vetlli perquè aquella proposició que s'havia fet a Madrid per part del PSOE perquè es fes un llistat de tots els béns immatriculats..., doncs bé, això sortirà. Però, clar..., és molt important que surti, però hi haurà una relació de béns, no hi haurà res més, i no sabrem tota la informació que hi ha a cada un d'aquests béns, només hi ficarà un nom i res més.

A veure, a finals de setembre, nosaltres vàrem fer una altra roda de premsa. En tot cas, dir una cosa: nosaltres anàvem a la recerca de béns pagesos immatriculats pel bisbat de Vic, però, anar treballant, anar treballant, ens vam adonar que aquests béns eren molt pocs –eren molt pocs– i que la dimensió del problema estava que el bisbat de Vic havia immatriculat totes les parròquies locals; aquest era realment el problema. I ho havia immatriculat en nom del bisbat de Vic i en nom del CIF del bisbat de Vic.

Al dimensionar el tema, al veure que tenia una dimensió molt important, nosaltres el que vam fer és venir al Parlament, vam parlar amb els partits polítics, vam explicar el que estàvem fent, i ens va aconsellar que demanéssim compareixença a la Comissió de Justícia. Nosaltres, en principi, doncs, estem aquí perquè ho vam demanar, i tal com ens va dir.

A l'última roda de premsa que vam fer, aquest mes de setembre, que era la tercera, ja teníem totes les notes simples de sis registres de la propietat: tres de Manresa, dos d'Igualada i un de Berga. Abans ho he dit: no coincidien les comarques, ens en surten alguns, doncs, del Solsonès, a la comarca del Berguedà i a la comarca de l'Anoia, i també ens surt alguna informació del Baix Llobregat, del bisbat de Sant Feliu. En total, en tots els pobles de les comarques naturals Bages, Anoia i Berguedà, revisant noranta-cinc municipis, trobem 430 immatriculacions, amb una mitjana quasi de cinc immatriculacions per poble. Estem parlant de 203 esglésies, 52 rectories, 50 cementiris i 95 immatriculacions més que són finques rústiques, horts, «vi-vendes», fins i tot algun camp de futbol.

Tenim demanats també als registres de Vic, als tres registres de Vic, tenim demanat també, doncs, conèixer totes les immatriculacions de la comarca d'Osona. De moment no ens volen donar la informació; diu que ho estudiaran, que «ja ho veurem», que tal i qual, que ja ens ho comunicaran... A veure, jo no sé si els registradors de Vic volen seguir ocultant el que ha fet l'Església, si tenen interès que el que ha fet l'Església no se sàpiga, o s'han ficat potser d'acord amb el bisbat de Vic. En tot cas, la Unió de Pagesos té molt clar que els registres són públics, que tothom, la Unió de Pagesos i tothom, té dret a demanar informació als registres i els registres no s'hi poden negar. Clar, si Unió de Pagesos porta aquest tema al Govern de la Generalitat, com vam fer fa dos dies amb la consellera de Justícia, i venim aquí al Parlament i expliquem aquesta situació, què els preocupa als registradors? És que no tenim dret, en una societat democràtica, a donar informació? La informació, en una societat democràtica, és sagrada; ningú té dret a ocultar res. Per tant, nosaltres seguirem insistint, i estem convençuts que aquest tema sortirà.

Qüestions, diverses qüestions sobre la informació que tenim sobre la taula. Primera: els patrimonis immatriculats de les cases pairals són insignificants, poden ser un 4 per cent; no n'hi han més. El 50 per cent de les immatriculacions –que això és molt important– s'han fet des de l'any 2014-2015. Una vegada aprovada la llei al Congrés dels Diputats i aquell any de coll que va donar el PP a l'Església per immatricular, el 50 per cent del que hem tret dels registres s'ha immatriculat des del 2014-2015, és a dir, aquells que tenien tanta pressa que anaven amb feixos de paper, tanta pressa que fins i tot hi van anar després que la llei estava publicada al *Butlletí Oficial de l'Estat*. El 80 per cent de les parròquies locals i els seus béns han estat immatriculats a nom del bisbat de Vic i sota el CIF del bisbat de Vic. També hem localitzat, com dèiem, alguns patrimonis de Sant Feliu. I també s'immatricula, com havia comentat l'Andrés Valentín..., ells no immatriculen esglésies, no immatriculen cemen-

tiris, no immatriculen cases rectorals, sinó que immatriculen solars; suposo que allí val més el pam quadrat i immatriculen solars, un solar on a sobre hi ha un cementiri, on a sobre hi ha una església, on a sobre hi ha una casa rectoral.

Clar, nosaltres hem tingut, doncs, en el nostre entorn de la Catalunya central..., hem de dir que el bisbat de Vic menteix de forma continuada i sistemàtica, i s'emprenya molt quan denunciem les seves mentides; però, clar, han actuat d'amagat, amb nocturnitat, amb premeditació, amb traïdoria, han mentit, enganyat, ocultant les immatriculacions, sense coneixement ni de la població ni de les administracions públiques.

Fa dos mesos, quan denunciàvem aquests fets i els mitjans de comunicació els preguntaven: «Quantes immatriculacions hi ha al bisbat de Vic?», deien: «Alguna –alguna.» A veure, avui podem dir que ho han immatriculat tot. En tot cas, sí que és cert que se n'han deixat alguna, no sé si és que per falta de temps o per oblit. Se n'han deixat alguna. Ara, com se'ls ha descobert «el pastel», diuen que tot és legal, que s'ha valorat, doncs, a través d'una comissió d'experts, i et diuen que, davant del dubte, no han immatriculat res, zero, no han fet res, davant del dubte.

Bé, doncs avui us vull portar dues perles, perquè, clar, vull dir, se'ls caça de seguida. Vull parlar de dos documents. Com veieu, són molt vells, aquests documents (*l'orador els mostra*). Això és documentació del mateix bisbat de Vic; no sols aquest, sinó també aquest. Aquests documents..., n'hi ha un que és de l'any 1688; és d'aquella església que us deia, de Sant Jaume del Clot del Grau, doncs, que no volien dir que l'havien immatriculada.

Doncs bé, a la visita pastoral del 24 de febrer de 1688, deia el bisbat: «Procedim i manam a Cristòfor i Francesch Grau, pare i fill, respectivament, pagesos de dit terme, que en avant no deixin celebrar missa a la capella de Sant Jaume, com a protectors que són de dita capella, fins que no estigui acomodada per los perills d'esta de caure i tingui los ornaments necessaris per celebrar la missa. Si aixís no cumplin, cauran en subsidi d'excomunió major.» Tot un tema de caritat cristiana; és a dir, imaginem-nos què pot suposar per a uns pagesos, a 1688, que se'ls digui, al pare i al fill: «Us excomuniquem si no teniu l'església arreglada i en condicions.» Bé, això es troba –aquests són els seus papers– al bisbat de Vic.

I més tard, a la mateixa capella, el 1805, el dia 5 de maig, en una altra pastoral es diu: «Habiéndose hallado en la iglesia rural de San Jaime del Grau, esta en alguna incidencia, mandamos a su dueño la haga componer dentro de medio año, pues de otra manera se prohibirá celebrar misa.» És a dir que el bisbat de Vic diu que això, però els papers del Bisbat de Vic diuen que això no és del bisbat, que això és de la casa pairal del Grau, de Castellfollit del Boix.

És a dir, en aquests temes no t'has de conformar mai i has de vigilar. I aquí requerirà revisar moltíssima documentació. Perquè, mireu, el bisbat de Vic aquestes immatriculacions no les ha fetes de cop: al darrere hi ha un treball sistemàtic de molt de temps. Ells han tingut un seguit d'equips tècnics, disciplinats, que han treballat molts anys. Hi havia arquitectes, aparelladors, enginyers tècnics que feien primer el treball de camp. Després de fer el treball de camp de localitzar totes les esglésies, ermites, tot això, després feien els treballs de despatxos. Se n'anaven al cadastre, se n'anaven als registres i feien tot aquest treball. I això ho han fet sistemàticament a totes les comarques. I el resultat final han sigut les immatriculacions. Però al darrere hi ha moltíssim treball, moltíssima feina. I a la societat ens pertoca, a partir d'ara, per desfer tots aquests embolics també, fer molta feina per desfer tots aquests embolics.

A veure, a nosaltres ens sembla..., sí que ens falta el tro gros, que és la comarca d'Osona, vull dir, que el traurem –ja us ho dic, que el traurem–, però ens sembla que l'objectiu s'ha complert. És a dir, avui portem aquí, a aquesta comissió del Parlament, una informació que és prou significativa, és prou determinant, i que marca un *modus operandi* d'un bisbat concret, i també d'un altre, que és el bisbat de Solsona, però principalment el bisbat de Vic. I això no és diferent –no és diferent– de la resta de bisbats, no?

Clar, si quan tu parles amb representants dels bisbats i els acorrales una mica i diuen: «No, és que això ho ha fet d'amagat, ho ha fet amb nocturnitat, no he explicat res a ningú, ningú sabia re...», diu: «—Escolta, quantes en tens, tu? —Cent set. —I tu, quantes en tens? —Cinquanta a Barcelona, cent set a Tortosa», bé, van sortint números, números que fins ara ningú coneixia, tot estava ocult. Per tant, jo crec que és una funció important, que això s'ho prengui seriosament aquesta Comissió de Justícia, que treballi aquest tema i que puguem saber quantes immatriculacions hi ha a nivell de Catalunya, immatriculacions que ha fet l'Església a través de l'article 206. N'hi pot haver moltes, possiblement de 3 a 3.500, o potser més. Però, bé, si no es treballa, si no ho busquem, doncs, no ho sabrem, i crec que ens mereixem, en una societat democràtica, obrir la llum i veure què ha fet amb nocturnitat, en aquest país, una colla de gent.

Per tant, demanem al Parlament de Catalunya que insti el Govern de la Generalitat a sol·licitar i obtenir, doncs, al Col·legi de Registradors de la Propietat les notes simples d'aquestes immatriculacions fetes per l'Església aquí a Catalunya, a través de l'article 206; que el Parlament aprovi una resolució contra les immatriculacions realitzades per l'Església catòlica; que el Parlament de Catalunya insti el Govern de la Generalitat a sol·licitar al Ministeri de Justícia les notes simples; que, en el cas que no ho doni el Col·legi de Registradors, es faci a través del Ministeri de Justícia; també que es vetlli perquè aquella proposició no de llei que va presentar el Partit Socialista Obrer Espanyol..., desvetllar-ho perquè allò, doncs, tiri endavant; que es publiqui tot aquell llistat d'immatriculacions, i que també s'insti el Departament de Justícia de la Generalitat perquè realitzi un estudi sobre aquestes immatriculacions realitzades per l'Església catòlica i que doni alguna resposta jurídica, que es comenci a estudiar aquest tema, què es pot fer.

Bé, ho puc deixar aquí o...

El president

Bé, moltes gràcies per les seves explicacions. Ara és el torn dels grups parlamentaris, que tenen una intervenció de deu minuts per grup parlamentari; els subgrups saben que tenen cinc minuts només, eh? Després tindran els compareixents mitja hora per poder contestar, per poder aclarir els dubtes. I, si fes falta, faríem un darrer torn per puntualitzar algun tema molt puntual.

Començo pel Grup Parlamentari de Ciutadans. Té la paraula, diputat. Endavant.

Manuel Rodríguez de l'Hotellerie de Fallois

Gràcies, senyor president. En primer lloc, bé..., bienvenidos y gracias por la exposición que han realizado. Bé, des de Ciutadans estem oberts a parlar d'aquesta situació, creiem que és bo, però tampoc és bo fer una causa general contra ningú ni tampoc, fins i tot, contra la mateixa Església. És a dir, certament, en el passat s'han donat unes certes circumstàncies, atípiques, que donaven la possibilitat que la mateixa Església actués en qualitat de fedatari públic, a l'empara de la modificació de la Llei hipotecària de 1946, i durant dècades s'han anat inscrivint propietats i béns donant una publicitat registral i generant drets de propietat. Però també creiem que s'ha de valorar cas per cas; és a dir, no podem entrar en baralles ideològiques de cap tipus. Es tracta d'una sèrie d'interessos jurídics contraposats, i alguns creats fa moltes dècades, i no podem menystenir la legitimació activa que poden tenir els afectats per tal de fer valer els seus drets davant de la jurisdicció ordinària per via d'accions reivindicatòries. I en el cas que, evidentment..., quan hi ha hagut algun ús abusiu de la immatriculació, en una societat democràtica, com és l'espanyola, hi han mecanismes de control, com és la jurisdicció ordinària.

També val a dir que la competència en matèria registral i hipotecària pertoca a l'Estat, i és públic i notori que el Govern actualment està treballant en un inventari de béns i de propietats, i, fins i tot, al punt de fer una desamortització d'aquests béns per tal de fer-los de domini públic en alguns casos.

En tot cas, queda molt de debat, però el màxim respecte a totes les parts implicades en aquesta controvèrsia, i principalment als afectats privats; però insistim en no fer una causa general, donat que es tracta de béns privats en qüestions de dret civil, i que qui ho consideri oportú pot fer valer la seva tutela judicial efectiva davant dels tribunals, segons reconeix l'article 24.1 de la Constitució.

A més, també s'ha de remarcar l'aconfessionalitat de l'Estat i que, bé, pel fet només que hi hagi una publicitat registral no es considera que hi hagi aquest dret. És a dir, el dret de propietat s'adquireix..., bé, ja ho determinen tant el Codi civil espanyol com el Codi civil de Catalunya –tenim un codi civil propi–, i la publicitat registral s'adquireix per títol i mode. Per tant, hi han moltes formes d'adquisició de la propietat, i, en el cas només de la immatriculació, la immatriculació el que dona és una publicitat registral.

I, en tot cas, també creiem que, abans de..., és a dir, agraïm l'exposició que han fet els compareixents, però, en tot cas, creiem també que això pertoca, aquesta qüestió s'hauria de respondre per part del director d'assumptes religiosos, i també valorar la possibilitat de fer una intervenció, una mediació, si és un problema de mala fe per part dels bisbats, no? Crec que seria bo també anar a parlar amb ells i que hi hagi aquesta intermediació per part del director d'assumptes religiosos.

I, quant al tema de l'inventari, hi estem d'acord. Evidentment, creiem que és bo conèixer exactament la problemàtica, però també creiem que s'han generat drets entre privats durant molts anys, i presumiblement hi hauran molts privats que ja no hi són, i d'altres béns que també..., s'ha de valorar i ser molt curós a la situació jurídica de cada un dels béns que s'hagin pogut immatricular per part de l'Església, no?

En tot cas, hi insisteixo, jo crec que això és una situació que s'ha de tenir en compte, però és una situació que, sobretot, genera una publicitat registral.

Gràcies.

El president

Gràcies, diputat. Ara és el torn del Grup Parlamentari Socialistes i Units per Avançar. Endavant.

Rosa Maria Ibarra Ollé

Sí. Sí; gràcies. Bé, en primer lloc, agrair-los... –no sé si me entiende en catalán o... bueno, pues, intentaré hacerlo lo mejor posible en castellano–, agradecerles la comparecencia hoy aquí. Es un tema importante, interesante, y creo que vale la pena que se ponga este tema en el Parlamento de Cataluña, de la misma manera que se ha hecho en el Parlamento navarro o incluso en el vasco.

Como ha comentado en su intervención el señor Valentín, los privilegios de la Iglesia católica vienen desde lejos, evidentemente incluso antes de la Dictadura, pero en este caso se ven reforzados por las leyes, estos privilegios fueron reforzados por las leyes franquistas. Estos privilegios se mantuvieron también después de la aprobación de la Constitución, y, evidentemente, cada uno de nosotros, cada partido político, en su momento, que estuvo en el Gobierno deberá asumir las responsabilidades que por esto le correspondan, siempre circunscritas al momento histórico que se vivió.

Pero nos parece significativo lo que decía el señor Casajoana, que nos comentaba que, por ejemplo –creo que decía que era en Vic, en el *bisbat* de Vic–, se habían inmatriculado casi..., bueno, una parte sustancial de las inmatriculaciones se habían producido entre el 2004 y el 2015; es decir, desde el cambio de legislación del 98 es cuando se produce este fenómeno de la inmatriculación, y, sobre todo, cuando la Iglesia ve que se le acaba el plazo, tiende a hacer estas inmatriculaciones de manera mucho más rápida.

Estas inmatriculaciones han hecho que la Iglesia católica se apropiase en algunos casos de forma inadecuada de muchos bienes. Esto ha afectado a particulares, como es el caso que nos comentaba el señor Casajoana, pero también ha afectado al Estado en este caso, seguro que a las comunidades, a patrimonio de las comunidades –por

tanto, a la Generalitat-, y a los ayuntamientos. Este es un tema que se debatió en el Congreso de los Diputados, por una propuesta no de ley del Grupo Socialista, en la que lo que se pedía es que, en un período de seis meses, el Gobierno hiciera este listado de bienes inmatriculados.

En ese momento, en el debate parlamentario se hablaba de cuatro mil bienes inmatriculados. El señor Valentín decía: «No, son cuarenta mil.» Posiblemente sean muchos más que estos. La inmatriculación, el listado de inmatriculaciones nos dará una idea de la magnitud de la tragedia, ¿no?

Y, en todo caso, también coincidimos en que es mucho más certero una nota simple del registro en que, digamos, se describe detalladamente qué es lo que se inmatricula, que no un simple listado. Pero el listado es importante, porque a partir de aquí podemos ya tener una idea de lo que está inmatriculado y pedir, a partir de aquí, que se den estas notas simples.

Estamos de acuerdo en que se ha actuado con opacidad total en este tema, se han permitido las inmatriculaciones con títulos autocertificados, y, aunque estas inmatriculaciones no eran firmes de manera inmediata y se daba un plazo de tiempo por el cual el que entendía que tenía un mejor derecho podía reclamar, como se ha hecho con total opacidad y muchas personas no se han enterado de que se había producido esta inmatriculación, se ha producido una indefensión de estos particulares, o incluso, en este caso, de las administraciones, respecto a estas prácticas de la Iglesia.

Evidentemente, nuestro grupo tampoco quiere hacer una causa general contra la Iglesia, evidentemente, pero sí que creemos que no se pueden mantener los privilegios que durante tantos siglos la Iglesia católica ha tenido y que, por tanto, no pueden actuar sin ningún tipo..., o con total impunidad, como se decía antes.

Les agradecemos que hayan venido y nos gustaría que nos indicaran qué acciones creen ustedes que podemos tomar como Parlamento de Cataluña para, digamos, poner sobre la mesa este tema que hoy se empieza a discutir y que podamos solucionar el tema a nivel de Cataluña.

Gracias.

El president

Gràcies, diputada. Ara és el torn del Subgrup Parlamentari de la CUP - Crida Constituent. Endavant, diputat.

Vidal Aragonés Chicharro

President, atenent a la incompareixença del Partit Popular, del Subgrup del Partit Popular, des del Subgrup de la CUP - Crida Constituent, fem proposta de repartiment del temps, que és la totalitat del temps per a aquest grup i que no hi hagi cap segona intervenció del Partit Popular, i la seva incompareixença, doncs, entenem que és acceptació tàcita. Intentarem no utilitzar-lo, però exercim aquest dret que ens permet el Reglament del Parlament de Catalunya.

El president

Serem flexibles, diputat. Endavant.

Vidal Aragonés Chicharro

Gràcies, president. En primer lloc, benvinguts i *ongi etorri*. Segurament hauríem d'anar a recordar algun dels clàssics de la literatura, i de la literatura castellana, que deia «*con la Iglesia hemos dado*», allò que en castellà diem moltes vegades «*con la Iglesia hemos topado*». Veurà el senyor Valentín que m'entendrà perfectament en català, perquè soc un català castellanoparlant i, per tant, es farà molt més fàcil; ja veurà que en aquest cas fins i tot es fa absolutament comprensible.

Primer de tot agrair, agrair l'explicació que s'ha fet, perquè ha estat molt sistemàtica a l'hora d'entendre quin és el bloc normatiu que ha donat origen a la situació que patim actualment. Hi ha una primera part que són les modificacions que es van fer en la Llei hipotecària, a l'article 206, i al Reglament hipotecari, a l'article 304;

que un bisbe al final sigui fedatari i pugui fer inscripcions no es troba a l'origen en aquesta norma. I hi ha un segon salt, un segon salt on nosaltres volem provocar fins i tot una certa discussió al plantejament que es feia, amb relació a si el que es va fer *a posteriori* per part del Govern d'Aznar l'any 98 és o no és constitucional; sincerament, nosaltres tenim molts dubtes, però no hi donem importància. I traslladarem per què.

Per desgràcia, l'Estat espanyol –i per desgràcia nosaltres encara estem sotmesos a l'Estat espanyol– no és un estat laic; ja ho han dit vostès, és un estat aconfessional. I aquest element d'aconfessionalitat sempre és l'alternativa que troben els jutges o el sector de la judicatura més reaccionari per justificar determinades actuacions que reconeixen un millor dret a determinats representants de l'Església catòlica. Per cert, quan em refereixi a l'Església catòlica, que ningú pensi en el cristianisme; no tenen res a veure, els valors del cristianisme, amb el que representa l'Església catòlica.

Per què dic això, la referència a l'Estat aconfessional? Perquè, evidentment, l'any 98 es torna a recuperar el fet de que es pugui acreditar la propietat de temples o llocs de culte; a la vegada també, quan l'any 2015 es vol deixar sense efecte això, ja han tingut un llarg recorregut en el qual la direcció de l'Església catòlica va fer la primera etapa, que després ha estat accelerada quan han vist que se'ls acabava tot això de poder *robar* directament propietats.

Volem agrair d'una manera molt clara, com en tantes altres actuacions, que siguin els moviments socials els que acaben protegint els drets individuals i col·lectius; en aquest cas, doncs, la Plataforma de Defensa del Patrimoni Navarrès –i en aquest cas tenim el senyor Valentín avui aquí present–, que han estat fent allò que haurien d'haver estat fent els representants polítics a l'Estat espanyol, a qualsevol comunitat autònoma de l'Estat espanyol, o aquí a Catalunya. I, per tant, tot l'agraïment per la feina que estan fent, de traslladar-nos quina és la realitat del que està passant amb relació a les immatriculacions.

A mi, quan han posat la imatge a la pantalla, el primer que m'ha vingut al cap era un titular que deia que per trenta euros havien comprat la mesquita de Còrdova. Vull dir, ho tenim allà, en imatge... I després, perquè això cridava l'atenció, doncs, vam anar a veure que realment no l'havien comprat per trenta euros, sinó que els hi havien fet gratis; vull dir que l'Església catòlica s'havia quedat amb la propietat de la mesquita de Còrdova gratis.

Perquè ho entenguem: algú s'imagina que descendents d'Abderraman o d'Al-mansor haguessin anat a inscriure la propietat de la mesquita de Còrdova? Algú ho assumiria? Algú estaria justificant res avui, en aquesta sala? I parlo d'aquests, que eren representants polítics en aquell moment, en aquell territori, però podria parlar, evidentment, de determinades esglésies, en aquest cas de tradició musulmana, que podrien estar reclamant també aquella titularitat. Evidentment ningú ho entendria; ningú ho entendria, com no hauríem d'estar entenent el que s'està fent des de la direcció de l'Església catòlica.

I ens deia el senyor Casajoana d'una manera clara, i nosaltres ho compartim: «Estan robant i espoliant.» Per a aquelles situacions que puguin ser discutibles, que són absolutament la minoria..., per a la majoria el que està fent l'Església catòlica és robar i espoliar. I, per tant, nosaltres fins i tot li traslladem al senyor Casajoana, perquè ho pugui dir en pròpia persona: a nosaltres ens sembla humiliant fins i tot que es pugui plantejar una mediació quan algú t'ha robat. Nosaltres entenem que la mediació és un tràmit necessari per a molts conflictes jurídics, però quan algú t'ha robat, t'ha espoliat, que es plantegi una mediació, em sembla que no únicament no és la solució, sinó que no s'acaba d'entendre realment quin és el problema.

I volem fer altres reflexions. La CUP no és una organització que habitualment surti a defensar la propietat privada com a centralitat de la seva política o la seva acció política. Però..., no neguem el dret a la propietat privada –una altra cosa són els mitjans de producció, els grans mitjans de producció. Defensem la propietat privada.

I trobem la sorpresa que, quan es parla d'immatriculacions, la majoria de grups que habitualment defensa la propietat privada..., doncs, ara semblaria que ja no està tan clar això de la propietat privada.

També volem fer una altra reflexió, no per al supòsit que ens ha traslladat el senyor Casajoana, sinó per a d'altres supòsits: hauríem de tenir una figura, amb relació a la propietat, que parlés d'una propietat comunal o col·lectiva, perquè, no per al supòsit del senyor Casajoana però sí per a moltes realitats que tenim a viles i ciutats del país, allò que era «la casa de» era una casa del poble, aquells terrenys que eren «els terrenys de» eren uns terrenys del poble, i, per tant, hauríem d'anar a recuperar una titularitat que fos de propietat col·lectiva i, per tant, que no se'n pogués disposar ni vendre per cap Administració, no se'n pogués disposar ni vendre per cap particular, perquè és patrimoni col·lectiu, i, per tant, recuperar allò que ha existit al llarg de la història i fins i tot allò que existeix però que té poca regulació, que és la propietat col·lectiva o la propietat comunal.

I, per últim, o per anar acabant, més enllà d'entendre què significa evidentment que entre 2014 i 2015, doncs, accelerin tot aquest recorregut d'anar a immatricular, que és veure que se'ls acaba el privilegi i, per tant, allò que havien pensat en anys i de mica en mica i en silenci ara ho fan d'una manera accelerada, sí que pensem que hem d'intentar buscar alternatives o buscar solucions. I en el camí de buscar alternatives o buscar solucions els traslladem preguntes.

Primera qüestió: veiem que no hauria de ser una solució que cadascú a nivell individual hagués d'anar a un plet a discutir la propietat. Això no hauria de ser una solució. Ja ho saben, vostès, que poden anar a un plet a discutir la propietat i a defensar que la propietat és seva. És una opció que tenen, però no la pensem.

Segona solució: la que seria via indemnització, que vostès coneixen millor que nosaltres la sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans. Allà no hi ha un recuperació de la propietat, allà hi ha el reconeixement de que hi ha uns danys i perjudicis que haurà de pagar l'Estat, en aquest cas el Reino de España, per un dany contra la propietat. Però això al final, al cap i a la fi, el que pot suposar és que entre tots i totes acabem pagant una compensació indirecta a l'Església catòlica, via pagar a qui se li ha provocat el mal, el dany..., i que ho entenem, però fixin-se quin és el circuit: que és que al final tots i totes, el que suposen els estats, li paguem indirectament més encara del que ja cobra l'Església catòlica, i, per tant, tampoc veiem solucions.

I, després, d'una banda, vostès estan plantejant..., em sembla que és una qüestió de mínims, que és que es faci aquest catàleg. També els diríem que en la forma que ho proposen parlen de l'Església catòlica, i perquè ningú ens faci trampes—perquè de vegades es provoquen aquestes trampes— fora bo també que fessin el referencial de «qualsevol personalitat jurídica existent de l'Església catòlica», perquè, si no, a l'hora de demanar-ho als registres de la propietat algú ens pot fer trampes. Però voldríem anar a més, voldríem anar a més i veure si vostès—i ja sabem que estem demanant pràcticament una solució màgica— pensen també que hi ha d'altres alternatives més que puguem fer, primer, des d'aquí, des de la institució, des del Parlament, però també d'altres que poguéssim fer al carrer.

Moltes gràcies.

El president

Gràcies, diputat. Ara és el torn del Grup Parlamentari Republicà. Té la paraula, diputada.

Magda Casamitjana i Aguilà

Moltes gràcies, president. Bon dia, diputats i diputades. Molt bon dia, senyor Caball i la gent que l'acompanya. Buenos días, señor Valentín, muchas gracias por estar aquí. Descamos que haya tenido un buen viaje y, sobre todo, que pueda marcharse con la sensación de que estamos en disposición de hacer alguna cosa también, ¿eh?

Fa uns dies, bé, uns mesos, el 16 de juliol, justament, ens vam trobar aquí amb alguns representants, hi havia el senyor Caball i també hi havia el senyor Casajoana, en què tot això que ens han explicat avui, una miqueta més reduït, ens ho van explicar a uns quants diputats, i a partir d'aquí nosaltres ja ens vam poder posar a treballar amb allò en què havíem quedat, eh?, una mica. Justament aquell dia, que érem uns quants diputats, i hi havia també el senyor Campdepadrós, vam decidir i els vam explicar que la millor opció perquè tots els diputats i tots els grups parlamentaris tinguessin la informació de primera mà..., i els vam convidar a fer aquesta compareixença. Hem trigat una miqueta, però jo penso que va ser una bona idea, i agraeixo moltíssim que vostès hagin vingut.

Mirin, en aquell dia de fa mesos, tenim apuntat que al que nosaltres ens comprometíem entre una mica tots era a accelerar sobretot la recerca en el tema del Bages, perquè era el que en aquell moment vostès ens van posar més a sobre de la taula, i ens vam comprometre, si més no, a mirar exactament a veure què estava passant. Vam decidir també una mica entre tots, però tampoc sense posar negre sobre blanc, estendre aquesta lluita arreu de tot Catalunya i, sobretot, a mirar que tots els bisbats també hi poguessin participar, si volien, per descomptat.

També havíem parlat d'enviar alguna carta a tots els ajuntaments i als alcaldes, per demanar a partir d'ells, que tenien potser una mica més de facilitat, els registres de la propietat i notes simples, etcètera, i potser a vegades, amb aquesta carta, fer i presentar mocions en els ajuntaments. Des d'Esquerra Republicana es va presentar una moció d'aquest tipus a Sant Vicenç de Castellet, es va aprovar, però està a sobre de la taula, com bé vostè sap, senyor Casajoana. I, per tant, ens comprometem no només a que aquestes mocions arribin als plens, sinó que no quedin a sobre de la taula i que, per tant, es puguin fer i tirar endavant, perquè tots els ajuntaments puguin dir..., i com més serem, doncs, més força tindrem.

Amb això que li deia ja vam fer una nota de premsa que deia que Esquerra Republicana no podria determinar les qüestions de propietat, ni volem fer ús interessat ni polític del conflicte, per responsabilitat, però sí que demanàvem a totes les parts afectades que siguessin clares, clares i transparents; per tant, no només el bisbat, els propietaris i els ajuntaments, que busquessin sobretot vies de diàleg, com ha dit també el company diputat de la CUP, per posar-nos tots a disposició d'ajudar i treballar perquè sortís, si més no, tot allò que nosaltres creïem en aquell moment que estava tapat.

Tot i així, ens posicionàvem ja i, per tant, en la moció..., i ho diem ara també en seu del Parlament, que ens posicionem en contra d'aquestes immatriculacions, que sabem que van ser possibles, com vostès han dit molt millor que ho diria jo, gràcies a una llei de temps enrere, de l'època franquista, i que amb la presidència del president Aznar va facilitar més privilegis als bisbats, sense cap legitimitat, i que han afectat durant molts anys diversos territoris. I ens avançàvem ja, perquè també ens ho havien avançat vostès, que a Navarra..., entre els més perjudicats de l'Estat espanyol.

Per tant, moltíssimes gràcies, senyor Valentín, per estar aquí i per explicar-nos de primera mà i de primera veu el que vostès han passat.

Per aquest motiu, donem suport a la petició d'Unió de Pagesos feta als ajuntaments, als consells comarcals i als propietaris perquè comprovin si hi ha hagut immatriculacions de l'Església al seu territori. Per tant, de moment, a mi em sembla que amb això aclarim quina és la nostra posició.

Estamos, señor Valentín..., y vemos bien lo que desde Navarra han iniciado ustedes y agradecemos, ya lo he dicho, su presencia aquí en el Parlamento para explicarnos no solo todos los trámites que han hecho, burocráticos, sino, sobre todo, todo aquello que han hecho para denunciar estas inmatriculaciones a través..., no solo políticas, sino también de la sociedad civil. Y, por lo tanto, recogemos sus experiencias para poder entre todos iniciar algunas parecidas también aquí en Cataluña.

Els volem dir també a tots vostès que..., i jo crec que em sembla que vostès van anar a parlar amb la consellera fa poc –no sé si ahir o abans-d'ahir–, i, per tant, pen-

so que des d'aquí, des del Grup Parlamentari Republicà assumim, assumim i ens comprometem, senyors d'Unió de Pagesos i *señor Valentín, que lo sepa*, a tots els punts que vostès ens demanen en aquest full. Ens hi comprometem i assumim el que vostès ens demanen.

I, per acabar, ens interpellen d'una manera molt dura, perquè no sé si vostès veuen aquesta pantalla, que jo la tinc de cara, que posa: «*Las inmatriculaciones: Un expolio monumental*», i, per tant, no ens toca més remei que ser-hi i que afrontar-ho, i no fer veure que no ho veiem.

El senyor Valentín hi ha hagut un moment que ha dit «*anomalía histórica*», però a partir d'aquí jo m'he apuntat uns quants –no tots– adjectius qualificatius, la gran majoria, però també noms propis i comuns del que m'han dit. Han dit vostès «immatriculacions indegudes», aquí «*expolio monumental*», «injustícia» –«*injusticia*»–, «prepotència absoluta»... Esto sí que lo entiendo, señor Valentín, ¿eh? También entiendo «*abús de poder*». También entiendo «*mentida*», «*prevaricación monumental*», «robo» –«*robatori*»–, «*apropiación indeguda*», «*manipulación*» –«*manipulaciones*»–, «chantajes», «*ocultación de documentos*», «*manca d'informació*»... Cal aclarir aquests temes tan greus, cal que hi siguem, i tots volem la transparència en aquest tema i en tots els altres. Ja saben vostès que nosaltres, des del Govern, estem iniciant un projecte de llei de memòria democràtica, en què cal, també avui, destacar aquest eslògan que tenim tan clar: cal veritat, cal justícia, cal reparació i, sobretot, també, no repetició. Comptin amb nosaltres. No ens conformem, tampoc, com ha dit el senyor Casajoana, des del Parlament, a quedar-nos a mitges.

Moltes gràcies.

El president

Gràcies, diputada. Ara és el torn del Grup Parlamentari de Junts per Catalunya. Endavant, diputat.

Eusebi Campdepadrós i Pucurull

Moltes gràcies, senyor president. Senyores i senyors diputats, en primer lloc donar la benvinguda i agrair la presència i les explicacions que ens han fet tant la Unió de Pagesos com la Plataforma de Defensa del Patrimonio Navarro.

Des del nostre grup el que volem manifestar d'entrada és la sorpresa, quan se'ns va donar coneixement d'això, en aquella primera reunió que vam tenir aquí al Parlament, de com ha pogut perviure una normativa franquista que permetia aquests privilegis a l'Església. Això entenem que es podia entendre, encara que no acceptar, òbviament, en el marc del franquisme, que va durar en principi fins a 1978, però que després aquesta normativa hagi perviscut i, a més a més, s'hagi continuat aplicant i al final, a més a més, ja de manera precipitada per acabar d'exhaurir el termini fins al 2015, ho trobem absolutament sorprenent i que fins ara no hagi saltat.

També dins aquesta sorpresa, remarcar que, ja entrats vint anys en el període en principi de l'Espanya democràtica, el 1998, encara es faci una volta de rosca més en aquesta normativa, que permeti ampliar en els béns destinats al culte, doncs, aquestes immatriculacions, mancades, no cal dir-ho, de tota seguretat jurídica. Perquè permetre simplement les immatriculacions..., que, no ho oblidem, en si no atorguen la propietat, sinó que senzillament signifiquen una inscripció del domini, que pot ser discutida a contrari; però permetre aquestes immatriculacions sense cap altra garantia documental, sense cap altre tipus de procediment, amb una cosa que és clarament un privilegi abusiu –perquè qualsevol altra immatriculació que ha de fer qualsevol privat té uns mecanismes previstos que donen unes garanties amb relació a tercers, cosa que en aquest cas es va obviar–, i que això es pogués allargar i a més a més agreujar del 98 al 2015, ho trobem absolutament sorprenent.

Efectivament, Espanya constitucionalment és un estat aconfessional. Per tant, que ja en el període de pervivència de la Constitució espanyola i, a més a més, com molt bé han observat, un cop l'Estat havia entrat a l'àmbit de la Unió Europea, és evi-

dent que aquesta normativa, almenys des de l'any 78 fins al final de la seva aplicació el 2015, xoca directament amb les garanties jurídiques que en principi han d'atorgar tant la Constitució com els mateixos tractats de pertinença a la Unió Europea.

Per descomptat que donem recolzament... Això el primer que exigeix és llum i taquígraf, requereix informació. Trobem sorprenents les dificultats també que s'estan trobant en obtenir informació de les notes simples dels registres, quan en principi el Registre de la Propietat precisament és el registre en què, per donar precisament seguretat jurídica, informació i garantia enfront de tercers, les notes simples han de ser obtenibles de manera pública. Per tant, ens xoquen molt, aquestes actituds dels registres, i que precisament siguin una de les peticions que ens fan –de fet, la primera aquí en el Parlament– és que es puguin obtenir aquestes notes simples. Per tant, per descomptat que ja avancem el nostre recolzament a això. Per tant, aquí en primer lloc es requereix informació, òbviament, per part de totes les bandes.

Som conscients de que això genera una sèrie de problemàtiques situacions particulars i que genera un desequilibri de parts. Per una part, hi ha l'Església catòlica... Entenem que qualsevol qüestió que parlem d'això no té res a veure ni significa cap posicionament en contra, des de cap punt de vista, de l'Església catòlica, però sí d'aquesta pràctica concreta de la que, òbviament, ha estat la beneficiària, i que, per tant, l'atac que es fa és a la pràctica concreta d'aquesta forma de procedir, sense garanties jurídiques i amb opacitat.

I entenem aquí que es dona una situació de desigualtat –de desigualtat. Per una banda, sí que hi ha una part, que és l'Església catòlica, que seria la beneficiària de totes aquestes immatriculacions, i, clar, per l'altra part, de fet, és una multiplicitat de parts: cadascuna d'aquestes immatriculacions, cadascuna d'aquestes finques té un afectat, que probablement, fins i tot en molts casos, atès que precisament la Unió de Pagesos ens manifestava que tot just la informació que han pogut abastar és de tres comarques i d'una, com la d'Osona, que presumiblement sembla ser que pot tenir un nombre important d'afectacions, encara no en disposen, de la informació..., una multiplicitat de particulars. Que evidentment pot fer que per manca d'informació, per manca de mitjans, per manca de possibilitats, doncs, no puguin veure revertida una situació d'injustícia.

Efectivament, hi ha una altra cosa rellevant aquí, que hem de tenir en compte, que és que en qualsevol mesura que en el futur potencialment es pogués adoptar per revertir, per corregir aquestes situacions, òbviament, caldria tenir molt en compte la qüestió dels costos. La qüestió dels costos, això..., sempre caldria atendre que aquests costos, com molt bé observava el diputat Vidal Aragonés, mai haurien de recaure ni sobre el particular afectat, o sobre l'ajuntament afectat, o sobre la comunitat afectada, ni molt menys sobre el conjunt de la societat via pressupostària. Per tant, en qualsevol reversió d'aquesta situació sempre s'ha de tenir en compte que els costos haurien de recaure en aquella part que, utilitzant una normativa certament legal, però certament també mancada de tota seguretat jurídica, clarament abusiva, en la meva modesta opinió, i sense més aprofundiment, digna d'una qüestió d'inconstitucionalitat..., haurien de recaure en aquests particulars afectats.

Des d'aquest punt de vista, sí que manifestant el suport a totes i cadascuna de les peticions que ens fan, que totes són perfectament assumibles i entren dins de la lògica –tant l'obtenció d'informació com la denúncia d'aquesta situació per tal de fer-la pública i, precisament, poder iniciar mecanismes de reversió de les situacions que puguin resultar injustes o en què hagin pogut resultar lesionats interessos particulars que tinguin un millor dret amb relació a l'immatriculat, com també precisament l'estudi d'aquestes immatriculacions i les situacions jurídiques que han donat–, des d'aquest punt de vista, sí que els volia demanar –si disposen de la informació, per descomptat, i si no, si en el futur ens la poden fer arribar, seria d'agrair– la informació de què disposin sobre possibles procediments judicials, a banda de la sentència que ens han esmentat del Tribunal de Drets Humans –que té el contingut que té,

l'abast que té, en el sentit de declaració de considerar aquesta forma de posseir com una vulneració de drets humans—, de l'existència de procediments que particulars o ells com a entitat hagin pogut fer en contra d'immatriculacions concretes, que precisament aquí és on es posa de relleu aquest desequilibri; és a dir que, enfront d'una facilitat total per obtenir aquestes immatriculacions, el cost per revertir-les és absolutament desproporcionat. Però si tenen informació de procediments judicials que hi hagi hagut, i en quin sentit han anat les resolucions judicials que eventualment puguin haver recaigut en això.

Dit això, reiterar el suport i reiterar-los, i molt, l'agraïment per la seva compareixença i facilitar-nos, doncs, la informació d'aquesta situació, clarament injusta, i que evidentment en molts dels casos coincidim amb el seu diagnòstic, que s'ha tractat d'un espoli, no per legal, totalment il·legítim.

Moltes gràcies.

El president

Gràcies, diputat. Ara els compareixents tenen un termini màxim de mitja hora per poder respondre..., para poder aportar, para poder contestar preguntas, por un plazo máximo de media hora. Si quieren tomar la palabra, quieren añadir algún tema...

Andrés Valentín González

Intentaré que me baste con mucho menos. Bueno, en primer lugar, gracias por las consideraciones que algunos de ustedes han hecho de nuestro trabajo, y perdón si alguna de mis respuestas tiene más que ver con lo que yo he entendido de lo dicho que con lo dicho. Iré por orden de intervención.

La primera cuestión... En absoluto se trata de una causa general contra la Iglesia. Y contesto, reafirmo lo dicho por el último interviniente: no es un posicionamiento *contra* la Iglesia católica, es una causa contra un procedimiento que la jerarquía de la Iglesia católica ha utilizado para apropiarse de decenas de miles de bienes de un valor incalculable. Por lo tanto, nada de causa general contra la Iglesia, ni mucho menos contra las creencias.

Segunda cuestión: la referencia a los casos abusivos. Bien, hay casos abusivos que han sido rechazados por los tribunales y otros más, menos conocidos, en los que la Iglesia directamente se ha retirado. Pero para nosotros el problema no son los casos abusivos, son la totalidad de los casos que consideramos ilegítimos. Digo «ilegítimos», no digo «ilegales», porque tienen el amparo de la ley, evidentemente, pero de una ley franquista. Si hay un título suficiente para ampararse en la ley que sea de este soporte, de una legislación franquista, bueno, pues allá cada cual con las responsabilidades de la normativa a la que se acoge.

La inmatriculación no es un procedimiento de adquisición. La misma Iglesia lo dice y lo repite muchas veces: «No, no, si la inmatriculación no nos da la propiedad.» Ah, claro, pero a continuación ¿cómo es posible que venda casas del cura, iglesias, ermitas, si el único argumento de titularidad de propiedad de ese bien es la inmatriculación? ¿En qué quedamos? En que efectivamente a través de la inmatriculación lo que la Iglesia hace es poner a su nombre una serie de bienes.

Pero además con este procedimiento, y con esto termino con respecto a la intervención de Ciudadanos, hay una cosa que es peligrosísima, que es que sitúa la carga de la prueba en aquel que pretende demostrar que el procedimiento ha sido ilegítimo e incluso a veces ilegal. Porque el arzobispo, el obispo ha ido al Registro de la Propiedad y ha dicho: «Esto es mío y lo registro.» Pero si va el ayuntamiento a tratar de recuperar ese bien tiene que sacar documentación del siglo X, del XVI, de toda la historia, para tratar de demostrar que lo que ha argumentado el arzobispado que es suyo no se sostiene. Eso es difícilmente sostenible.

Con respecto a la intervención socialista, hay más parlamentos, ¿eh?: se ha hecho también en Asturias, se ha hecho también en la Rioja, se ha hecho también en

Aragón, etcétera. En algunos –y sería bueno tomar nota– no se pudo hacer, como en Andalucía.

Una cuestión que se ha repetido por varios intervinientes pero que usted le ha dado una concreción importante es la referencia temporal. No es cierto que con carácter general hayan sido 2014 y 2015 el momento de las inmatriculaciones. No ha habido, por los datos que nosotros tenemos, una estrategia homogénea. Por ejemplo, en la comunidad autónoma vasca, el momento crucial son los años ochenta, y en otras comunidades sí que se nota una importancia de la modificación del 98, pero no hay una homogeneidad en ese sentido.

Y, evidentemente, la importancia del listado que pueda publicar el Gobierno socialista, esperemos que cuanto antes, es enorme, porque va a dar de alguna manera respaldo a lo que venimos desde los movimientos ciudadanos denunciando y porque es el punto de partida para conseguir la información de todo el periodo y a través de notas simples. Esas son las limitaciones del listado prometido, pero evidentemente valoramos muy positivamente la presentación del listado.

Con respecto a la intervención de la CUP, la constitucionalidad tanto del 98 como de la anulación de la norma del 2015, por lo que dicen los juristas –que yo no tengo ni idea–, tiene un plazo muy reducido para interponer el recurso correspondiente. De hecho, se ha podido ver una movilización por nuestra parte de conseguir cincuenta diputados y senadores rápidamente, para poder presentar ese recurso. No se consiguieron, y la vía de la inconstitucionalidad de estas normas está prácticamente cerrada.

Quiero aprovechar otra referencia que se ha hecho a la importancia, por ejemplo, de la inmatriculación de la mezquita catedral, de la mezquita de Córdoba, porque la inmatriculación realizada es solamente de la catedral. Es decir, no hay solo una apropiación del patrimonio, también del patrimonio cultural. A partir de la inmatriculación, deja de ser mezquita y se convierte en catedral, algo que ocurre –creo que lo he dicho antes– con la Giralda, que en la inmatriculación es un edificio anexo a la catedral. El desprecio por la cultura de esos pueblos, creo que es lacerante.

No he entendido muy bien lo de la mediación, pero aprovecho para dejar clara una cuestión: nuestro interlocutor es la Administración en su más amplio sentido, no la Iglesia. Si a mí me roban algo, no voy al ladrón, ¿eh?, voy a la Administración, en este caso de justicia, a que me resarza. Por lo tanto, que quede muy claro: nuestro interlocutor no es la Iglesia.

Alternativas, soluciones –y esto tiene que ver con algo que ha salido también en otras intervenciones–: desde luego, respetando el derecho de cualquier particular a recurrir a los tribunales para la defensa de sus intereses, desde nuestra opinión no es este el camino, aunque en algunos casos pueda serlo y ser, además, exitoso. Pensemos en decenas de miles de pleitos. ¿Es que hay alguien que piense que esto es una alternativa política correcta? Frente a eso, hay que explorar –porque el tema no es fácil– qué vías pueden utilizarse para revertir estos bienes al dominio donde estuvo.

La primera solución es muy simple: que la Iglesia acepte retrotraer la situación de los bienes al momento anterior a la inmatriculación, y a partir de ahí, de aquellos bienes de los que tenga justificación de dominio suficiente, que los registre, que los inscriba, que ya no los inmatricule. Y todos los demás habrá que analizarlos.

A partir de ahí, bueno, hay posibilidades y dificultades de lo más diversas, ¿eh?: desde una intervención específica para declarar que los cementerios, por muy parroquiales que se llamen, son el lugar donde se atiende un servicio público y más universal imposible... ¿Cómo puede ser que esté en manos privados de un estado extranjero? Algo habrá que hacer con eso. Pero ese es un caso muy concreto. El otro, el más difícil todavía: ¿qué pasa con los bienes que ya han terminado en manos de terceros, porque los han vendido, y un adquirente de buena fe es titular? Pues a lo mejor resulta que en esos no hay nada que hacer. O sea que las vías son muy dispares, y habrá que ver cuáles son, y esa es la segunda iniciativa que presentamos en el Congreso de

los Diputados, para que abran vías de exploración para ver qué salida se le da a todo esto, que es, ojo –no lo olvidemos–, el espolio monumental más grande que ha conocido este país. Los políticos no pueden decir, ¿eh? –y no voy a hablar de un ausente, porque es algo que se ha dicho públicamente–, que esto ¡carece de importancia!, que esto ¡es una cortina de humo! Oiga, ¿hablar de decenas de miles de bienes de valor incalculable puede considerarse una cortina de humo, puede considerarse una cuestión menor? Creemos que en absoluto.

Bueno, con respecto a la intervención de ERC..., perdón, no sé... La disponibilidad a hacer alguna cosa, no es que nos la creamos, es que la constatamos, ¿eh? Tal vez Cataluña ha sido una de las zonas donde este proceso se ha iniciado más tarde, pero desde luego se han puesto a la cabeza, y el trabajo en este sentido de Joan y de la Unió de Pagesos es excelente. No hace falta demostración.

Lo de la anomalía histórica me sirve no solo para la argumentación que ha dado usted, sino para recordar otra cosa que muchas veces nos preguntan los medios: «Y en el resto de Europa, ¿qué?» Pues la respuesta es muy simple: en el resto de Europa no hubo franquismo. Por lo tanto, si este es un fenómeno esencialmente franquista..., y quiero aprovechar..., porque cuando se dice de sacar a Franco de los Caídos, yo diría también: y saquemos a Franco también del patrimonio inmatriculado, porque eso es franquismo viviente. Entonces, en este sentido, queda muy claro que en el resto de países, ¿eh?, la titularidad –que no el uso; el uso sigue siendo religioso cuando se consigue mantener– de los edificios dedicados al culto es del estado. Pero, vamos, tan así que Salazar firma un convenio en los años cuarenta con el Estado Vaticano, por el que se reconoce la titularidad pública de los bienes dedicados al culto, ¿eh? –un dictador que tenía algún perfil un poco diferente del nuestro.

Por último, con la referencia a Junts per Cat, ya he hecho referencia a que no es un posicionamiento, evidentemente, contra la Iglesia católica.

El tema de los costos es complicado. En algunos sitios se ha aducido incluso como argumento para no pedir las notas simples, el costo de esas notas simples, ¿eh?, cuando las administraciones públicas en algunos casos, como nos consta en Navarra, no han cobrado nada, y en otros casos a los ayuntamientos se viene a cobrar, pues, del orden de tres euros por nota simple. Si fuesen dos mil en Cataluña..., ¿acaso hay alguien que piensa que, por saber qué es lo que pasa con su patrimonio, Cataluña no se puede gastar seis mil euros en conocerlo? Aunque fuese así.

En cuanto a la otra cuestión, evidentemente, la complicación es inmensa. Porque a la hora de hablar de costos de la reversión, pues, es posiblemente el último...

El president

¿Puede acercarse al micrófono, por favor? Es que estamos grabando la comparecencia y...

Andrés Valentín González

...–perdón–, al hablar del costo de la reversión, sería posiblemente el escalón último de un problema que tiene otras dificultades muchísimo mayores.

Y, con respecto al tema de los procedimientos judiciales, yo creo que estaba contestado con otras intervenciones.

Gracias.

Joan Casajoana Vives

Bé, algunes coses ja han estat contestades per Andrés Valentín, i no m'hi referiré. En tot cas, sí que fer una precisió. A la reunió que vam tindre amb la consellera de Justícia, hi havia el director general d'Afers Religiosos; com han dit més d'un grup, això no pot ser una lluita anticlerical, i també ho ha dit el company. Hi estem plenament d'acord, aquesta no pot ser una lluita contra l'Església; l'Església, sens dubte, és molt àmplia. És una lluita contra la jerarquia de l'Església que ha fet uns fets que en principi que no hi estem d'acord, i podem dir molt sobre aquests fets.

A veure, no és una lluita anticlerical, perquè l'experiència que hi ha d'aquesta lluita és que hi ha molta gent, molts grups de l'Església que donen suport a aquests temes; que hi han molts rectors que no estan d'acord amb el que han fet. I com això ho donem a conèixer i ho donem a conèixer públicament, doncs molta gent s'haurà de pronunciar: si està a favor del poble o està a favor del bisbe. I es veu, amb les experiències d'altres llocs, que l'Església dona suport a molts grups que estan contra les immatriculacions.

A veure, el que no podem fer, una gent que critiqui una cosa que ha fet la jerarquia, que tots s'amaguin darrere l'Església. Això tampoc. El que hem d'intentar, que l'Església, la gent que va a missa cada dia, estigui al nostre costat i entengui el problema. I aquí hem de fer una tasca, una tasca molt pedagògica, una tasca també de molt estudi, d'anar a la recerca dels temes, a la informació de fets històrics, de documents antics, tot el que sigui, i començar a explicar tot un seguit de coses.

A veure, el bisbat de Vic, clar, a mi m'ha catalogat; diu: «És que aquell és un anticlerical.» I això m'ho deien en un programa informatiu, doncs, d'investigació sobre aquest tema. I m'ho deien, justament, en una sala de setanta metres quadrats, de casa meva, i dic: «Hòstia!, anticlerical, jo? Doncs, mira, està ple de sants, de cristos, de verges, a casa meva! Jo he estudiat sis anys als salesians de Sarrià. A part d'això, estic dormint a l'habitació del bisbe. O sigui, fa tres-cents o quatre-cents anys, quan voltava el bisbe, venia a dormir a casa meva. Ara hi dormo jo, perquè no passa; per tant... Era molt maca, aquella habitació, i me la vaig arreglar per a mi.» (*Veus de fons i rialles.*)

Per tant, a veure, jo l'únic que faig és cantar les veritats, i les hi canto a tothom, i, com més grans són, més ganes en tinc. Així de clar, és el meu temperament. Vull dir... I, per tant, si han fet una cosa malament, jo això ho explico. I no callaré, sigui l'Església o sigui qui vulgui.

Lògicament, tinc molts arguments per anar per la via de la justícia, però és que és massa fàcil —és massa fàcil. Em sembla que el tema és prou gros... Jo el meu tema l'he aparcat, l'he deixat a banda, perquè he vist la dimensió del tema, i no me'n recordo, del meu problema. I jo ho tinc fàcil, perquè tinc moltíssima documentació, cosa que..., el bisbat no té ni un sol paper.

A veure, també hi ha hagut algun comentari sobre el tema d'aquestes esglésies privades, que si poguessin ser esglésies comunals... Plenament d'acord, no hi tinc cap problema. És més, jo, en el poble de referència que hi ha hagut aquesta immatriculació, fa molts anys que vaig dir que volia cedir l'església a l'ajuntament, cosa que ara no faria per conflictes que hi ha hagut. Però és igual, trobarem una altra via; no tinc cap problema per cedir l'església. I, és més, en tinc una altra a Castellfollit del Boix, i també la cediria. Perquè el meu pare l'any 50 la va tindre d'arreglar perquè a la Guerra Civil li van ficar una bomba i va tindre d'arreglar-la. I la dalt, de Sant Vicenç, quan també van ficar una bomba, el meu avi es va jugar el tipus durant tres o quatre nits amb un altre senyor, doncs, per arreglar aquell campanar, perquè no caigués, ficant-hi un seguit de pedres que van saltar, perquè no... A veure, el meu pare va arreglar l'església l'any 50, jo la vaig tenir d'arreglar l'any 2007... Escolta, l'església estarà al costat de casa igualment; tant me fa en nom de qui sigui. Mentre algú la mantingui, ja estic d'acord a donar-la. O sigui, no tindrà cap problema —cap problema.

Una altra qüestió. Temes que potser és bo també comentar-los. A veure, els béns parroquials són béns locals de cada poble, són béns comuns col·lectius i comunitaris de cada poble, i això ho hem de començar a tindre molt clar. Són béns propietat dels pobles, tant les esglésies com les cases rectorals, els cementiris, els horts, els terrenys, els solars que hi pugui haver... Són patrimonis que es van aixecar, construir i renovar i conservar, i s'han mantingut sempre per la gent del poble. I s'han moblat, tot el que hi ha dintre, per gent del poble. Estem parlant de béns immobles i béns mobles..., és a dir, als pobles tota la gent sap qui ha pagat la campana, qui ha pagat

els bancs, qui ha pagat aquella porta, qui ha pagat aquella pedra que es va trencar a l'entrada de l'església, qui la va pagar, qui ha pagat les imatges, els ornaments... S'ha pagat sempre amb aportacions voluntàries de la gent. Per tant... Això s'ha fet durant segles i durant generacions; vull dir, s'ha fet amb molts segles, tot això. També amb la col·laboració dels ajuntaments, també s'ha fet. Han sigut patrimonis que moltes vegades s'han aixecat en temps molt difícils, en temps de penúries econòmiques, i també amb bons temps, amb temps de bones collites. I aquí van tindre un gran protagonisme els pagesos, perquè en aquells anys la majoria de gent eren pagesos als pobles, no hi havia altres coses. Van ser els pagesos que van tindre un protagonisme en aquell moment, perquè els tocava, doncs, per fer aquestes aportacions i per tirar endavant tots aquests patrimonis.

Les parròquies s'han immatriculat en nom del bisbat de Vic. Això és incorrecte. Ho repeteixo, és un robatori i un saqueig. S'ha de diferenciar molt bé què és l'església parroquial –que és poble, municipi, béns comuns, col·lectius, comunitaris i propietat del poble– del que és l'església diocesana, l'església jeràrquica. L'església jeràrquica és bisbat, és entitat privada, és Vaticà. I aquí ens podem preguntar com pot ser que una entitat privada registri al seu nom, al seu nom i al seu CIF, béns que són comuns, col·lectius i comunitaris, de tots. Primera, jo, és una cosa que no entenc. Per tant, aquestes coses les hem d'estudiar, hem d'intentar aclarir totes aquestes coses.

L'església diocesana, és a dir, els bisbats, no han construït mai cap església. Quan estava el bisbat de Vic negociant amb els responsables de patrimoni, tot cofois, ells ho deien: «Nosaltres? No n'hem fet mai cap, d'església!» No, no, i és veritat, no n'han fet mai cap, d'església. No han participat tampoc mai en la conservació dels temples ni en el manteniment dels temples. A molts pobles tenim experiències de que un grup de gent del poble diu: «Ei, hem d'arreglar aquesta església, aquesta ermita.» I en parlen amb l'ajuntament, i l'ajuntament: «Va, som-hi!» I l'ajuntament demana diners a la diputació. I quan ho tenen tot muntat se'n van al bisbat de Vic: «–Escolteu, fem això; aquest paga, aquest paga... Vosaltres, què hi fiquen? –No! Nosaltres no tenim cap pressupost per arreglar esglésies.» Clar, a partir d'aquí, hi ha una cosa que jo no entenc; és a dir, els que no construeixen, els que no conserven, els que no mantenen, volen tots els patrimonis, i els volen sota el seu nom i sota el seu NIF. I el que pretenen és que tot continuï igual, que mantinguem les parròquies nosaltres, és a dir: «Jo m'ho quedo i vosaltres pagueu.» Escolta!, haurem de començar a mirar, a revisar i a veure ara com... Clar, poder haurem de dir: «Senyor bisbe, que té teules trencades, pugui a la teulada a arreglar-les.» Perquè, per què hem d'arreglar unes esglésies que ens han fotut? Bé, és que és de calaix –és de calaix.

Hem d'estudiar la història, perquè, a veure, els pobles abans s'emmirallaven els uns en els altres, i moltes vegades els creixements dels pobles era agafar aquelles coses positives del poble veí i també fer-les. Segles enrere, com es localitzava un poble? Pst!, l'església; hi ha una església, cases..., ja localitzaves un poble. Alguns pobles van començar a tenir capellans, perquè abans tenien l'església però no deien missa cada diumenge, perquè n'hi havien pocs, de capellans, no podien assistir a tothom. Però ja vam veure que hi havia alguns pobles que tenien capellans, i hi havia molts pobles que van dir: «Nosaltres no podem ser menys, també volem un capellà al poble.» I, clar, per fer això es parlava amb el bisbat, i el bisbat hi accedia, però va anomenar un seguit de condicions, per poder deixar anar un capellà a un poble. I els deien: «A veure, la comunitat ha de donar allotjament al capellà», i es feia la rectoria. Però no la feia el bisbat, la feia el poble, eh?, i aquí coordinava l'ajuntament o coordinava qualsevol altra entitat que era similar a l'ajuntament. I es feia la rectoria, i es feia i es pagava, com sempre, amb la gent del poble.

També deia el bisbat: «Escolta, si voleu aquí un capellà, hi ha d'haver un hort per al rector, perquè el rector pugui alimentar-se, pugui tindre les hortalisses i pugui tirar endavant. També, el rector s'ha d'escalfar i, per tant, ha tindre un tros de bosc o se li ha de cedir un tros de bosc.» Hi han temes curiosos. Per exemple, el bisbat de

Vic, al poble de Castellfollit del Boix, anaven desesperats buscant el bosc del rector: «On és el bosc del rector?» I al final va sortir un propietari, un home gran, i va dir «Escolteu, escolteu, a veure: el rector no ha tingut mai un bosc aquí. El bosc del rector és el meu bosc, i la meva família, durant segles, ha deixat al rector treure lleya al bosc. Però aquest no és el bosc del rector, és el bosc de casa meva.» Vull dir, això anava d'aquesta manera. També en alguns pobles demanaven un camp de blat perquè el rector pogués fer pa. Vull dir, eren...

Aquestes coses, si les busquem, les trobarem escrites. Però, clar, cal aquí que hi hagi un moviment que coordini, que tenen un paper molt important aquells historiadors del poble que han fet moltes coses a dintre de..., a qualsevol poble. Doncs, que comencin a entrar en aquests temes, que els comencin a estudiar, que treguin documentació.

Per tant, les cases rectorals, els cementiris, són béns comuns, són béns col·lectius, són béns pagats per tota la gent del poble.

Clar, tots aquests béns es van aixecar perquè el capellà residís al poble, i ara no n'hi ha cap que resideixi al poble. Ara se'n van a viure en un pis, que és més fàcil. I en aquell pis viu un rector i resulta que està fent el servei a quatre parròquies. I aquelles quatre parròquies estan buides, i ara és un bon moment per llogar les parròquies... Com ningú les utilitza... Clar, si les té el bisbat al seu nom, sota el seu CIF, doncs, és molt fàcil que pugui prendre les decisions que vulgui.

Moltes d'aquestes coses, ho dic, estan escrites. L'altre dia buscàvem uns capbreus..., vam trobar uns capbreus sobre les possessions de la universitat o el comú a Castellfollit del Boix. I allí es feien un seguit de confessions per part dels síndics del poble i un seguit de capbreus de 1682. Hi havia confessions d'aquests síndics del poble, hi havien capbreus del batlle de Castellfollit del Boix, que era un antic avantpassat de casa meva, i tots deien que els terrenys de la rectoria són del poble. Per tant, cal investigar, cal repassar aquestes coses. L'Església ha fet molta feina per fer això, i tots haurem de fer molta feina per desmuntar aquestes coses.

Alguna altra qüestió que potser s'ha dit: tema de procediments judicials. Se n'han fet, i bastants. Però cal dir una cosa: aquests procediments van començar fa molts anys; moltes vegades fa vuit, deu anys. I cal també conèixer el país, com és el país. El 50 per cent dels jutges són de l'Opus; d'entrada ho tens molt malament, eh? Vull dir, no... No, és que és així, eh?, vull dir que les coses són com són.

Però, a veure, a mi em sembla que en aquest tema hem progressat. I hi ha una cosa que és determinant, que és la que ha comentat el company. És a dir, la sentència d'Estrasburg de l'any 2014 és molt clara; vull dir, parla d'actuacions arbitràries en el tema d'immatriculacions. Les immatriculacions vulneren la Constitució espanyola i els valors comuns del dret europeu, que són violacions continuades i massives dels drets garantits per la Convenció europea dels drets humans. I a més es sanciona amb 615.000 euros l'Estat espanyol per no defensar els drets de la propietat privada, perquè la sentència era objecte d'una empresa ramadera de Palència que tenia un monestir del Cister, i el bisbe de Palència la hi va fotre. Va anar per la via judicial: hi va anar a nivell local, a nivell territorial, a nivell del Suprem, a nivell del Constitucional. Va perdre a tot arreu. Se'n va a Estrasburg, i els foten una sanció per no respectar dels drets de la propietat privada d'aquesta empresa. A veure, això és determinant! I ara hi han noves sentències, ja comença a haver-hi sentències favorables, és a dir, això està canviant –està canviant. Per tant, vull dir, aquesta cosa també l'hem de tindre present.

Bé, no sé si hi havia més coses, però no me n'he apuntat més, potser. D'acord, ho deixo aquí.

El president

Bé, moltes gràcies. Jo no sé si hi ha algun grup parlamentari que vulgui fer alguna puntualització... Sembla que no. Moltes gràcies.

3. [Proposició no de llei](#), de 4 d'abril de 2017, aprovada pel Congrés dels Diputats a proposta del Grup Parlamentari Socialista al Congrés dels Diputats per a reclamar la titularitat del domini o d'altres drets reals immatriculats a favor de l'Església

BOLETÍN OFICIAL DE LAS CORTES GENERALES

CONGRESO DE LOS DIPUTADOS

Serie D Núm. 112

28 de febrero de 2017

Pág. 13

Sin embargo, el artículo 21 de la Carta de los Derechos fundamentales de la Unión Europea, sí incluye expresamente los motivos basados en el patrimonio de la persona en su lista de circunstancias prohibidas de toda discriminación.

Por ello, los Tribunales mayoritariamente se limitan a tratar las agresiones de este tipo como delitos de lesiones, salvo algunas excepciones en las que se ha aplicado el artículo 173.1 del Código Penal, es decir, considerar la concurrencia del trato degradante basado en la aporafobia como un delito contra la integridad moral.

Por todo ello, el Grupo Parlamentario Confederal de Unidos Podemos-En Comú Podem-En Marea formula la siguiente

Proposición no de Ley

«El Congreso de los Diputados insta al Gobierno a presentar ante esta Cámara un proyecto de ley orgánica de modificación de la Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal para que se incluya, en el artículo 22.4, el agravante de aporofobia o el odio contra las personas pobres y en situación socio-económica precaria y de vulnerabilidad, en las circunstancias que agravan la responsabilidad criminal.»

Palacio del Congreso de los Diputados, 16 de febrero de 2017.—**Jaume Moya Matas**, Diputado.—**Francesc Xavier Domènech Sampere**, Portavoz del Grupo Parlamentario Confederal de Unidos Podemos-En Comú Podem-En Marea.

161/001437

A la Mesa del Congreso de los Diputados

En nombre del Grupo Parlamentario Socialista, me dirijo a esta Mesa para, al amparo de lo establecido en el artículo 193 y siguientes del vigente Reglamento del Congreso de los Diputados, presentar la siguiente Proposición no de Ley para reclamar la titularidad del dominio o de otros derechos reales inmatriculados a favor de la Iglesia, para su debate en la Comisión de Justicia.

Exposición de motivos

Hasta la reforma del Reglamento Hipotecario, llevada a cabo por el Real Decreto 1867/1998, de 4 de septiembre, por el que se modifican determinados artículos del Reglamento Hipotecario, los templos destinados al culto católico quedaban fuera del Registro de la propiedad al considerarse bienes de dominio público y los bienes de dominio público no se adquieren por la posesión en el tiempo. Además, según la exposición de motivos de ese Real Decreto, la reforma que permitió la rapacería por parte de la iglesia católica de un ingente número de inmuebles por los que además no paga tributo alguno, respondía a una triple finalidad, adaptación a reformas legales, acomodación del ejercicio de la función del Registrador a las nuevas necesidades y regulación de figuras carentes de una reglamentación registral actualizada, finalidades todas que en nada se relacionaban con el uso que la iglesia católica, en un abuso claro de derecho, ha hecho de esa modificación. El efecto combinado del tenor literal del artículo 206 de la Ley Hipotecaria, y de la derogación del anterior artículo 5.4 del Reglamento Hipotecario, operada mediante el Real Decreto 1867/1998, de 4 de septiembre. En esta reforma del Reglamento Hipotecario se suprimió la excepción contenida en dicho artículo 5.4 del Reglamento Hipotecario en virtud de la cual se excluía de la inscripción registral a los templos destinados al culto católico, en lo que parecía constituir una equiparación al régimen aplicable a los bienes inmuebles públicos, que tampoco podían acceder al Registro, y 4 que paradójicamente, lejos de suponer un privilegio a favor de la Iglesia, suponía para la misma la imposibilidad de gozar de las ventajas de la publicidad registral respecto a esos inmuebles que quedaban fuera de la inscripción. La supresión de esta anómala normativa, en virtud de la cual se exceptuaba de la Inscripción registral a los templos destinados al culto católico, venía justificada en la propia Exposición de Motivos del Real Decreto 1867/1998, de 4 de septiembre, en su propia inconstitucionalidad. La nueva redacción dada por el artículo 1 del citado Real Decreto 1867/1998, a los artículos 4 y 5 del Reglamento Hipotecario, posibilitó el acceso al Registro Hipotecario, de cualesquiera bienes inmuebles, así como de los derechos

BOLETÍN OFICIAL DE LAS CORTES GENERALES

CONGRESO DE LOS DIPUTADOS

Serie D Núm. 112

28 de febrero de 2017

Pág. 14

reales constituidos sobre los mismos. Hasta la reforma del artículo 5.4 del Reglamento Hipotecario, realizada mediante Real Decreto en 1998, los templos destinados al culto católico quedaban fuera del Registro al considerarse «bienes de dominio público». Conviene recordar que la posesión en el tiempo no sirve para adquirir bienes de dominio público y que la inscripción es solo la prueba de la existencia de un derecho, no un modo de adquisición. En consecuencia, siempre resulta necesaria la existencia de un título material y previo que justifique la titularidad del derecho real sobre un bien inmueble, que además debe ser susceptible de propiedad privada. De otra parte, los artículos 206 de la Ley Hipotecaria y 304 del Reglamento Hipotecario, que permitieron las inmatriculaciones a nombre de la iglesia católica, son a todas luces inconstitucionales en cuanto vulneran los artículos 14 y 16 de la Constitución española.

A esta conclusión contribuyen también dos Sentencias del Tribunal Europeo de Derechos Humanos de Estrasburgo que, aunque referidas a supuestos concretos, abren una vía de extraordinaria importancia en la reivindicación de los bienes inmatriculados por la jerarquía católica con arreglo al artículo 206 de la Ley Hipotecaria. En la Sentencia de 20 de diciembre de 2016, por ejemplo, el tribunal muestra su incredulidad ante el silencio sobre la cuestión de las instancias judiciales españolas, y declara que los actos realizados a su amparo vulneran la Convención Europea de los Derechos Humanos, entre otros argumentos, por tratarse de una norma «arbitraria y difícilmente predecible al privar a otros interesados de las garantías procesales básicas para la protección de sus derechos». Los criterios jurisprudenciales en la interpretación de las normas vulneradas son de obligado cumplimiento para los poderes públicos españoles, en virtud del Principio de Primacía del Derecho Europeo tal como ha establecido el Tribunal Constitucional en STC 61/2013, de 14 de marzo.

Por todo ello, el Grupo Parlamentario Socialista presenta la siguiente

Proposición no de Ley

«El Congreso de los Diputados insta al Gobierno a que, en el plazo improrrogable de seis meses desde la aprobación de esta Proposición no de Ley, elabore un estudio en el que se recojan todos aquellos bienes que desde 1998 han sido inmatriculados a favor de la Iglesia Católica, y proceda a reclamar la titularidad del dominio o de otros derechos reales inmatriculados a favor de la misma, si dicha inmatriculación se hizo sin la necesaria existencia de un título material y previo que justifique la titularidad del derecho real sobre el bien inmueble de que se trate, o cuando el mismo sea o haya sido un bien no susceptible de propiedad privada por ser de dominio público, aun en el supuesto de que no esté catalogado formalmente como tal, si históricamente gozó de esa presunción o tratamiento.»

Palacio del Congreso de los Diputados, 17 de febrero de 2017.—**Antonio Hurtado Zurera, Juan Carlos Campo Moreno y Gregorio Cámara Villar**, Diputados.—**Miguel Ángel Heredia Díaz**, Portavoz del Grupo Parlamentario Socialista.

Comisión de Interior

161/001417

A la Mesa del Congreso de los Diputados

En nombre del Grupo Parlamentario Socialista me dirijo a esa Mesa para, al amparo de lo establecido en el artículo 193 y siguientes del vigente Reglamento del Congreso de los Diputados, presentar la siguiente Proposición no de Ley para instar al Gobierno a impulsar la instalación del Museo Nacional de la Guardia Civil en Valdemoro, para su debate en la Comisión de Interior.

Exposición de motivos

En la actualidad el Museo Nacional de la Guardia Civil se encuentra ubicado en la Sede Central de la Guardia Civil, sito en la calle Guzmán el Bueno número 110 de Madrid. La creación del Museo tiene su origen en la Orden General del Cuerpo, número 15, de 23 de junio de 1982 y fue inaugurado el día 12 de octubre de 1982, por Su Majestad el Rey de España, don Juan Carlos I de Borbón.

4. [Resolució 440/2019](#), de 16 de setembre, del Consell de Transparència i Bon Govern de l'Estat, estimatòria de la reclamació contra la denegació d'accés a l'estudi definitiu o provisional sobre els béns immatriculats a favor de l'Església catòlica des de 1998, en compliment de la Proposició no de llei del Congrés dels Diputats de 4 d'abril de 2017

Resolución 440/2019

S/REF: 001-035234

N/REF: R/0440/2019; 100-002659

Fecha: 16 de septiembre de 2019

Reclamante: [REDACTED]

Dirección: [REDACTED]

Administración/Organismo: Ministerio de Justicia

Información solicitada: Bienes inmatriculados de la Iglesia Católica

Sentido de la resolución: Estimatoria

I. ANTECEDENTES

1. Según se desprende de la documentación obrante en el expediente, la reclamante solicitó al MINISTERIO DE JUSTICIA, al amparo de la [Ley 19/2013, de 9 de diciembre, de transparencia, acceso a la información pública y buen gobierno](#)¹ (en adelante LTAIBG), con fecha 18 de junio de 2019, la siguiente información:

- copia del estudio definitivo o provisional sobre los bienes inmatriculados a favor de la Iglesia Católica desde 1998 en cumplimiento de la Proposición no de Ley del Congreso de los Diputados de 4 de abril de 2017. Solicito asimismo copia de los requerimientos enviados al Colegio Oficial de Registradores de la Propiedad y Mercantiles de España tras la solicitud inicial del director general de los Registros y del Notariado de 5 de abril de 2017 tendentes a la confección del mencionado listado. El encargo inicial daba a los

---

¹ <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2013-12887>

registradores dos meses para responder. Han pasado más de dos años. En caso de que el estudio no esté finalizando, solicito que me informen de en qué punto se halla y cuándo está previsto finalizarlo.

2. Mediante comunicación de 20 de junio de 2019 el MINISTERIO DE JUSTICIA contestó a la solicitante en los siguientes términos:

(...)De acuerdo con lo dispuesto en la letra a) del apartado 1 del artículo 18 de la citada Ley 19/2013, se inadmitirán a trámite las solicitudes de acceso a la información pública «Que se refieran a información que esté en curso de elaboración o de publicación general.».

Una vez analizada la solicitud, y tras realizar la labor de instrucción pertinente, esta Dirección General considera que la misma incurre en el supuesto contemplado en el expositivo precedente, toda vez que el listado de bienes inmatriculados a favor de la Iglesia Católica desde 1998 se encuentra actualmente en fase de elaboración. En relación con los trabajos tendentes a la elaboración de este listado pueden señalarse los siguientes extremos:

- *La Comisión de Justicia del Congreso de los diputados, en su sesión del día 4 de abril de 2017, aprobó la Proposición no de Ley presentada por el Grupo Parlamentaria Socialista y publicada en el Boletín Oficial del Congreso de los Diputados, serie D Núm. 112 de 28 de febrero de 2017 en los siguientes términos:*

«El Congreso de los Diputados insta al Gobierno a que, en el plazo improrrogable de seis meses desde la aprobación de esta Proposición no de Ley, elabore un estudio en el que se recojan todos aquellos bienes que desde 1998 han sido inmatriculados a favor de la Iglesia Católica, y proceda a reclamar la titularidad del dominio o de otros derechos reales inmatriculados a favor de la misma, si dicha inmatriculación se hizo sin la necesaria existencia de un título material y previo que justifique la titularidad del derecho real sobre el bien inmueble de que se trate, o cuando el mismo sea o haya sido un bien no susceptible de propiedad privada por ser de dominio público, aun en el supuesto de que no esté catalogado formalmente como tal, si históricamente gozó de esa presunción o tratamiento».inmatriculados

En cumplimiento de la señalada proposición no de ley, con fecha 25 de abril de 2017, el Director General de los Registros y del Notariado solicitó al Colegio Oficial de Registradores de la Propiedad y Mercantiles de España una relación de todos aquellos bienes que desde 1998, inclusive, hubieran sido inmatriculados en el Registro de la Propiedad a favor de la Iglesia Católica.

- *En relación con dicha solicitud, desde ese momento, se han realizado varios*

requerimientos posteriores, tendentes a la confección del mencionado listado, de forma que aparecieran en el mismo, por un lado, la totalidad de los bienes y, por otro, su adecuación a las normas de transparencia y publicidad catastral.

- *El listado hará referencia a los bienes que cada Registrador de la Propiedad ha detectado como inmatriculados en su Registro a nombre de la Iglesia Católica, la Diócesis o las Parroquias correspondientes, así como a nombre de aquellas entidades u órdenes religiosas de las que se haya tenido conocimiento en el respectivo Registro de la Propiedad. Esta labor de recopilación y clasificación conlleva la necesidad de efectuar una serie de análisis jurídicos tanto sobre los propios bienes incluidos en el listado como acerca de las reclamaciones que las distintas instancias administrativas pudieran presentar. Dichos informes y análisis se están llevando a cabo, sin que desde esta Dirección General sea posible señalar una fecha en la que los trabajos puedan considerarse como finalizados*
- *Por otra parte, una vez completados dichos análisis jurídicos, tanto el listado final como los mismos deberán ser remitidos al Congreso de los Diputados puesto que se han elaborado a solicitud del mismo.*

En consecuencia, según lo dispuesto en la letra a) del artículo 18.1 de la Ley 19/2013, de 9 de diciembre, de transparencia, acceso a la información pública y buen gobierno, esta Dirección General resuelve inadmitir el acceso a la información pública.

3. Con fecha de entrada el 21 de junio de 2019, la solicitante presentó, al amparo de lo dispuesto en el [artículo 24](#)² de la LTAIBG, una Reclamación ante el Consejo de Transparencia y Buen Gobierno argumentando lo siguiente:

En mi solicitud de información pedí varias cosas. La primera, copia del estudio definitivo o provisional sobre los bienes inmatriculados a favor de la Iglesia Católica. Sobre esta, la respuesta asegura que está en proceso de elaboración. Han pasado más de dos años para un encargo que no debía demorarse más de seis meses, pero habrá que confiar en la palabra del Gobierno de España. Pero también pedía los requerimientos enviados al Colegio Oficial de Registradores de la Propiedad que Justicia ha estado mandando desde abril de 2017. La respuesta de Justicia obvia completamente esta cuestión y no da ninguna explicación. Solicito que el CTBG inste a Justicia a contestar y a facilitar la información solicitada.

---

² <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2013-12887&tn=1&p=20181206#a24>

4. Recibida la reclamación, con fecha 26 de junio de 2019, el Consejo de Transparencia y Buen Gobierno remitió el expediente al MINISTERIO DE JUSTICIA, al objeto de que efectuase las alegaciones que se considerasen oportunas.

El 11 de julio, la interesada comunicó al Consejo de Transparencia y Buen Gobierno lo siguiente:

En fecha de hoy, 11 de julio de 2019, he recibido a través del Portal de Transparencia un documento del Ministerio de Justicia relacionado con la solicitud de información que motivó esta reclamación.

Se trata de cuatro requerimientos al Colegio Oficial de Registradores de la Propiedad, que eran una de las cosas que solicitaba (adjunto el documento).

Lo curioso es que, en el último de ellos, con fecha 12 de julio de 2018, el Ministerio de Justicia afirma que ya dispone de un informe enviado por el Colegio sobre los bienes inmatriculados. Dispone de él desde el 6 de febrero de 2018.

Por tanto, sí existe un informe de bienes inmatriculados por la Iglesia que, aunque no se considere definitivo, sin duda es al menos provisional. En mi solicitud de información pedía copia del informe “definitivo o provisional”. En este requerimiento se le pide al Colegio de Registradores que haga una modificación en la estadística precisamente para responder a las solicitudes del Portal de Transparencia. Ha pasado un año, por lo que es de suponer que esa modificación se hizo y se le envió a Justicia. Creo que el ministerio abusa de la expresión “se encuentra en fase de elaboración” para no facilitar información que a estas alturas ya debería haberse hecho pública porque tiene el mayor interés para la ciudadanía.

Dicha documentación complementaria fue remitida al MINISTERIO DE JUSTICIA con fecha 16 de julio.

5. Mediante escrito de entrada el día 18 de julio de 2019, el mencionado Departamento realizó las siguientes alegaciones:

Alegaciones de la Dirección General de los Registros y del Notariado

Esta Dirección General de los Registros y del Notariado reconoce que en la resolución dictada el 20 de junio no respondió a la cuestión planteada por la interesada acerca de los requerimientos enviados al Colegio Oficial de Registradores de la Propiedad, por lo que en la presente fecha pone a disposición de la misma copia de los siguientes documentos:

- Oficio de 19/10/2017, de reclamación de informe
- Oficio de 11/12/2017, de reclamación de informe
- Oficio de 09/01/2018, de requerimiento de respuesta
- Oficio de 12/07/2018, de solicitud de modificación

Se informa de que la copia de la primera solicitud de fecha 25 de abril de 2017 dirigida al Colegio Oficial de Registradores de la Propiedad y Mercantiles de España en base a la aprobación de la Proposición No de 161-2092-1437 ya obra en poder de la interesada, en virtud de la ejecución de la resolución de ese Consejo de Transparencia y Buen Gobierno R/0622/2018.

Asimismo, se significa, tal y como se ha hecho constar en la resolución ahora recurrida, que, una vez completados los análisis jurídicos pertinentes, tanto el listado final como los mismos serán remitidos al Congreso de los Diputados puesto que se han elaborado a solicitud del mismo.

6. Con fecha 19 de julio de 2019, en aplicación del [art. 82 de la Ley 39/2015](#)³, de 1 de octubre, del Procedimiento Administrativo Común de las Administraciones Públicas, se concedió Audiencia del expediente a la reclamante para que, a la vista del mismo, presentase las alegaciones que estimara pertinentes en defensa de su pretensión. A pesar de que consta la notificación por comparecencia de la apertura el mencionado trámite de audiencia, la interesada no ha efectuado alegaciones en el plazo concedido al efecto.

II. FUNDAMENTOS JURÍDICOS

1. De conformidad con lo dispuesto en el artículo 24 de la LTAIBG, en relación con el artículo 8 del [Real Decreto 919/2014, de 31 de octubre, por el que se aprueba el Estatuto del Consejo de Transparencia y Buen Gobierno](#)⁴, la Presidencia de este Organismo es competente para resolver las reclamaciones que, con carácter previo a un eventual y potestativo Recurso Contencioso-Administrativo, se presenten en el marco de un procedimiento de acceso a la información.

---

³ <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-10565&p=20181206&tn=1#a82>

⁴ <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2014-11410&tn=1&p=20141105#a8>

2. La LTAIBG, en su [artículo 12](#)⁵, regula el derecho de todas las personas a acceder a la información pública, entendida, según el artículo 13 de la misma norma, como "los contenidos o documentos, cualquiera que sea su formato o soporte, que obren en poder de alguno de los sujetos incluidos en el ámbito de aplicación de este título y que hayan sido elaborados o adquiridos en el ejercicio de sus funciones".

Por lo tanto, la Ley define el objeto de una solicitud de acceso a la información en relación a información que ya existe, por cuanto está en posesión del Organismo que recibe la solicitud, bien porque él mismo la ha elaborado o bien porque la ha obtenido en ejercicio de las funciones y competencias que tiene encomendadas.

3. En primer lugar, debemos comenzar señalando que las cuestiones planteadas en el presente expediente ya fueron analizadas por el Consejo de Transparencia y Buen Gobierno en la resolución R/0635/2018⁶, finalizado mediante resolución de 25 de enero de 2019, cuyo objeto era, igualmente, obtener el listado de bienes inmatriculados a nombre de la Iglesia Católica, y en el que los argumentos del MINISTERIO DE JUSTICIA eran igualmente coincidentes con los aportados al presente expediente:

En el mencionado precedente se razonaba lo siguiente:

3. *En el presente caso, la Administración ha inadmitido la solicitud de acceso a la información, en base a la causa de inadmisión establecida en el artículo 18.1 a), que dispone que Se inadmitirán a trámite, mediante resolución motivada, las solicitudes: Que se refieran a información que esté en curso de elaboración o de publicación general.*

Con carácter general, debe señalarse que la indicada causa de inadmisión ha sido analizada en varias ocasiones por este Consejo de Transparencia. Así, por ejemplo, en las Resoluciones R/0202/2016, y la más reciente R/0144/2018⁷, se señalaba lo siguiente:

“Por otro lado, entiende este Consejo de Transparencia que la causa de inadmisión del artículo 18.1 a) debe entenderse relacionada con el hecho de que la información está elaborándose o cuya publicación general está siendo preparada. Lo que está implícito en esta causa de inadmisión es que la información aún no está elaborada (por lo que no se

---

⁵ <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2013-12887&tn=1&p=20181206#a12>

⁶ [https://www.consejodetransparencia.es/ct Home/Actividad/Resoluciones/resoluciones_AGE/AGE_2018.html](https://www.consejodetransparencia.es/ct/Home/Actividad/Resoluciones/resoluciones_AGE/AGE_2018.html)

⁷ https://www.consejodetransparencia.es/ct Home/Actividad/Resoluciones/resoluciones_AGE/AGE_2018.html

incluiría dentro del propio concepto de información pública del artículo 13 de la LTAIBG) o que la misma va a ser publicada de tal manera, que, en un plazo de tiempo razonable, pueda ser accesible con carácter general. Estas circunstancias no se dan en el caso que nos ocupa”.

De igual manera se pronuncia este Consejo de Transparencia y Buen Gobierno en la resolución R/0261/2018, en la que se recogen, a su vez, los pronunciamientos de las resoluciones R/ 0385/2017 y R/0464/2017⁸, concluyendo, que:

La causa de inadmisión del artículo 18.1 a) de la LTAIBG ha sido interpretada por este Consejo de Transparencia y Buen Gobierno en el sentido de que la misma afecta a situaciones en las que la información solicitada está elaborándose- por lo que no tendría la consideración de información pública en el sentido del artículo 13 de la LTAIBG al no existir por no haber sido completada su elaboración- o bien porque está prevista, en un plazo concreto y no dilatado en el tiempo, su publicación con carácter general, es decir, en un medio cuyo acceso no esté restringido y que pueda ser conocido y usado con facilidad por el interesado (procedimiento R/0101/2017).

Siguiendo este mismo criterio, resulta de aplicación la causa de inadmisión invocada al presente supuesto, dado que el documento pretendido y el posterior rectificado pueden ser considerados como un solo Informe en fase de publicación general en un registro público de fácil acceso, que puede ser conocido y usado con facilidad por el Reclamante, con el añadido de que el Informe de auditoría de junio, que ha sido presentado para su registro público, recoge las causas en las que se produce la reformulación y explica pormenorizadamente el por qué de la falta de validez de las cuentas de marzo y, en consecuencia, el por qué no ha sido válido el Informe de auditoría que ahora se viene reclamando.

En este sentido, y a pesar de que el reclamante afirma que le consta que existe un texto de proyecto de Real Decreto, lo cierto es que no existe acreditación de tal extremo y la Administración afirma que aún no ha sido elaborado ese borrador.

Teniendo en cuenta lo anterior y la información aportada por la reclamante en el trámite de audiencia, este Consejo de Transparencia y Buen Gobierno comparte la apreciación de la interesada en el sentido de que parece haber una divergencia de criterio: por un lado,

---

⁸ https://www.consejodetransparencia.es/ct/Home/Actividad/Resoluciones/resoluciones_AGE/AGE_2017.html

en la respuesta que a ella se le proporciona se indica expresamente que, cuando la información esté lista ésta podrá ser accesible pero, por otro, se aporta la respuesta otorgada a un senador por el que se deniega la información no ya debido a su inexistencia- por lo que podría presumirse ésta- sino a la condición de información protegida. La respuesta a la que se refiere la reclamante es oficial y puede accederse a ella en el siguiente enlace:

<http://www.senado.es/web/expedientdocblobServlet?legis=12&id=133606>

No obstante, no es menos cierto que en la respuesta a la pregunta parlamentaria indicada se señala también que el listado por el que se interesa el senador se está elaborando, en argumento compartido, por lo tanto, con la resolución que ahora se recurre.

- 4. Por otro lado, y relativo a la imposibilidad de que la Administración retrase sine die el acceso a información por el hecho de que su publicación esté en curso- una publicación que puede llegar a dilatarse excesivamente en el tiempo y que podría depender de un acto discrecional de la Administración-, se han pronunciado los Tribunales de Justicia en el siguiente sentido:*

La sentencia 105/2017, de 17 de octubre de 2017, dictada por el Juzgado Central de lo Contencioso-Administrativo nº 7 en el PO 35/2016⁹ razonaba, en argumento destinado a estimar el recurso planteado:

*En primer lugar, en lo que respecta al momento de la publicación, solo puede señalarse que desde el primer intercambio de cartas ha transcurrido un periodo de más de diecisiete años sin que conste que el trámite para su publicación se haya puesto en marcha, lo que nos sitúa ante un periodo excesivo desde cualquier punto de vista que se contemple; el tiempo transcurrido desde el segundo intercambio de cartas es considerablemente menor, pero tampoco se ha dado razón alguna respecto al inicio del expediente o trámite para su publicación, sin que el MIHAP haya acogido la sugerencia respecto a la necesidad de informar al reclamante de la fecha aproximada en la que el Intercambio de Cartas será publicado en el BOE, por lo que **en ninguno de los dos casos puede considerarse que el derecho del reclamante se haya satisfecho mediante la***

9

https://www.consejodetransparencia.es/ct/Home/Actividad/recursos_jurisprudencia/Recursos_AGE/2016/20_particular_9_minhap.html

expectativa cierta de la publicación en un periodo razonable. Por lo demás, y como también señala la resolución recurrida, la circunstancia de que la información solicitada deba ser objeto de publicidad activa o, incluso, necesariamente publicada en un boletín oficial, no puede nunca obstar a la estimación de una solicitud de acceso a la información si, de hecho, no ha sido objeto de publicación por alguna de esas formas; en efecto, la solución contraria implicaría la posibilidad de que precisamente esta clase de información, que se supone relevante para todos, se hurtara al conocimiento de los ciudadanos o se retrasara injustificadamente la posibilidad de acceso a dicha información.

Por su parte, la sentencia de 26 de febrero de 2016 dictada por la sección séptima de la sala de lo contencioso-administrativo de la Audiencia Nacional en el recurso de apelación nº 11/2018¹⁰, planteado frente a la anterior resolución judicial razonaba lo siguiente:

*Pero cuando no se cumple con la obligación legal de publicar, los documentos adjuntos o complementarios de un Tratado Internacional, que puede facilitar la interpretación y aplicación de aquel, **queda abierta, al ciudadano, la posibilidad de solicitar dicha información, salvo que concurra alguna otra limitación que la excluya, impida o limite, lo que no parezca sea el caso**, pues la cuestión jurídica a determinar se concreta en probar si al tiempo de la petición de la información que nos ocupa, existía un proceso de publicación de dichas cartas, lo que constituye un simple hecho de fácil probanza, y cuya existencia justifica que se declare inadmisibile dicha información, al estar en trámite un proceso de publicidad general.*

En este sentido, debe recordarse que la Proposición No de Ley cuyo cumplimiento en curso es el argumento de la inadmisión de la solicitud, fue publicada en febrero de 2017, hace casi dos años desde la fecha de la presente resolución. Entendemos que tanto el compromiso de cumplimiento como la afirmación de que se está cumpliendo, unido al lapso de tiempo transcurrido y sin dejar de lado la respuesta proporcionada a instancias de lo planteado por un miembro del Senado, hace suponer razonablemente que los trabajos están avanzados, por lo que puede darse una aproximación de la fecha en la que estará disponible.

10

https://www.consejodetransparencia.es/ct/Home/Actividad/recursos_jurisprudencia/Recursos_AGE/2016/20_particular_9_minhap.html

Teniendo en cuenta que la reclamación se basa en esta circunstancia- la indicación de un plazo aproximado en el que los trabajos estén finalizados, de tal manera que esa indeterminación de cuándo estaría la información disponible quede suspendida en el tiempo-, así como el hecho de que no cabe apreciar límites al acceso de los previstos en la LTAIBG, límites que, ha de recordarse, deben aplicarse de forma restrictiva según interpretación de este Consejo de Transparencia y Buen Gobierno y de los propios Tribunales de Justicia- Sentencia del Tribunal Supremo 1547/2017¹¹ dictada en el recurso de Casación nº 75/2017, la presente reclamación debe ser estimada.

A este argumento cabe añadir, por otro lado, por los datos que se han ofrecido al respecto por responsables autonómicos:

https://www.elperiodicodearagon.com/noticias/aragon/iglesia-ha-inmatriculado-1-751-bienes-terrenos-1998_1251159.html

- 5. Finalmente, en relación con la exposición que realiza la DIRECCIÓN GENERAL DE LOS REGISTROS Y DEL NOTARIADO, respecto al concepto de expediente administrativo, hay que señalar que a este respecto, debe recordarse que este Consejo de Transparencia y Buen Gobierno ya se ha pronunciado sobre que la causa de inadmisión relativa a que la información se encuentre en proceso de elaboración debe diferenciarse claramente del hecho de que la información, si bien finalizada, se encuentre relacionada o se haya realizado en el marco de un procedimiento que aún no ha finalizado.*

Así, por ejemplo, en la [R/0177/2018](#) se razonaba lo siguiente:

Siendo cierto lo anterior, debe tenerse en cuenta, no obstante, que, según ya ha dictaminado este Consejo de Transparencia y Buen Gobierno (por ejemplo, en la resolución [R/0117/2017](#)), que no debe confundirse información en curso de elaboración con expediente en desarrollo o tramitación. Es decir, puede que un expediente se encuentre inacabado, como parece ser éste el caso y, sin embargo, en el mismo se haya finalizado información o documentos como, en principio y salvo indicación en contrario de la Administración, parecería ser éste también el caso.

Así, en el precedente mencionado se razonaba lo siguiente:

11

https://www.consejodetransparencia.es/ct/Home/Actividad/recursos_jurisprudencia/Recursos_AGE/2015/4_RTVE_2.html

Argumenta el Ministerio que el Estudio Informativo solicitado se quedó en curso de elaboración y no llegó a ser culminado, dándose por finalizado antes de que llegara a formarse; no se llegó a culminar la redacción del estudio informativo y por tanto no existe un documento validado por el Ministerio de Fomento, ni siquiera para el trámite de información pública que debería realizarse de forma previa a la aprobación del proyecto.

A juicio de este Consejo de Transparencia, no resulta de aplicación, al presente caso, esta causa de inadmisión de la solicitud, dado que no debe confundirse información acabada con información pública del artículo 13 de la LTAIBG, relativa a documentos o contenidos. Asimismo, aquélla está pensada para inadmitir aquellas solicitudes de acceso a la información/documentación que no están aún acabadas, pero que han de estarlo próximamente, razón por la que se entiende que están todavía en fase o en curso de elaboración o de publicación. Es decir, podría plantearse que carece de esa condición de contenido o documento en poder de un organismo público sujeto a la LTAIBG al que se refiere el artículo 13 de la norma, precisamente porque es información inacabada.

Por ello, aunque el expediente aún esté en curso, a nuestro juicio parte de la información que se solicita ya existe y, por lo tanto, puede ser proporcionada al constituir información pública en el sentido del art. 13 de la LTAIBG.

Por lo tanto, en base a los argumentos desarrollados en los apartados precedentes de la presente resolución, la reclamación debe ser estimada, por lo que la Administración debe proporcionar información sobre el curso de los trabajos realizados al objeto de elaborar el listado que se solicita y señalar una fecha, al menos aproximada, de finalización.

4. Teniendo en cuenta los precedentes señalados, destaca que, con motivo de la tramitación del presente expediente, la reclamante ha aportado los requerimientos efectuados al Colegio de registradores de la Propiedad al objeto de dar cumplimiento a la Proposición No de Ley de 25 de abril de 2017, anteriormente mencionada, así como de otras nuevas iniciativas parlamentarias, de 7 y 24 de noviembre de 2017, respectivamente, en las que se planteaba el mismo asunto.

En el requerimiento de 9 de enero de 2018 se menciona un informe de 21 de diciembre de 2017 al que se adjuntaba *listado pormenorizado de los registros de los que se ha recibido información y de los que no* y se pedía que se efectuara requerimiento urgente a los registros de la Propiedad que no hubieran informado.

Asimismo, y en el requerimiento de 12 de julio de 2018, se menciona un informe recibido con fecha 6 de febrero, *sobre los bienes que desde 1998 inclusive, fueron inmatriculados en el Registro de la Propiedad a favor de la Iglesia Católica*. En relación a dicho informe, tan sólo se solicita el desglose de la estadística general por Comunidades Autónomas.

Esta sucesión de hechos nos permite concluir lo siguiente:

- A fecha 21 de diciembre de 2017, el MINISTERIO DE JUSTICIA ya disponía de un informe sobre los bienes inmatriculados en los Registros de la Propiedad a favor de la Iglesia Católica. Dicho informe, no obstante, era incompleto por cuanto carecía de los datos de aquellos registros que no habían respondido al requerimiento de información efectuado por el Colegio de Registradores.
- Por otro lado, a fecha 6 de febrero de 2018, es decir, casi un año y medio antes de la solicitud de información de la que trae causa la presente reclamación, el MINISTERIO DE JUSTICIA, ya disponía del informe solicitado, en una versión que, a nuestro juicio, no podría ser calificada exactamente como provisional, ya que lo único que requería la Administración respecto del mismo es que los datos fueran desglosados por Comunidades Autónomas. Se trataría, por lo tanto, de la ampliación del detalle de los datos aportados en el documento- no globales sino desagregados por Comunidades Autónomas- circunstancia que, a nuestro juicio, no impediría que dicho documento fuera calificado de completo.

En nuestra opinión, por lo tanto, el documento solicitado existe y, en aplicación tanto del criterio del Consejo de Transparencia y Buen Gobierno como de los propios Tribunales de Justicia- respecto de la general aplicación restrictiva a las causas de inadmisión como de la concreta interpretación relativa al art. 18.1 a)- ya expuestos, ha de entenderse como información pública en los términos de la LTAIBG. Asimismo y, en consecuencia, no puede hacerse depender del hecho formal de la remisión al Congreso de los Diputados- circunstancia que ha podido verse afectada por la situación reciente de las Cortes Generales- su acceso por parte de la reclamante.

Por lo tanto, y en base a los argumentos y razonamientos expuestos, debemos concluir con la estimación de la presente reclamación.

III. RESOLUCIÓN

En atención a los Antecedentes y Fundamentos Jurídicos descritos, procede:

PRIMERO: ESTIMAR la reclamación presentada por [REDACTED], con entrada el 21 de junio de 2019, contra resolución de 20 de junio de 2019 del MINISTERIO DE JUSTICIA.

SEGUNDO: INSTAR al MINISTERIO DE JUSTICIA a que, en el plazo máximo de 10 días hábiles, proporcione a la reclamante la siguiente información:

- *copia del estudio definitivo o provisional sobre los bienes inmatriculados a favor de la Iglesia Católica desde 1998 en cumplimiento de la Proposición no de Ley del Congreso de los Diputados de 4 de abril de 2017.*

TERCERO: INSTAR al MINISTERIO DE JUSTICIA a que, en ese mismo plazo de 10 días hábiles, remita al Consejo de Transparencia y Buen Gobierno copia de la información enviada al reclamante.

De acuerdo con el [artículo 23, número 1¹²](#), de la Ley 19/2013, de 9 de diciembre, de Transparencia, Acceso a la Información Pública y Buen Gobierno, la Reclamación prevista en el artículo 24 de la misma tiene la consideración de sustitutiva de los recursos administrativos, de conformidad con lo dispuesto en el [artículo 112.2 de la Ley 39/2015, de 1 de octubre¹³](#), de Procedimiento Administrativo Común de las Administraciones Públicas.

Contra la presente Resolución, que pone fin a la vía administrativa, se podrá interponer Recurso Contencioso-Administrativo, en el plazo de dos meses, ante los Juzgados Centrales de lo Contencioso-Administrativo de Madrid, de conformidad con lo previsto en el [artículo 9.1 c\) de la Ley 29/1998, de 13 de julio, Reguladora de la Jurisdicción Contencioso-Administrativa¹⁴](#).

EL PRESIDENTE DEL CTBG
P.V. (Art. 10 del R.D. 919/2014)
EL SUBDIRECTOR GENERAL DE
TRANSPARENCIA Y BUEN GOBIERNO

Fdo: Francisco Javier Amorós Dorda

---

¹² <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2013-12887&tn=1&p=20181206#a23>

¹³ <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-10565&p=20151002&tn=1#a112>

¹⁴ <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1998-16718&tn=1&p=20181206#a9>

5. Escrit tramès en data 6 de novembre de 2019 per la consellera de Justícia de la Generalitat, senyora Ester Capella, a la ministra de Justícia, senyora Dolores Delgado, en compliment de l'apartat tercer de la Resolució 491/XII del Parlament de Catalunya, sobre la immatriculació dels béns immobles de l'Església catòlica

**Generalitat
de Catalunya**

La consellera de Justícia

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia

Número: 0301/60175/2019
Data: 08/11/2019 13:44:48

Registre de sortida

Excm. Sra. Dña. Dolores Delgado García
Ministra de Justicia
San Bernardo, 45
28071 Madrid

Apreciada Ministra,

El pasado mes de julio la Comisión de Justicia del Parlament de Catalunya debatió y aprobó la resolución 491/XII, "sobre la immatriculació dels béns immobles de l'Església catòlica".

De acuerdo con dicha resolución, el Parlament de Catalunya insta al Govern de la Generalitat a reclamar al Gobierno del Estado la elaboración urgente del estudio sobre los bienes inmatriculados en favor de la Iglesia católica desde 1998, y la revisión de las inmatriculaciones hechas sin la existencia de un título material y previo que justifique la titularidad del derecho real correspondiente, en cumplimiento de la proposición no de ley aprobada por la Comisión de Justicia del Congreso de Diputados el 4 de abril de 2017 (exp. Núm. 161/001437).

Por todo ello en atención a dicha resolución y a los efectos de dar cumplimiento a la misma, solicito la elaboración urgente del estudio.

Reciba un cordial saludo,

Ester Capella i Farré

Ester Capella i Farré
Barcelona, 8 de novembre de 2019

6. Informació de la base de dades. La informació utilitzada i la base de dades creada es pot consultar en aquest [enllaç](http://justicia.gencat.cat/ca/serveis/immatriculacions-esglesia/) (http://justicia.gencat.cat/ca/serveis/immatriculacions-esglesia/).